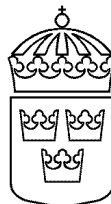


Protokoll  
1995/96:18

# Riksdagens protokoll 1995/96:18

Tisdagen den 7 november



Kl. 13.00 – 17.00  
18.00 – 20.27

---

## **1 § Särskild debatt med anledning av prop. 1995/96:25 om en politik för arbete, trygghet och utveckling**

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Anf. 1 PER UNCKEL (m)

Fru talman! Det var i går beskedet skulle ges om hur den nya tidens utmaningar skulle mötas. Nu skulle, som regeringen uttryckt saken, nästa fas i utvecklingen av Sverige inledas. Det bidde en tumme, eller ett västgötaklimax. ”Ett dåligt skämt”, skriver socialdemokratiska Folkbladet Östgöten om propositionen i dagens tidning.

Det blev en lista på nästan 40 utredningar i stället för ett program för hur Sverige skall skaka av sig det som hindrar och håller tillbaka för att fullt ut kunna bli en del av en alltmer dynamisk värld.

Om skattehöjningspolitiken gav regeringen emellertid ett klart besked. Den fortsätter. Från nästa år börjar skatter höjas med nästan 30 miljarder, några nya och flera gamla. Fastighetsskatten oroar i dag miljoner småhusägare. Det näringsliv som skulle behöva anställa fler skall i stället betala mer, säger regeringen. Det är inte tillväxtpolitik. Det är det inte heller när gammalt fondägande sätts i nytänkandets ställe. 10 miljarder i ökat statligt företagsägande är att gå baklänges in i framtiden. Så går det också som det gör.

Arbetslösheten anges nu bli ännu högre än vad regeringen tidigare trott. I dag är fler människor öppet arbetslösa än för ett år sedan. Arbetslösheten är – och kommer enligt tillväxtpropositionen att förbli – socialdemokraternas största misslyckande. Sanningen är att arbetslösheten i Sverige är onödigt hög därför att regeringen i sten vägrar fatta de beslut som skulle kunna frigöra utvecklingens goda krafter.

Fru talman! Så här hade det inte behövt bli. Ingenting tvingade finansministern att hylla arvet snarare än att forma morgondagen – utom det socialdemokratiska partiets brist på insikter och idéer. Nostalgitrip- pen tillbaka till statsägande av företag, till fondsocialismen om man så vill, dikteras inte av någon obändig verklighet.

I går hade Göran Persson möjligheten att staka ut en ny väg för tillväxt och utveckling. Han kunde ha bett svenska folket komma med på resan mot den goda framtiden och utnyttjat en historisk möjlighet att ge Sverige en ny start. Men han passade.

Göran Persson kunde i går ha gett hundratusentals företagare, stora och små, beskedet att krånglet i arbetslivet nu är över och att det skall

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

bli lättare att anställa. Det hade skapat fler jobb än vad AMS-politiken någonsin kan leverera, och det hade inte kostat ett öre.

Till unga och äldre som vill bidra med tjänster i stället för att tvingas göra ingenting hade finansministern kunnat säga: Vi behöver er hjälp. Därför sänker vi nu skatten på tjänster. Det skulle ha gett tiotusentals i dag arbetslösa en ny chans, och de som behöver tjänster utförda skulle plötsligt kunna få den hjälp som de i dag inte har råd att betala för.

I går hade Göran Persson kunnat ge besked om att Sverige kommer att fortsätta att använda kärnkraftverken så länge dessa uppfyller höga säkerhetskrav. Ingen energikommission i världen kommer att kunna visa att det främjar tillväxten att riva fundamentet i den svenska energiförsörjningen och att dessutom hänvisa vårt land till att importera gammal och osäker kärnkraft från det gamla Sovjetunionen.

Tänk om Göran Persson i går hade presenterat en tillväxtproposition som utgått från att Sverige nu måste få mer av företagande och arbete, inte mer av skatter och regleringar, och att arbetslösheten bara kan pressas tillbaka om företagare kan, vill och vågar anställa.

Men så blev det inte. På Gustav Adolfsdagen försvann finansministern in i novemberdimman. Tillväxt, var god dröj. Time out.

I omvärlden gör man emellertid inte time out. I det snabbväxande Sydostasien begravs inte tillväxten i kommittéer. Den globala ekonomin och den nya tekniken omformar dag för dag, timme för timme, den värld Sverige varken kan stoppa eller hoppa av. En värld som blir allt rikare och full av möjligheter för den som bejakar förändringar. Det är inte så den nya tiden kan mötas.

I en värld där miljontals människor på bara ett decennium lyfts från skriande fattigdom till begynnande välstånd finns det möjligheter också för Sverige, för svenska företag och deras medarbetare. Om de får chansen. Om de tillåts pröva vingarna.

Tillväxt för Sverige blir det bara om varje människa växer, om det görs tydligt att det lönar sig att arbeta hårdare, utbilda sig mer, ta risker för att utveckla det nya och att företagandet blir en svensk livsstil.

Utan en sådan grundläggande förändring av Sverige lyckas inte heller de utbildningssatsningar regeringen berömmar sig av. Möjligheter till investeringar kommer inte att utnyttjas. Effektiviteten kommer att bli sämre än hos våra konkurrenter. Sverige är i dag ett mindre rikt land därför att enskilda människors egna insatser gjorts mindre viktiga. Det politiska har satts i det personligas ställe.

Fru talman! Det är långt från regeringens tillväxtproposition till idén om det växande Sverige. Långt från socialdemokratins gamla tankevärld till den nya tidens möjligheter. Ett handslag för tillväxt, kallade Centern i går propositionen. Så är det tyvärr inte. Vill det moderna Centern ha tillväxt och utveckling är en socialdemokrati som uppenbarligen inte vet vare sig var den är eller vart den är på väg inte så mycket att hålla i handen.

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Anf. 2 HANS ANDERSSON (v) replik

Fru talman! Time out är begärt av svenska folket vad gäller borgerlig politik, Per Unckel. Jag är mycket glad för denna time out. Jag hoppas att den pågår länge.

Moderaterna gillar inte skatter. Det märkte vi när vi fick ett budgetunderskott som ökade i rasande takt, som gav oss höga räntor och som dumpade sysselsättningen. Det är inte en politik vi kan gå tillbaka till.

Det har faktiskt skapats en del jobb. Det har kommit till hundratusen jobb. Det är mer än på många år. Men det är jobb som varar under kort tid. Det är jobb som inte ger anställningstrygghet. Det är den typen av arbetsmarknad som Per Unckel och Moderaterna vill ha för framtiden.

Det skall vara avregleringar, inte regleringar, sägs det. Det finns inte en reglering i Perssons tillväxtproposition. Men vi har en avreglerad arbetsmarknad med jobb som varar under kort tid, med mycket stor otrygghet för de anställda och dåligt inflytande.

Vi fick en relativt decentraliserad lönebildning. En del tycker att lönerna hamnade för högt. Hur tror Per Unckel att det skulle bli om SAF fick råda? Då skulle det bli huggsexa i varje företag, där lönsamheten i varje företag skulle avgöra lönesättningen. Vi skulle få ökade löneklyftor, och det skulle naturligtvis ställas kompensationskrav.

Svara på några av de frågorna, Per Unckel.

Anf. 3 PER UNCKEL (m) replik

Fru talman! Regeringen företräds nu uppenbarligen inte bara av Centern och Miljöpartiet utan också av Vänsterpartiet, som vill ställa upp till politikens försvar. Jag skall likväl svara på några av Hans Anderssons frågor.

Först och främst finns det ingen väg att skapa fler jobb i företag, att intressera företagare för att anställa fler, genom att höja skatten för dessa företag. Det är bara om företagare kan, vill och vågar anställa som de nya jobben kommer till.

Till Hans Andersson skulle jag vilja ställa motfrågan: Ge mig ett exempel på en företagare som anställer flera bara för att han tvingas betala mera skatt!

För det andra säger Hans Andersson att det inte finns några nya regleringar i regeringens förslag. Nej, det vore väl attan om det skulle finnas det. Problemet är att det finns kvar så många regleringar att företag inte vågar anställa. Ta bort åtminstone några av regleringarna så anställs det flera.

För det tredje är Hans Andersson bekymrad över vårt krav på en mera flexibel lönebildning. I Hans Anderssons ställe skulle jag vara mera bekymrad över de 500 000–600 000 människor som i dag står utanför arbetsmarknaden, bara därför att den är för stel, för krånglig och för att den förhindrar det nyföretagande och de nyanställningar som just dessa arbetslösa bäst behöver.

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Anf. 4 HANS ANDERSSON (v) replik

Fru talman! Får jag be Per Unckel att uppmärksamma att jag representerar Vänsterpartiet. Det är väl i alla fall en elementär kunskap.

Mer än en miljon människor som skulle vilja ha jobb står utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Jag kritiserar den förda politiken, och det kommer också Per Unckel att märka. I många andra länder – länder som Per Unckel tycker är alldeles utmärkta – har man haft massarbetslöshet under mycket, mycket lång tid. Vi kan inte uppnå trygga jobb med avreglering – tvärtom. Med trygghet och rättvisa skapas möjligheten för människor att våga satsa, våga utbilda sig och också att få jobb.

Per Unckel säger att det inte blir några nya jobb i dagens situation. Jag säger att fler personer har blivit sysselsatta i dag än på decennier. Per Unckel satt i regeringen under den period då vi tappade 600 000–700 000 jobb, både i industrin och i den offentliga sektorn.

Vi står inte bara för skattehöjningar. Vi har också lagt fram en mängd förslag på skattesänkningar, bl.a. skattesänkningar för att gynna jobb, nyföretagande, småföretag, tjänstesektorn och den viktiga sektor som finns i kommuner och landsting. Däremot vill vi ha skatt efter bärkraft. Om landet har dåliga finanser, behöver vi mera inkomster. Skall vi göra investeringar och satsa på utbildning och kompetensutveckling behöver vi resurser. Resurserna uppkommer bl.a. i näringslivet. Där har vi i dag kraftfulla övertvinster till följd av den devalveringspolitik som har förts i Sverige. Låt oss använda dem, Per Unckel, i stället för att gnälla.

Anf. 5 PER UNCKEL (m) replik

Fru talman! Hans Andersson understryker att vi inte har 600 000 arbetslösa utan 1 miljon. Det är helt korrekt. Då finns det desto större anledning att pröva alla till buds stående medel och att framför allt våga pröva något av det nya som skulle kunna ge nya arbetstillfällen, och som har gjort det i länder där detta har prövats.

Hans Andersson frågar mig om det finns länder där arbetslösheten sjunker. Ja, visst är det så. I de länder där man har gått före och gjort avregleringar sjunker arbetslösheten snabbast, av det fundamentala skälet att det är lättare att anställa i de länderna än hos oss. Hos oss kan inte, vågar inte eller vill inte företagen anställa, eftersom regleringarna är för hårda och skatten är för hög. Det är i sådana samhällen som massarbetslösheten permanentas.

Hans Andersson säger att vi nu har fått flera personer sysselsatta än någonsin tidigare. Det är, Hans Andersson, en klen tröst för den miljon människor som Hans Andersson nyss sade står utanför arbetsmarknaden. Skall Sverige ha en chans att sysselsätta dessa och att generera den tillväxt vårt land behöver fungerar inte den gamla nostalgipolitiken, som Hans Andersson är en ännu större företrädare för än den socialdemokrati som jag för ett ögonblick tyckte att han var på väg att försvara. Mitt råd är: Våga avreglera arbetsmarknaden och våga ge alla de människor som därigenom skulle få en ny utmaning chansen i stället för att gräva ner er i de gamla skyttegravarna.

Anf. 6 ROY OTTOSSON (mp) replik

Fru talman! Moderaterna vill gärna tala om att frigöra utvecklingens goda krafter, och det säger vi också gärna från Miljöpartiets sida. Men man blir litet fundersam när man ser att Moderaternas politik i praktiken och i mycket går ut på att försvara de stora, starka och redan etablerade industrierna och företagen i det här landet.

Vi kan ta koldioxidskatten som exempel. Den är kraftigt nedsatt för industrin, som bara betalar 25 % av vad vi andra betalar. Det är en skattesubvention som konserverar viss del av näringslivet. Det är minsann inte soluppgångsbranscherna som konserveras med Moderaternas politik på den punkten. Det vore intressant att veta hur Per Unckel ser på koldioxidskatten. Är det en bra idé att ta ut en riktig koldioxidskatt fullt ut även på industrin och på det sättet få bort åtminstone skattesubventionen som konserverar solnedgångsbranschen? Om man samtidigt sänker arbetsgivaravgifterna i samma utsträckning som vi föreslår, och som vi hoppas få med regeringen på, gynnar man tjänsteföretagen, IT-branschen och miljöbranscherna som växer kraftigt internationellt. Därigenom skulle vi få en bättre ekonomi i framtiden. Varför motarbetar Moderaterna det här?

Anf. 7 PER UNCKEL (m) replik

Fru talman! Jag tror med förlov sagt att Roy Ottosson har missuppfattat på vems sida Moderaterna står. När vi talar om att avreglera arbetsmarknaden genom att göra det enklare att anställa, talar vi för de hundratusentals småföretagare i detta land som gärna skulle vilja bli större bara de kunde och vågade. Det är de som drar nytta av en arbetsmarknad som inte kräver att de nätterna igenom skall hålla på och harva regeringens gamla regleringar för att över huvud taget kunna överleva som företagare. Det är hos dem framtiden ligger, Roy Ottosson.

Moderaterna motsätter sig en höjning av koldioxidskatten av det mycket enkla skälet att det enligt regeringens proposition – som Miljöpartiet nu har skrivit under – leder till att skattetrycket ökar. Det är inte högre skatter, Roy Ottosson, som detta land behöver. De industrier som i dag skall betala ännu mera koldioxidskatt sysselsätter tusentals människor. Vad har Roy Ottosson att säga till dem när han skall göra deras arbetsplatser ännu mer osäkra? Vad har han att säga när koldioxidskatten kommer att leda till att ännu fler stora företag kommer att vilja flytta ut ur landet, dit där skatterna är lägre, och ty följande släpa med sig miljöförstöringen till ett annat land och lämna arbetslösheten efter sig i arv? Är det detta Roy Ottosson egentligen vill? Det är i alla fall detta den politik som han företräder kommer att resultera i.

Anf. 8 ROY OTTOSSON (mp) replik

Fru talman! Jag noterar att Per Unckel inte svarade på min fråga. Frågan var: Varför motsätter sig Moderaterna att växla skatter? Hans svar gällde i stället höjda skatter. Det har vi inte föreslagit i det här sammanhanget.

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Man kan byta bränsle så att man inte gör sådana här utsläpp. Det finns ingen anledning att tillåta och skattesubventionera sådant som fördärvar miljön på lång sikt och ger betydligt sämre ekonomi. Poängen i det resonemang jag försökte föra med Per Unckel, men som han inte riktigt ville koppla på, är att soluppgångsbranscherna missgynnas av de här skattesubventioneringarna som styrs till den tunga processindustrin, som ju är en del av industrin där färre och färre personer anställs. Problemet är att Sverige inte hänger med i den internationella utvecklingen i miljöbranschen, IT-branschen m.fl. soluppgångsbranscher. Det är det här som är så bakvänt med svensk ekonomi, och det är det vi försöker rätta till – uppenbarligen mot Moderaternas vilja.

Anf. 9 PER UNCKEL (m) replik

Fru talman! Om Roy Ottosson vill ha stöd för att bygga upp svenska soluppgångsbranscher och för att satsa på informationsteknologin tror jag inte att han behöver be många gånger när det gäller Moderaterna. För vår del finns det emellertid ingen motsatsställning mellan att satsa på de nya industrierna genom att sänka skatten på företag och avreglera arbetsmarknaden och att samtidigt säkerställa att Sveriges basindustrier har rimliga utvecklingsmöjligheter.

Åk till skogsindustrierna i Norrland och åk till järnverken och tala om för de anställda att de jobbar i en solnedgångsbransch som Miljöpartiet inte är intresserat av att bibehålla. Det är ett uttryck för en syn på människors arbete och arbetsplatser och en villfarelse om var i svensk industri som styrkan egentligen ligger som jag egentligen inte är förvånad över att Roy Ottosson uppvisar.

Roy Ottosson representerar ju samtidigt ett parti som med berätt mod skall stänga hälften av Sveriges elenergiförsörjning under de kommande 15 åren. Roy Ottosson får förlåta mig om jag inte ser honom som tillväxtens främsta banerförare i denna kammare.

Roy Ottosson säger att jag inte är intresserad av att diskutera den skatteväxlingsfråga han ställde till mig tidigare. Problemet är att Roy Ottosson har satt ett tumavtryck på en regeringsproposition som inte innehåller skatteväxling utan skattehöjning. Det blir ingen skattesänkning av någonting annat när koldioxidskatten går upp. Det blir som det alltid blir, Roy Ottosson, när man umgås med socialdemokrater. Då går skatten alltid upp.

Anf. 10 PER-OLA ERIKSSON (c)

Fru talman! Vi har nu ena foten på fast mark i arbetet med att stabilisera svensk samhällsekonomi och i strävan till förbättrad sysselsättning, utvecklingskraft och välfärd inför framtiden. Läget är på vissa punkter radikalt förbättrat jämfört med när Centerpartiet och regeringen gemensamt arbetade fram kompletteringspropositionen våren 1995.

De långa räntorna sänks med drygt två procentenheter. Den svenska kronan har stärkts. Statsskulden stabiliseras redan detta år. Statens upplåningsbehov minskar raskt. Utsikterna att nå balans i statens budget senast 1998 är mycket goda.

Denna alltmer positiva utveckling i svensk ekonomi beror självfallet inte bara på Centerns samverkan med regeringen. Även beslut fattade tidigare under den förra mandatperioden, under fyrpartiregeringens tid, har givit positiva bidrag till den starka förbättring som skett i ekonomin.

Det faktum att vi har skapat politisk stabilitet är utan tvivel en viktig orsak till att statsfinanserna ändå starkt förbättras. Centern har beredskap för fortsatt konstruktiv samverkan med regeringen ända intill dess att vi har båda fötterna på fast mark i arbetet med att skapa sunda och uthålliga statsfinanser. Så ger Centerpartiet sitt bidrag till ett Sverige där medborgarna kan leva i större trygghet och med större tillförsikt inför framtiden.

Jag vill särskilt peka på några punkter i tillväxtpropositionen.

Villkoren för nyföretagande och utveckling i små och medelstora företag förbättras. Kvittningsrätten för nystartande företagare och riskkapitalavdrag för dem som är beredda att satsa en del av sina inkomster på företag införs redan den 1 januari 1996. Kursen är fastlagd för införande av en enkelbeskattning av bolagens utdelade vinster fr.o.m. 1998. Ett särskilt system för företagsgaranti enligt Centerns modell utreds.

AP-fonderna ges rätt att köpa aktier för ytterligare 10 miljarder kronor. Det underlättar försäljningen av statliga företag utan att det försvagar privata svenska företags möjligheter att bredda sin kapitalbas här hemma i Sverige.

Ökade resurser ställs till förfogande för kvinnligt företagande i såväl enskild som kooperativ regi. Kvinnorna kommer i allt större utsträckning att vara framtidens företagare.

Miljöinslagen är betydande. Förutsättningarna för hållbar energi – vind-, sol- och bioenergi – förbättras. De ökade utsläppen av koldioxid förutsätter åtgärder som ger hållbar tillväxt. Därför fördubblas koldioxidskatten den 1 juli nästa år. Energikrävande industri skall ha förutsättningar att också i framtiden utvecklas i Sverige. Det är viktigt inte minst ur miljösynpunkt. Därför utformas också skattereglerna med det målet i sikte. Inriktningen på skatteväxling, med sänkt skatt på arbete och högre skatt på miljöstörande verksamhet, är tydlig.

En särskild delegation för miljöteknik inrättas, bl.a. med uppgift att ta fram ett program för upphandling av denna teknik. Få områden har starkare internationell ökning av efterfrågan än just miljöteknik. Här skall vi ta krafttag för att ge Sverige en tätposition.

Centerpartiet presenterade i juli i år en rapport med förslag till åtgärder för en hållbar tillväxt. Till stora delar genomförs nu vad vi då föreslog. Därför står Centerpartiet bakom tillväxtpropositionen. Vi gör det helhjärtat, och det gäller propositionen i dess helhet. Propositionen har utarbetats i ett gott samarbetsklimat mellan Centerpartiet och regeringen.

Tillväxtpropositionen är inte ett paket med åtgärder som i ett enda slag ger Sverige bättre tillväxt – än mindre ett dekret som beordrar fram en bättre tillväxt. Sådana snabba klipp kan inte göras genom politiska beslut. Arbetsmarknadens parter måste engageras. Spelreglerna

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

för lönebildningen behöver ses över och ändras. Här har parterna – både arbetsgivarna och arbetstagarna – ett gemensamt ansvar.

Arbetsmarknadsparternas förmåga till förnyelse spelar också en viktig roll för möjligheterna att förnya arbetsrätten så att expansion och nysatsningar i företagen inte hindras. En sak vet vi säkert. Dagens arbetsrätt ger inte dem som söker arbete bättre möjligheter till trygghet och utveckling. Arbetsrättskommissionen har här ett viktigt arbete framför sig.

Decentralisering och regional utveckling är nyckelord i ett program som skall ge Sverige en framskjuten roll i framtidens globala samhälle. Därför är nästa års beslut om kommunikationerna, informationstekniken och forskningspolitiken av största betydelse i strävan att ge hela Sverige en hållbar ekonomisk tillväxt. Likaså har den kraftfulla satsningen på högskoleutbildning, inte minst vid de mindre och medelstora högskolorna i Norrland, Bergslagen och sydöstra Sverige, stor betydelse.

Fru talman! Från Centerpartiets sida är vi inriktade på att fullfölja det arbete som har inletts med att skapa sunda statsfinanser och fullfölja en rak politik också i framtiden. Vi strävar till samverkan för att skapa handlingskraftiga majoriteter här i riksdagen bakom en vägvinande politik. Vi mäter framgången i politiken efter vilka varaktiga resultat vi kan medverka till. Jag är nöjd med det resultat vi hittills har åstadkommit.

Anf. 11 PER UNCKEL (m) replik

Fru talman! Jag har ett litet påpekande och två frågor.

Per-Ola Eriksson sade att inriktningen mot skatteväxling nu är klar i propositionen. Jag skulle vilja be att få låna Per-Ola Erikssons glasögon eller förstoringsglas för att i så fall hitta den inriktningen. När vi vanliga dödliga läser propositionen är inriktningen mot högre skatter däremot entydig. Regeringen, och såvitt jag förstår också Centerpartiet och Miljöpartiet, skriver i klartext att koldioxidskatten höjs och att inga skatter sänks.

Så till de två frågorna: Per-Ola Eriksson sade att det var en bra idé att låta AP-fonderna köpa flera aktier. Det skulle därigenom på något sätt bli lättare att sälja statliga företag. Är det så det hänger ihop? Staten skall sälja från ena handen till den andra. Det var en ny typ av privatisering som jag får tillstå inte riktigt känns så uppfriskande som en mera normal privatisering skulle kunna ha gjort för dynamiken i det svenska näringslivet. Jag skulle uppskatta om Per-Ola Eriksson ville utveckla just denna aspekt av den statliga privatiseringspolitiken ytterligare något steg.

Så till min andra fråga: Centerpartiet brukar säga att man har ett gott samarbete med regeringen, att det växlades handslag och att Centern särskilt borde stå upp för de små och medelstora företagens arbete i dessa hänseenden.

Jag vill fråga Per-Ola Eriksson om ni i arbetet med tillväxtpropositionen försökt få regeringen att ändra på de momsredovisningsregler som i dag drabbar hundratusentals småföretagare på ett alldeles er-



barmligt sätt. Som Per-Ola Eriksson väl vet tvingas dessa småföretagare i dag ofta betala skatten till staten innan betalningen kommit från kunderna. Har Per-Ola Eriksson och Centern försökt att få regeringen att ta sitt förnuft till fånga? Varför gick det i så fall så illa?

Anf. 12 PER-OLA ERIKSSON (c) replik

Fru talman! Till Per Unckel vill jag säga några allvarsord.

Gång på gång framförs från Per Unckel påståendet att Centerpartiets uppgörelse med regeringen skulle innebära att skatten har höjts. Detta är ett falskt påstående. Beslutet med anledning av kompletteringspropositionen innebär exempelvis lägre skattekvot, inte minst tack vare sänkningen av matmomsen, som träder i kraft vid årsskiftet. Tillväxtpropositionen innehåller också förslag om sänkningar av försäljningsskatten på motorfordon, och det borde väl Per Unckel vara intresserad av. Inom den ram som läggs fram omfördelas också skatterna högst avsevärt; skatten på miljöförstörande verksamhet skärps och annan beskattning av företagsamheten mildras. Så är fallet i tillväxtpropositionen.

Vi genomför en höjning av CO<sub>2</sub>-skatten, vilket inbringar 400 miljoner kronor netto. Men samtidigt genomförs en rad skattesänkningar från den 1 januari 1996 som är riktade till de små och medelstora företagen – kvittningsrätten, nyetableringar av företag osv. totalt sett inom en ram på 2 miljarder kronor. Enkelbeskattningen utgår. Den som påstår att Centerpartiet bidrar till skattehöjningar är alltså helt enkelt ute i fel ärende.

Efter att ha lyssnat på Per Unckels tal om CO<sub>2</sub>-skatten måste jag säga att det inte är så länge sedan Moderata samlingspartiet pläderade för en CO<sub>2</sub>-skatt på närmare 50 öre per kilo. Det var då det. Men nu sitter Per Unckel i opposition, och då är beskedet ett annat. Varför vill inte Per Unckel och Moderata samlingspartiet göra något åt klimathotet i detta land? Menar ni att ökade utsläpp från fossila bränslen i naturen är tillväxtfrämjande? Skall vi inte försöka minska utsläppen och i stället få in det som är miljövänligt? Det är ju det som skapar hållbar ekonomisk tillväxt.

Anf. 13 PER UNCKEL (m) replik

Fru talman! Några allvarsord till Per-Ola Eriksson: Om Per-Ola Eriksson vill vara med på skattesänkingsvagnen så tror jag att han har slagit sig ihop med fel partner, därför att om det är i något avseende som Socialdemokraterna har ett riktigt grundmurat förtroende så är det som skattehögare.

Om Per-Ola Eriksson tror att skattetrycket sjunker från årsskiftet, så tror jag dess värre att Per-Ola Eriksson är illa informerad. Vid årsskiftet inleds skattehöjningar – gamla och nya – som vid fullt genomslag har uppemot 30 miljarder kronor som slutmål. Sedan medger jag gärna att en del också spills bort – och jag menar verkligen detta – på att sänka momsens på maten när man i stället kunde ha sänkt skatten på arbete.

Prot. 1995/96:18  
7 november

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Per-Ola Eriksson frågar om jag vill göra något åt klimatförstörelsen. Ja, självfallet. Detta är ett av de viktigaste skälen till att jag under de senaste 15 åren med näbbar och klor kämpat emot att Sverige skall stänga av kärnkraftverk, och jag kommer att fortsätta att kämpa emot detta i framtiden också. Är det någonting som kärnkraftsavvecklingsbeslutet skulle kunna åstadkomma, förutom förödande effekter på den svenska ekonomin, så är det en ökning av just de koldioxidutsläpp som den skattehöjning regeringen tillsammans med Centern nu föreslår uppenbarligen syftar till att nedbringa.

Min fråga till Per-Ola Eriksson är om han verkligen tror på bekymren med koldioxid och växthuseffekt, för jag gör det. Hur kan Centerpartiet i så fall förorda ett beslut som kommer att få fullständigt förödande effekter i just detta hänseende?

Anf. 14 PER-OLA ERIKSSON (c) replik

Fru talman! Nu tycker jag att Per Unckel håller på att blanda ihop korten. När han talade om skatteökningar riktade han sig till Centerpartiet, men jag tror att han avsåg vissa uppgörelser mellan Socialdemokraterna och Vänsterpartiet i höstas. Försök inte att lägga dessa uppgörelser på oss! Det bör Per Unckel ha klart för sig.

Men när sedan Per Unckel tar upp CO<sub>2</sub>-problemet och att det skall minskas med hjälp av en bibehållen kärnkraft, fru talman, så måste jag säga att Per Unckel vill bekämpa djävulen med Belsebub. Flera rapporter – NUTEK:s prognoser och Naturvårdsverkets rapporter osv. – har nämligen visat att med bibehållen kärnkraft kommer CO<sub>2</sub>-utsläppen att öka med 10 % till år 1997.

Sedan är det viktigt att satsa på det som ger hållbar ekonomisk utveckling. Vi vill få in ökade inslag av miljöstyrning i svenskt näringsliv, därför att det är en grund för en ny industrigeneration. Därför har vi också medverkat till satsningarna på vindenergi och solenergi samt på Baltikum och småföretagen. Tillväxtpropositionen, som vi har medverkat till, är ett program för att på bredden ge sig i kast med tillväxtfrågorna i svensk ekonomi. Sedan krävs det en och annan återställare av moderatpolitik för att nå detta mål.

Per Unckel tog inledningsvis upp momsfrågan. I förhållande till det förslag som hans partivän Bo Lundgren tog fram, har vi utformat det här förslaget väsentligt bättre och tagit hänsyn till småföretagen. Det gjorde man inte i den beställningsprodukt som Moderata samlingspartiet medverkade till i den förra regeringen.

Anf. 15 HANS ANDERSSON (v) replik

Fru talman! Jag får rikta några riktigt allvarliga allvarsord till Per-Ola Eriksson.

I motionen från i våras säger Centerpartiet: Det regeringen lägger fram saknar visioner och strategi för vad en lång och offensiv politik innebär. Det var den motion som väcktes innan Centern kom in i bilden. Det var den motion som tog hänsyn till den politik som stod för 85–90 % av budgetsaneringen. Centerpartiet har under våren stått för ungefär 3 % av budgetförstärkningen. Man har däremot i hög grad

gynnat sina egna grupper. Man har lyckats med att införa mycket av sina hjärtefrågor. Mycket av grundtryggheten finns nu i 75-procentsprogrammet, och den här gången har man t.o.m. fått med orden om en borte gräns när det gäller a-kasssystemet. Man har fått igenom en arbetsmarknadspolitik vars kvalitet har sjunkit, och ALU-jobben har blivit många fler medan utbildningsinsatserna blivit mycket färre. Det är allvarligt.

Sedan över till en annan fråga, koldioxidskatten. Jag vet att Göran Persson är en duktig politiker och att han har ett stort pedagogiskt sinnelag. Men han gör återbruk av förslag, och tillfredsställer parti efter parti med samma förslag och uppgörelse som vi i Vänsterpartiet träffade med regeringen i samband med frågan om EU-finansieringen – en finansiering som Centerpartiet tyckte var ryslig från alla synpunkter. Men det är bra om det kan glädja Centerpartiet, och jag vet att Anders Ljunggren i Finansdepartementet är mycket glad över hur den verkliga situationen är. Det är helt enkelt Vänsterpartiets gamla förslag i överenskommelsen med regeringen som nu kommer att genomföras, såvida herrarna i Bryssel orkar med att acceptera ett beslut som hjälper miljön en smula på traven.

Anf. 16 PER-OLA ERIKSSON (c) replik

Fru talman! Jag vet inte riktigt hur jag skall tolka den senaste talar- en, därför att det verkar som om han är något förgrämd. Det kan hända att Vänsterpartiet känner att man gärna hade velat vara med om att lägga ut kursen inför fortsättningen av denna mandatperiod, att satsa på en hållbar ekonomisk tillväxt. Men nu vet vi i denna kammare att Vänsterpartiet bara var med under de dagar då det handlade om lätta beslut. När man skulle fatta de svåra besluten orkade inte Vänsterpartiet hänga med. Men vi orkar ställa upp bakom såväl de lätta som de svåra besluten. Framför allt stakar vi ut en färdväg för denna mandatperiod som skall ge livskraft åt småföretagen och skapa nya jobb runt om i landet. Vi satsar betydande resurser på forskning och utveckling samt på Bergslagen, vilket inte minst är viktigt från högskolesynpunkt – något som Hans Andersson bör vara särskilt intresserad av.

Sedan frågan om CO<sub>2</sub>. Jag skall vara vänlig och medger gärna att där har Vänsterpartiet bidragit en smula. Men Centerpartiet saknar inte handlingskraft i denna fråga, som bekant.

Anf. 17 HANS ANDERSSON (v) replik

Fru talman! Det var bra att Per-Ola Eriksson kunde vara vänlig, som han uttryckte det, dvs. hålla sig till sanningen – det är väl det allvarliga uttryckssättet. När det gäller koldioxidfrågan är det Vänsterpartiet som har drivit igenom den, och ni har hängt på. Det är mycket bra; jag vet att ni delar vår uppfattning och tycker att det här är bra.

När det gäller de svåra och lätta besluten har Per-Ola Eriksson fel. Vi fattade en oerhörd mängd svåra beslut under våren, men på en punkt sade vi att det var fel att fatta ett beslut om en viss inriktning. Det beror på att vi försvarar den generella välfärden, och ni försvarar grundtryggheten. Vi försvarar jobben i kommunerna, som betyder så mycket för

Prot. 1995/96:18  
7 november

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

kvinnorna. Det finns en serie punkter där vi har en annan uppfattning än Centerpartiet. Vi försvarar en kraftfull arbetsmarknadspolitik, som byggs under av ett effektivt försäkringssystem. Ni har alltid bekämpat det.

För Centern var det väl ingen svår politik att få mer bidrag till bönderna, att få igenom grundtrygghet och att avlöva arbetsmarknadspolitiken. Det är väl inte konstigt att löntagarnas organisationer rasar, och det är väl inte konstigt att vi är missnöjda. Men det var vår bedömning av det ekonomiska läget i våras, när det gällde inflationsutveckling, tänkbara skatteintäkter under året och budgetsaldo för 1995/96, som var den korrekta. Det är den som vi nu ser när Göran Persson stämmer av konvergensprogrammet.

Anf. 18 PER-OLA ERIKSSON (c) replik

Fru talman! Jag tror att Hans Andersson menar allvar när han säger att vi måste värna jobben. Men det går en väsentlig skiljelinje mellan Vänsterpartiet och Centerpartiet då det gäller synen på var de nya jobben skall komma till.

Jag kunde följa nyhetssändningarna i går kväll och hörde vilket område inom ekonomin som Vänsterpartiets partiledning prioriterar. Det är enbart den offentliga sektorn. Det är självklart att jobben i offentlig sektor är viktiga – i vården, skolan och omsorgsverksamheten – men det är minst lika viktigt att de nya jobben måste tillkomma i små och medelstora företag, inom miljöteknikföretag och inom hela miljöområdet. De jobben får vi om vi skapar goda utvecklingsbetingelser i alla delar av detta land.

I fråga om grundtryggheten tror jag inte att centerpartisterna håller med om att vi har skapat grundtrygghet genom beslutet att sänka ersättningsnivån i socialförsäkringssystemet, som vårens beslut innebar. Jag tror att våra ambitioner är betydligt vidare än så. Det var förstas en eftergift från Centerpartiets sida. Vi hade sedan tidigare drivit kravet på 80 % i ersättningsnivå i olika försäkringssystem. Men nu är ekonomin som den är, och den som inte tar hänsyn till den ekonomiska situationen är ju blind och går bara in i väggen. Man löser inte några problem på det sättet.

Vi vill skapa sunda statsfinanser. Vi vill få ett stabilt välfärdssystem. Vi vill få en tillväxt i nya branscher och framför allt i små och medelstora företag. Det är vägen in i framtiden. Vi vill ha en hållbar ekonomisk tillväxt, och det får vi om vi också har styrinstrument på miljöområdet.

Anf. 19 GÖRAN HÄGGLUND (kds) replik

Fru talman! Med anledning av Per-Ola Erikssons inlägg skulle jag vilja ställa ett par frågor till Centerpartiet.

Enligt TT i går sade Per-Ola Erikssons partiordförande Olof Johansson att den här propositionen innehåller Centerns hela program för tillväxt. Centern är alltså mäktigt belåten med den här propositionen.

Jag vill då fråga om Per-Ola Eriksson anser att propositionens förslag uppfyller de krav som Centern ställde i sin tillväxtrapport i somras,

där det bl.a. heter att åtgärderna bör inriktas på att skapa incitament för start och drift av företag, och på att utveckla och stimulera anställning av arbetskraft i dessa företag. I den rapporten säger Centern att enkelbeskattning är en av de viktigaste åtgärderna och att en sådan bör införas från den 1 januari 1996. Det sägs att detta är den enskilt viktigaste åtgärden inom närings- och skattepolitiken, och man hänvisar naturligtvis till möjligheterna att få upp sysselsättningen.

Hur kan Per-Ola Eriksson och Centerpartiet utan vidare ge upp kravet på enkelbeskattning i utbyte mot en fjärran utredning? Är själva uppgörelsen viktigare för Centern än innehållet i densamma?

När det gäller frågan om skatteväxling företräder både Per-Ola Eriksson och jag partier som tycker att skatteväxling är en finurlig och klok idé, dvs. att vi genom ekonomiska styrmedel kan få företag att anställa människor och att belasta miljön i mindre utsträckning. I det här förslaget har ju Centern nu lämnat frågan om skatteväxling och i stället gått till en skatteuppväxling. Möjligen kan miljön förbättras genom detta, men det kommer att bli färre nya arbetstillfällen genom den uppgörelse som Centern står bakom. Man har uppenbarligen lämnat skatteväxlingsidén.

Anf. 20 PER-OLA ERIKSSON (c) replik

Fru talman! Till vännen Göran Hägglund vill jag säga, att någon ordning skall det väl ändå vara på uttalandena, även om vi deltar i en TV-sänd debatt i kammaren.

Först kan jag, eftersom jag satt sida vid sida med Olof Johansson i går, dementera att han skulle ha sagt att Centern har fått igenom hela sitt näringsprogram. Han har självfallet inte gjort något sådant uttalande. Däremot har våra krav till stora delar blivit tillgodosedda. I den rapport som Göran Hägglund själv hänvisade till kan han se vilka delar det gäller. Det som står där dementerar också vad han sade inledningsvis.

Vi har i denna rapport skrivit vad vi tyckte var bäst för att kunna nå fram till ett resultat redan från den 1 januari 1996. Men så blir inte fallet. I stället sätter vi riskkapitalavdraget i sjön 1996. Kvittningsrätten kommer tillbaka från den 1 januari 1996. Särskilda regler kommer att finnas då det gäller insatsutdelningar från kooperativa föreningar. Den enkelbeskattningen träder i kraft den 1 januari 1996. Men å andra sidan får den typen av företag icke del av riskkapitalavdraget.

Sedan en tid tillbaka pågår överläggningar mellan svenskt näringsliv och regeringen om att forma ett långsiktigt hållbart system då det gäller företagsbeskattning. Där har vi pekat ut färdvägen. Vi har också sagt att det skall träda i kraft 1998. Det är en mycket viktig signal till svenskt näringsliv.

Beträffande skatteväxlingen kan jag efter denna debatt läsa upp de meningar för Göran Hägglund som handlar om den. Annars står det på s. 19 i propositionen. Där talas det om skatteväxlingen, och regeringen säger att man avser att pröva möjligheterna till en s.k. grön skatteväxling och att skatterna på arbete skall sänkas. Detta arbete bedrivs nu i Skatteväxlingskommittén.

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Anf. 21 GÖRAN HÄGGLUND (kds) replik

Fru talman! När det gäller den nya modellen för företagsbeskattning, som alltså innebär ett nytt sätt att angripa dubbelbeskattningen, kommer jag tillbaka till den i mitt inlägg senare. Uppenbarligen är detta inte längre den enskilt viktigaste åtgärden inom närings- och skattepolitiken för Centerpartiet, som det hette i somras, i och med att man är beredd att skjuta på avgörandet av den här frågan fram till 1998. Jag tror att det är oerhört allvarligt för svenskt företagande, men framför allt för alla de människor runt om i hela vårt land som väntar på arbeten.

När det gäller skatteväxlingen hette det i somras att Centern inte kommer att stödja tillväxtpropositionen med mindre än att regeringen föreslår skatteväxling. Per-Ola Eriksson får i sin kommande replik möjlighet att dementera också detta uttalande, som jag också har hittat i medierna. Men det är uppenbarligen så att Centern tänker sig att öka belastningen på företagsamheten genom koldioxidskatten – en skatt som jag parentetiskt kan nämna att vi kommer att stödja, samtidigt som vi kommer att föreslå lättnader för arbetskraften för att få fler människor i arbete. Precis detta är en av de två bärande idéerna med skatteväxlingen – en idé som jag alltså tycker att Centern har förfuskat genom den här uppgörelsen.

Anf. 22 PER-OLA ERIKSSON (c) replik

Fru talman! Jag skall börja med koldioxidbeskattningen. Vi blev uppmanade av Mats Odell – som såvitt jag vet fortfarande representerar kds – att driva den frågan hårt i förhandlingarna; om det var någon som skulle kunna nå fram i den frågan var det just Centerpartiet. Han uppsökte oss vid en lunch häromdagen och framförde kds uppfattning. Jag vet inte vem som inte är representativ i kds; om det är Göran Hägglund eller Mats Odell – det får väl herrarna klara ut själva. Vi har faktiskt lyssnat på Mats Odell i den här frågan.

Visst hör enkelbeskattning och en bra riskkapitalförsörjning till de enskilt viktigaste frågorna. Det står jag fast vid. Men om man skall ha igenom alla sina krav till punkt och pricka så misslyckas man i regel med allt. Det har jag lärt mig under årens lopp, och jag har några år på nacken i politiken. Det gäller att börja någonstans, och jag tycker att den här uppgörelsen är ett mycket bra fall framåt för svensk småföretagsamhet. Vi har riskkapitalavdraget, och kvittningsrätten återkommer. Läs vilka krav företagarna själva har i sitt näringspolitiska program. De är nu tillgodosedda på den punkten.

Sedan är det också viktigt att forma ett system som är hållbart över tiden. Låt oss då sätta oss ned och skapa denna breda majoritet så att vi inte får nya system för varje ny mandatperiod som kommer. Vi behöver långsiktiga, stabila spelregler, och det tänker Centerpartiet medverka till. Göran Hägglund är också välkommen i det arbetet.

Anf. 23 ANNE WIBBLE (fp)

Fru talman! Allvarsorden har duggat tätt tidigare här i debatten. Tyvärr lämpar sig den här propositionen inte riktigt för några allvarsord.

Den gör inte heller skäl för namnet tillväxtproposition. Det är, kort sagt, en time out-proposition. Förslagen i propositionen visar inte hur man skapar och frigör utvecklingskraft hos enskilda människor, och det är faktiskt det som Sverige mest av allt behöver: en politik som ökar möjligheterna till en bättre ekonomisk utveckling och flera jobb. Det finns inte i den här propositionen.

Det som faktiskt ganska tydligt finns i propositionen är Socialdemokraternas vilshenhet inför framtidens utmaningar. Vi har läst i tidningen att deras partisekreterare har skickat ut ett samrådsmaterial om framtiden. Det tycks som om hela regeringen har tagit time out i avvaktan på att gräsrotter skall ta ställning till vad partisekreteraren har kallat "tankeslingor".

Jag tycker att det är uppenbart när man läser den här texten att det är den borgerliga oppositionen som har moderna förslag. På punkt efter punkt kan man se hur regeringen dras att göra tvärtemot vad den tidigare har sagt. Men det blir ju kolossalt segt. Många formuleringar i propositionens text vittnar om att man har förstått det där med enkelbeskattning. Man har förstått behovet av en a-kassa som inte permanentar långtidsarbetslöshet. Man har förstått behovet av kvalitet i utbildning, självständig riksbank och sådant. Men det blir segt och trögt för regeringen att gå från ord till handling, eftersom argumentationen tidigare har gått ut på att just detta som man nu förstår är rätt var alldeles totalt fel och utslag av borgerlig illvilja.

Resultatet är tyvärr att propositionen uppvisar ett väldigt stort tomrum. Det är litet grand som hos taxi före avregleringen. "Taxi, var god vänta", kunde man höra då. Regeringskansliets växel borde kanske programmeras om till "Hos regeringen, var god vänta", eller möjligen "Hos regeringen, vänta på utredning". Just detta är väl nästan det tydligaste här: Bara på de första 20 sidorna kan man läsa att regeringen har tillsatt 13 nya utredningar, att jämföra med ett fåtal s.k. skarpa förslag. Läger man till alla hänvisningar till redan pågående utredningar kommer man upp i flera tjog utredningar. Under tiden skall Sverige och de arbetslösa "vänta". Jag tycker det är dåligt.

Låt mig ta enkelbeskattningen som ett exempel. Efter valet återinfördes dubbelbeskattningen. Nu har Göran Persson insett att det var dumt och att det försvårar möjligheterna för företagen att växa och skapa nya jobb. Men nu vågar han inte ta konsekvensen av det, utan nu måste det utredas igen. Möjligen kan något ske till år 1998. Resultatet av detta är tre års försening av en viktig reform och flera människor kvar i arbetslöshet.

De enda egna förslagen i propositionen är litet avdammad socialism och litet högre skatter. AP-fonden skall köpa mera aktier så att det blir mera statligt ägande. Samtidigt skall lustigt nog en del andra statliga företag privatiseras. Småföretagen skall få en ny skatt på arbetande kapital genom fastighetsskatt på industribyggnader. Samtidigt försöker Göran Persson göra ett nummer av att man inte har återinfört den förra skatten på arbetande kapital. Dessutom skall företagen betala in moms innan de ens har fått betalt av sina kunder, samtidigt som man försöker tala väl om företagsvänligt klimat. Hushållens fastighetsskatt höjs på ett

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

enda bräde med 43 %, samtidigt som Göran Persson hoppas att människor skall känna sig trygga och börja konsumera. Tydligare exempel på virrvarr och instabilitet i spelreglerna finns inte.

Medan regeringen håller på och tänker och utreder och påstår sig sätta dagordning etc. försämras läget för de arbetslösa. AMS vecko-prognos i går visade ett ökat antal människor utan riktiga jobb. SCB har beskrivit hur den sysselsättningsökning som fanns i början av året successivt har försvunnit. Jämfört med läget för ett år sedan går det nu inte att säga med statistisk säkerhet att det finns ens ett enda nytt jobb. De lediga platserna är färre än för ett år sedan. Varslen om permitteringar ökar däremot. Antalet nya företag minskar rejält. Göran Perssons egna prognoser visar hur massarbetslösheten ligger kvar. De är t.o.m. sämre nu än för ett år sedan.

I propositionen, fru talman, talas det mycket om att politiken inte får dela folket, inte får leda till att människor ställs mot människor och sociala klyftor skapas. Tyvärr är detta precis vad förslagen leder till. Arbetslösheten är en sådan vattendelare i svensk ekonomi. Med de bedömningar och förslag som finns i propositionen kommer också arbetslösheten att ligga kvar som en vattendelare i det svenska samhället. Detta är djupt bekymmersamt. Folkpartiet accepterar inte massarbetslöshet, och vi kommer att redovisa förslag som motverkar och avväjjer arbetslösheten och leder till växande hos enskilda företag och människor och därmed till flera jobb.

Fru talman! En av de viktiga sakerna i detta sammanhang är utbildningspolitik. Jag noterar att Per-Ola Eriksson, på vilken jag inte hade replikrätt, talade om kraftfulla satsningar på högskoleutbildning. Tyvärr är ju detta bara bluff. Det finns inte ett öre. Att bara påstå saker rakt ut i luften skapar inga jobb eller mera välutbildade människor som kan ta de jobb som kräver utbildning. Det är bara bluff!

Anf. 24 HANS ANDERSSON (v) replik

Fru talman! Den som hittar socialistiska drag – jag tror det var vad Anne Wibble sade – under läsningen av tillväxtpropositionen tycker jag skall jämföras med *humhum* som läste Bibeln.

Det finns inga skarpa förslag, säger Anne Wibble. En serie skarpa förslag är genomförda. Väldigt många var inkomstförstärkningar. Anne Wibbles parti röstade emot praktiskt taget allting, och Anne Wibble hade själv ansvaret för att ge Sverige det oerhörda underskott och den stora statsskuld som ledde hela samhället in i ett moras.

Jag har några frågor: Hur ställer sig Anne Wibble, som hade sin Nathalieplan för kommunerna, till nuvarande prognos som innebär att 100 000 jobb, framför allt kvinnojobb inom vård, omsorg och skola, försvinner fram till sekelskiftet? Hur ställer sig Anne Wibble till förslaget om Riksbankens nya ställning, en EMU-anpassning, där inflationsmålet är inskrivet i grundlagen och där regeringen tänker ta sig an att syssla med valutakurspolitiken? Och hur ställer sig Anne Wibble till den höjning av koldioxidskatten som vi faktiskt lyckades få igenom, till gagn för miljön i Sverige?



Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Anf. 25 ANNE WIBBLE (fp) replik

Fru talman! Jag har tyvärr inga svårigheter att bland de fåtaliga konkreta förslagen hitta en del som jag betecknar som socialistiska, nämligen mera aktieköp hos AP-fonden. Jag kan lägga till ett gammalt v-förslag om en fastighetsskatt på industrifastigheter. Det tycker jag nättupp är att betrakta som en skatt som enbart hör hemma i ett socialistiskt samhälle.

Nu är det så, Hans Andersson, att det i början av detta år hade tillkommit ganska många nya jobb, uppemot 100 000, precis som Hans Andersson säger. Men successivt, allteftersom månaderna har gått, har denna sysselsättningsökning tyvärr så att säga legat i det förflutna. Om man tittar på hur stor sysselsättningen är i september – SCB:s senaste statistik – jämfört med för ett år sedan ser man att det är exakt 21 000 fler jobb. Den gräns för när man med en viss statistik säkerhet skall kunna säga att det är skilt från noll går vid 34 000. SCB säger att man med statistisk säkerhet inte kan säga att det finns ett enda jobb mer i dag än för ett år sedan. Så var det tyvärr med jobben. Det är mycket beklagligt. De jobb som tillkom gjorde det förmodligen efter den kloka borgerliga politiken. Sedan lades politiken om, och så blev det inte mer.

Riksbanken har jag ingen förhoppning att Hans Andersson skall ha någon klok synpunkt på. Jag tänkte ta upp det med Göran Persson så småningom.

När det gäller koldioxidskatten är Folkpartiet för en skatteväxling. Att som Per-Ola Eriksson säga, att det är skatteväxling när det i en mening står att man någon gång i framtiden tycker att det är bra att sänka skatten på arbete, är väldigt luftigt.

Det är märkligt att skatteväxling enligt socialdemokratisk, och tydligen också vänsterpartistisk, terminologi bara betyder höjd skatt. Vi är för en skatteväxling. Vi är beredda att ha en högre skatt på koldioxid. Vi vill också ha en lägre skatt på arbete, annars är det ingen växling.

Anf. 26 ROY OTTOSSON (mp) replik

Fru talman! Jag blir litet förvånad när Anne Wibble säger att de här riktlinjerna absolut inte kan leda till någon som helst tillväxt. Det var ett väldigt kategoriskt avvisande. Därför måste jag ställa några följdfrågor.

Menar Anne Wibble att en stor satsning på högre utbildning, på komvux och forskning inte ger tillväxt? Menar Anne Wibble att satsningar på soluppgångsbranscher på miljösidan inte ger tillväxt? Menar Anne Wibble att den omfattande budgetsanering som blev något av ett världsrekord inte ger tillväxt på sikt? Menar Anne Wibble att det inte är bra att tre partier – en stor majoritet av riksdagen – står bakom detta?

Anf. 27 ANNE WIBBLE (fp) replik

Fru talman! Jag menar precis det. De förslag som Roy Ottosson räknar upp är otillräckliga för att frigöra de välståndsbildande krafterna i Sverige. Jag är väldigt ledsen över att behöva säga det. Det går ut

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

över många människor som i dag saknar jobb och som med den här politiken, enligt regeringens och tydligen också Miljöpartiets prognoser, inte har en chans att få något jobb. Det förhindrar naturligtvis inte att det finns enskilda inslag som är bra. Men totalt sett är det otillräckligt därför att man inte förmår frigöra sig från förstelnade idéer. Det tar för lång tid, som jag försökte säga i mitt anförande, för regeringen att tänka om. Därmed blir tomrummet väldigt stort. Detta går ut över dem som är arbetslösa. Vi har 36 % långtidsarbetslöshet i dag, mer än en tredjedel av alla arbetslösa har varit utan jobb i mer än sex månader – det är en jättelång tid. Men med den här politiken, och på grund av Miljöpartiets medverkan, blir det inte mera. Man borde inte vara förvånad – Miljöpartiet har ju gjort sig känt för att vara ett anti-tillväxtparti – över att Miljöpartiet kan stå bakom den här propositionen, som just är otillräcklig när det gäller att skapa jobb. Men det är väldigt bekymmersamt att inte Roy Ottosson är allvarligt oroad över de sociala missförhållanden och konflikter som kan dyka upp när förfärligt många människor döms till att vara utan jobb under mycket lång tid. Jag är det.

Anf. 28 ROY OTTOSSON (mp) replik

Fru talman! Jag delar Anne Wibbles oro vad gäller arbetslösheten. Därför anser jag att det är otroligt viktigt att vi skapar en bred majoritet i Sveriges riksdag för långsiktigt hållbara ekonomiska åtgärder. Här läggs en plattform som är alldeles utmärkt och som jag tror att Anne Wibble egentligen i sak skulle ställa sig bakom, om hon själv hade varit med i diskussionerna. Det här luktar ”surt, sa räven”, tycker jag.

Anf. 29 ANNE WIBBLE (fp) replik

Fru talman! Jag är mycket glad över att inte Folkpartiet står bakom denna proposition. Det finns ingen som helst risk för att det skulle göra det med hänsyn till de dåliga förslag som finns, i den mån det var några förslag. Detta är ju inte några skarpa förslag, inte ens någon plan utan en sorts dagordning till ganska mycket utredande. Det är förmodligen resultatet.

Det gläder mig att höra att Roy Ottosson är bekymrad över arbetslösheten. Det skulle vara trevligt, och ändå förpliktande i riksdagens kammare, om debatten mera kom att handla om hur vi skall bära oss åt i Sverige för att frigöra skaparkrafterna så att vi faktiskt kan komma ur den massarbetslöshet som vi har för närvarande. Diskussionen här har ju gällt olika tekniska saker och vem som står bakom vad, men det som är intressant att diskutera är ju hur vi skall bära oss åt för att, gärna gemensamt i så hög grad som möjligt, kunna frigöra de skaparkrafter som finns hos väldigt många människor.

Jag vidhåller att de förslag som finns i den här propositionen inte duger. Då finns det anledning att se över vad som kan finnas i stället. Jag har inte så stora förhoppningar, men ibland kan man ta miste. Det är väl möjligt att även Roy Ottosson kan komma fram till någon klok tanke någon gång. I så fall skall vi ta fasta på den.

Det som bekymrar mig mest av allt är att så få förefaller intresserade av den sociala skiktning som kan bli resultatet av ett samhälle som under hela 90-talet – så blir det enligt regeringens tabeller – har en arbetslöshet väl över 10 %. Jag tycker att detta borde föranleda några insatser från regeringen, Centern och Miljöpartiet, något annat än utredningar.

Anf. 30 PER-OLA ERIKSSON (c) replik

Fru talman! Anne Wibble kommenterade mitt uttalande om högskoleutbildningen. Artigheten bjuder att jag också bemöter det Anne Wibble sade.

Det här handlar om en färdriktning, riktlinjer för det kommande arbetet. Man talar om var högskoleutbildningen skall ske, i vilken omfattning osv. Det är inte ovanligt att regeringar – Anne Wibble har ingått i en regering, inte jag, men jag har följt hur Anne Wibble själv gjort – skriver under propositioner med en viljeinriktning och en färdriktning på olika områden. Så är det också i det här fallet.

Med anledning av vad Anne Wibble sade måste jag ställa en fråga: Kommer Folkpartiet att motsätta sig denna viljeinriktning, att satsa på högskoleutbildning i den del av landet som utpekats i propositionen?

Sedan till skatteväxling. Det är bra att Anne Wibble också arbetar för skatteväxling. Det börjar bli ganska många partier vid det här laget som gör det. Men om Anne Wibble tror att man får skatteväxling genom att höja koldioxidskatten med några ören, så blir det en väldigt liten skatteväxling. Skall man sänka arbetsgivaravgiften med 400 miljoner kronor blir det inte särskilt stor skatteväxling.

Jag vill gärna fråga: Hur många ören vill Folkpartiet öka koldioxidskatten eller miljöskatterna med för att kunna genomföra skatteväxlingen nu? Jag förstår att det är detta som föresvävar partiet.

Fru talman! I den här debatten har time out blivit ett modeord. I idrottens värld står time out för att man tar paus under en kort stund. Men de som nu använder sig av begreppet i tid och otid, särskilt Folkpartiet men även andra partier, verkar ha tagit time out för hela mandatperioden.

Till Anne Wibble vill jag säga att ni inte orkar ta ett samhällsansvar. Ni har ställt er vid sidan om. Än mindre orkade ni medverka till nationell samling. Det är – med adress till dem som talar om time out – inte längre fråga om time out, utan det handlar om black out.

Anf. 31 ANNE WIBBLE (fp) replik

Fru talman! Per-Ola Eriksson frågar om Folkpartiet skulle motsätta sig en färdriktning för högskoleutbildning. Nej, bevars, färdriktningar har vi sällan haft anledning att motsätta oss. Vi kommer naturligtvis att lägga fram förslag som mycket mera konkret och tydligt visar hur man kan bygga ut inte bara antalet platser utan, ännu viktigare kanske, kvaliteten, och på vilka områden detta kräver ett politiskt nytänkande.

Det är faktiskt också så att det måste finnas motiv för den enskilda människan att börja med en utbildning. Det är ju i dag ganska få sökande till olika naturvetenskapliga och tekniska linjer och risk för brist

Prot. 1995/96:18  
7 november

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

på ingenjörer m.m. Man skall inte utesluta att detta kan ha något samband med både skatteregler, lönenivåer, studiemedelssystem och annat. Det räcker inte med att bara få fram nya platser, särskilt inte när de inte har något samband med pengar. Då är de bara en färdriktning på ett papper, inga platser i verkligheten.

Per-Ola Eriksson sade att skatteväxlingen var så liten att den medför en väldigt liten sänkning av arbetsgivaravgifter och annat. Ja, det är alldeles riktigt, men det finns ju i stort sett 50 miljarder andra skatteökningar för företagen som man också kunde använda sig av för en skatteväxling – om man var intresserad av det. Det har vi föreslagit, och det vet Per-Ola Eriksson.

Jag är, som jag sade tidigare, väldigt glad över att inte vara ansvarig för denna politik. Vi i Folkpartiet vill faktiskt inte ta ansvar för en politik som befäster massarbetslösheten. Jag är faktiskt uppriktigt förvånad över att Per-Ola Eriksson tycker att det är så väldigt skojigt och kul att vara ihop med regeringen att han går med på en utveckling som befäster massarbetslösheten för ett helt decennium i svensk politik.

Anf. 32 PER-OLA ERIKSSON (c) replik

Fru talman! Skatteväxlingen handlar om att höja koldioxidskatten med ca 400 miljoner kronor netto. Men i propositionen och det förslag som föreligger handlar det om skattesänkningar i storleksordningen 2 miljarder kronor när de har genomförts på olika områden. Är inte det, fru Wibble, skatteväxling? Men jag skall med spänning se fram emot de förslag som i så fall kommer från Folkpartiets sida.

Det är viktigt att vi nu, tidigt, talar om att högskoleutbildningen är ett prioriterat område. Regeringens förslag innebär en massiv satsning på högskoleutbildning i de delar av landet som i dag har en liten andel högskoleutbildning. Sedan är det viktigt att detta fylls med konkret innehåll. Som alltid skall det följas upp med konkreta förslag i konkreta propositioner.

Vi arbetar på detta och jag förstår att regeringen gör det. Jag accepterar det, på samma sätt som Anne Wibble, då hon satt i en regering och lade fram vissa riktlinjer för olika verksamheter som sedan följdes upp med konkreta förslag. Jag skall med spänning och med stort intresse läsa de förslag som Folkpartiet har i det avseendet. Om Folkpartiet nu är intresserat av en satsning på de mindre och medelstora högskolorna hälsar jag det med tillfredsställelse. Men osvuret är bäst – detta återstår att se.

Anf. 33 ANNE WIBBLE (fp) replik

Fru talman! Under det första året har regeringen höjt skatter med ungefär 55 miljarder kronor och lämnat ett utrymme för att sänka skatter med 2 miljarder kronor. Nu fyller man de där två miljarderna med riskkapitalavdrag och kvittningsrätt och det är väl bra det, men resultatet blir inte någon våldsamt stor sänkning av skatterna.

Dessa siffror gällde också innan det nu diskuterade momsförslaget lades fram, där alltså Per-Ola Eriksson och hans parti medverkar till att en massa företag, små och stora, kommer att behöva betala skatt till

staten innan de ens har fått betalt av sina kunder. Detta är ett orimligt förhållningssätt, och det vittnar om ett förvånande förakt hos Centerpartiet för småföretagarens och den medelstore företagarens arbetssituation. Att Centerpartiet kan gå med på en sådan regelförändring bara för nöjet att få vara ihop med regeringen är mycket konstigt, tycker jag.

Högskolepolitiken är en mycket allvarlig framtidsfråga, mycket viktigare än den är i regeringens och Centerns olika skrivelser. Sverige har blivit väsentligt mycket sämre på kunskapsintensiv produktion under de senaste 10–20 åren. Detta är ett väldigt allvarligt fenomen, för det betyder att vi urholkar den bas på vilken vi skall bygga just produktion som kan betala bra löner. Den basen består ju av människor och människors kunskaper. Genom att vi under tidigare år har eftersatt utbildningspolitiken och inte minst kvaliteten i utbildningen har basen försvagats.

Det vore väldigt bra om denna insikt kunde leda till någonting mera än en färdriktning. Som Per-Ola Eriksson vet genomförde vi ganska omfattande konkreta både kvantitativa och kvalitativa ökning under den borgerliga regeringstiden, men det har nu lagts i träda och bara blivit en färdriktning. Under tiden försvagas basen för bra svensk produktion och flera jobb. Det är synd.

Anf. 34 HANS ANDERSSON (v)

Fru talman! Tillväxtpropositionen kom den 6 november. Den 6 november, ur dimman, kom det ett rop på tillväxt, men väldigt litet konkret.

Det är bra att det ändå inte kom alltför mycket fördomar. En del säger ju att det är demografin, hur gamla vi är, som avgör tillväxten. Ju fler litet äldre, över 50 år, desto bättre tillväxt, säger en del forskare i Uppsala.

Vad som i alla fall är fastslaget – och jag tycker att det är bra att regeringen deklarerar detta – är att det inte är den offentliga sektorns storlek som har medfört produktivetsproblem och tillväxtproblem i Sverige. Det är inte skattetrycket som är problemet. Det finns ingen forskning som visar detta. Däremot handlar det om att Sverige under lång tid halkade efter vad gäller produktivitet, samhällseffektivitet, kompetens och utbildningsnivå. Jag tycker att det nästan är skamligt att Sverige, som låg så bra till med en utvecklad industri och en stark offentlig sektor, i dag har genomsnittligt färre högutbildade inom det teknisk-naturvetenskapliga området.

Det viktiga är ändå samhällseffektiviteten, att man inte har, som vi har i dag, 25 % av arbetskraften utanför arbetsmarknaden, i förtidspension eller i olika typer av arbetslöshet eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Men så blir det när massarbetslösheten slår rot. Dessutom går regeringen in för en EU-anpassning som är starkt kännbar i tillväxtpropositionen där EMU framstår som lösningen på problemen. Det var faktiskt i våras regeringen övergav en politik för budgetsanering med vänsterprofil för att i stället driva en EMU-anpassningspolitik ihop med Centern. Kombinationen av sänkt matmoms, utebliven kompensation för

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

förlorade kommunala skatteintäkter på grund av egenavgifterna och sänkta nivåer i socialförsäkringarna gav sammantaget bara en marginell budgetförstärkning. Det handlade om strukturella åtgärder för att få ner lägstalönerna och flytta resurser från offentlig till privat konsumtion.

Och så följer man EMU-processen slaviskt, inte bara så att man skall ha ned bruttoskulden – som är alldeles för hög i dag, 80 % – till 60 % utan man går fram fortare än så. Tittar vi på nettoskulden, som framgår av tillväxtpropositionen, går det än fortare. Vad det handlar om är att man minskar de offentliga tillgångarna. Jag ser det som snarare ideologiskt än ekonomiskt motiverat.

Jag menar att Vänsterpartiet hade rätt när vi i våras sade att det inte behövdes mer sparåtgärder. Vi hade också rätt när vi sade att det fanns utrymme för att skärpa skatterna på de oerhörda vinster som dök upp i devalveringens spår. Vi föreslog en höjning av bolagsskatten från 28 % till 30 % – ett slags värnsskatt – och en extra värnsskatt för höginkomsttagarna.

Jag tycker också att vi har rätt när vi säger att det finns en målkonflikt mellan budgetsanering, inflationsbekämpning, kraften i att hålla nere räntan och att hålla nere arbetslösheten. Jag tycker också att finansministern alltför mycket har gått i den skola som har formats i Europa som innebär att inflationsbekämpningen har satts överst och att arbetslösheten har fått bli som den blir – och den har blivit hög. Det har blivit massarbetslöshet.

De besparingar som genomfördes tillsammans med Centern är inte bara besparingar och budgetförstärkningar utan de innebär ett systemskifte. Det har kvinnorna, de arbetslösa, de handikappade och de sjuka fått känna på. Vi vet att det inte finns några enkla lösningar, finansministern. Men detta var inte en nödvändig lösning. Jag är en mycket stark försvarare av det som i dag kommer från Landsorganisationen och från andra fackliga organisationer. De säger att detta var ett steg för långt och att det var onödigt.

Men arbetslösheten är naturligtvis den helt avgörande frågan. Vår huvudsakliga kritik mot den här tillväxtpropositionen är att man accepterar en målsättning för arbetslösheten som år 2000 ligger kvar på 10 % och som nästa år ligger på 11,5 % om jag räknar ihop dem som är öppet arbetslösa och dem som är sysselsatta i åtgärder. De arbetsmarknadspolitiska åtgärder som finns har karaktären av piska. Det finns ingen morot.

Jag har inte så mycket emot att man skärper regeltillämpningen. Jag hatar fusk. Vi måste kunna upprätthålla respekten för våra socialförsäkringssystem. Men det finns väldigt få aktiva åtgärder som verkligen skulle hjälpa folk med ett bortre parentestecken på a-kassystemet där de erbjuds jobb och inte drivs ut i öppen arbetslöshet och socialbidrag.

Låt mig sedan gå över till kommunerna. 100 000 jobb försvinner till år 2000 står det i regeringens sysselsättningsplan. Det är orimligt. Jag menar inte att offentliga jobb är de enda jobb som skall komma. Vi behöver tvärtom jobb i näringslivet och ett högt omvandlingstryck. Vi behöver nya tillväxtbranscher. Vi behöver produktiva jobb, men vi kan

inte slakta nödvändiga trygghetsjobb om vi samtidigt säger att vi vill hävda arbetslinjen.

Varför skall så många jobba så mycket övertid när andra inte får jobba alls? Inför övertidsbegränsningar enligt Vänsterpartiets förslag! Vi har lagt fram förslag om att få till stånd en arbetstidsförkortning genom att sänka arbetsgivaravgifterna för dem som vill försöka.

Vi har krävt att man tar större socialt ansvar i arbetslivet. Det är inte rimligt att övervinsterna skall vara rekordartade samtidigt som människor ställs på bar backe, saknar kompetens, inte rehabiliteras, inte får praktik utan går öppet arbetslösa i ett Sverige som styrs av en socialdemokratisk regering.

Detta är inte gnäll, Göran Persson. Det är ett skrik från den del av samhället som lider under orättvisa och arbetslöshet och som står längst ned i den sociala hierarkin.

Anf. 35 ROY OTTOSSON (mp)

Fru talman! Det handlar inte längre om att klämma fram en maximalt hög ekonomisk tillväxt. Vi vet av lång erfarenhet att ekonomisk tillväxt för tillväxtens egen skull betyder ökad miljöförstöring, växande miljöskuld, utarmade naturresurser och utrotning av växter och djur. Miljöförstöring betyder sämre ekonomi, att vi får mindre att leva på i framtiden och att våra barn och barnbarn får finna sig i ett utarmat eller obefintligt välstånd.

Miljöpartiet har alltsedan starten för 14 år sedan kritiserat tillväxtfixeringen i svensk ekonomi för att den i själva verket föröder våra gemensamma naturtillgångar på sikt.

Det handlar i stället om att vårda en socialt och ekologiskt hållbar ekonomisk utveckling. I stället för att se miljökrav som hinder ser vi dem nu som en positiv stimulans som ger fördelar för svenskt näringsliv. Därför är det viktigt att vi i Sverige går före och ställer högre krav än man gör i omvärlden.

Arbetet med att få en samlad och offensiv lagstiftning och miljöbalk är nu inne på slutvarvet. Då gäller det inte minst att även få in den nuvarande strålskyddslagen och skogsvårdslagen i balken. Radioaktiva miljögifter och skogsbruket har mycket stor betydelse för miljön. De skall självfallet inte som hittills hänvisas till egna öar.

Miljöanpassningen av samhället kräver mycket stora investeringar i bl.a. energi- och transportsystemen. Dessa investeringar ger jobb och minskar samtidigt den framtida miljöskulden.

Vi i Miljöpartiet är mycket glada över att ha fått med omfattande satsningar på såväl vindkraft som solenergi. Det är några av de konkreta krav som vi har ställt upp inför ett samarbete kring tillväxtpropositionen. Det är också en direkt följd av tidigare överenskommelser. Jag har ett exempel på en sådan överenskommelse om just vindkraftssatsningen som nu lades in i tillväxtpropositionen i slutvarvet. Detta är naturligtvis Miljöpartiets förtjänst. Det ingick i den uppgörelse vi hade med regeringen om RAS-paketet och allergisaneringen i vintras.

Vi lät också utarbeta en särskild expertrapport på solenergisidan under sommaren. Vi kan nu notera att vi fått med det mesta som togs

Prot. 1995/96:18  
7 november

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

fram i den. Totalt föreslås 200 miljoner kronor till dessa ändamål i tilläggsbudgeten i propositionen.

Fru talman! Vi har under de senaste dagarna erfarit ett starkt stöd från bl.a. Centerpartiet för uppgörelsen om ökade satsningar på vind- och solenergi. Det gläder oss. Vi hade inte heller förväntat oss något annat. Men vi är besvikna på Folkpartiet som i debatten i dag inte har velat erkänna att detta är bra för svensk tillväxt.

En grön ekonomisk politik på skatteområdet handlar om att växla skatt på arbete mot skatt på energi och utsläpp. Under senare år har vi mött en snabbt ökande förståelse för en sådan skatteväxling. I dag kan man höra partier kivas om vem som har det häftigaste förslaget eller vem som kom på det först osv.

I konvergensprogrammet skriver vi tillsammans med regeringen, Centerpartiet och kds följande: Sverige eftersträvar bl.a. att tillgodose miljöhänsynen genom en ändring av skattestrukturen så att skattebelastningen på arbetskraften lättas och beskattningen på miljöstörande utsläpp ökas, s.k. skatteväxling.

Jag beklagar att kds inte orkat följa med även när det gäller den här propositionen. Det hade gett den en ännu något större bredd.

Fru talman! Satsningar på utbildning, och då särskilt komvux och högskolorna, och forskning har länge legat Miljöpartiet varmt om hjärtat. Vi föreslog kraftiga satsningar på just de här områdena så sent som i våras i vårt budgetförslag. Det är oerhört viktigt att se till att alla får bra utbildning och fler möjligheter under livet då man bäst behöver det och ytterligare utbildning när man behöver nytt jobb. Det är viktigt för individen, för jämlikheten, för välfärden, för social rättvisa och för att klara de växande kraven i det moderna kunskapssamhället.

Åtgärder för att underlätta för företagen, och då särskilt småföretagen, står högt upp på Miljöpartiets politiska dagordning. Även på den punkten har vi fått gehör i tillväxtpropositionen. Införande av kvittningsrätt för nystartade småföretag, införande av riskkapitalavdrag och avskaffande av dubbelbeskattningen är saker som vi krävt eller ställt upp på tidigare. Det här arbetet skall naturligtvis fortsätta med många fler åtgärder.

Detta är en proposition för en politik för arbete, trygghet och utveckling. Men det är mer än ett vanligt regeringsförslag, en vanlig proposition. Det är en gemensam politisk-ekonomisk plattform för tre partier här i riksdagen, Socialdemokraterna, Centerpartiet och Miljöpartiet de gröna. Vi står gemensamt bakom de riktlinjer och förslag som läggs fram i propositionen.

Det kan vara viktigt att notera att utan Miljöpartiet skulle inte ens 40 % av väljarkåren i dag, enligt opinionsmätningarna, stå bakom tillväxtpropositionen. För att verkligen nå bredd och stabilitet bakom den ekonomiska politiken behövs Miljöpartiet. Vi är beredda att ta det ansvar som behövs under förutsättning att vi får riktlinjer och förslag som vi verkligen tror på på längre sikt. Det är vår ambition att den här tillväxtpropositionen skall följas av en rad konkreta och bra förslag under det närmaste året.



Anf. 36 ANNE WIBBLE (fp) replik

Fru talman! Jag hörde att Roy Ottosson sade att han var förvånad eller besviken, jag kommer inte ihåg vilket, över att Folkpartiet inte hade deklarerat någon inställning till de två konkreta förslag som tydligen är Miljöpartiets medverkan i den här propositionen. Men det är faktiskt propositionen och dess förslag som är under diskussion. Oppositionens ställningstagande har vi två veckors motionstid till.

Icke desto mindre kan jag gärna säga att det är väldigt bra med satsningar både på vind och på sol. Men det är inte de 200 miljoner som Miljöpartiet har lyckats få med som avgör tillväxtkraften i svensk ekonomi. Det är inte de som alstrar den skaparkraft som kan ge 500 000 nya jobb till arbetslösa människor. Det är inte de som förtar helhetsintrycket av tomhet i regeringens proposition. Det är detta helhetsintryck som vi diskuterar i dag. Tids nog skall vi återkomma med konkreta förslag på en rad olika punkter.

Jag kan förutskicka att miljöambitionerna är väl så starka, jag skulle vilja säga starkare, hos Folkpartiet än hos Miljöpartiet, därför att vi också är måna om att få en allmän ekonomisk utveckling som gör att vi har råd att genomföra och betala för viktiga miljöinsatser, medan Miljöpartiet ju är ganska negativt till tillväxt. Då blir det heller inga resurser för viktiga miljöpolitiska insatser. Men detta får vi anledning att återkomma till.

Anf. 37 ROY OTTOSSON (mp) replik

Fru talman! Anne Wibble förvånar igen. Hon tycks inte vilja lyssna på vad andra säger, framför allt inte när det kommer från Miljöpartiet.

Den här tilläggspropositionen lägger en gemensam och bred plattform för en bra ekonomisk utveckling i Sverige, där vi utnyttjar förändringskraften från miljökrav för att få ett bättre näringsliv i framtiden. Det är där jobben skall komma. Den innehåller investeringsbidrag som innebär att vi vill stimulera en tillväxt som är investeringsledd, och bidraget skall riktas på ett sådant sätt att det inte leder till förlösande av de gemensamma naturresurserna.

Propositionen innebär också en mycket kraftig satsning på individerna. Hela avsnittet, både när det gäller näringslivet, småföretagen, och utbildningssatsningarna, handlar just om att ta vara på kreativiteten och skaparkraften hos enskilda människor, att skapa bättre förutsättningar och möjligheter för dem. Det är där vi får en sund ekonomisk utveckling, och det är där de nya jobben skall komma.

Jag har faktiskt litet svårt att förstå Anne Wibble, eftersom hon säger att hon inte ställer upp på detta. Jag misstänker att hon sedan kommer att skriva något liknande i Folkpartiets motion.

I övrigt vet jag inte om jag hörde alla frågor som Anne Wibble ställde. Det var litet surrigt här. Hon får väl återkomma i nästa replik.

Anf. 38 ANNE WIBBLE (fp) replik

Fru talman! Vi har en annorlunda inställning från Folkpartiets sida till hur man frigör skaparkraft. Jag tror väsentligt mycket mindre än

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Roy Ottosson på att man gör det genom att höja skatter och sedan tillföra selektiva bidrag på olika satsningar som man finner angelägna.

Jag tror att man i huvudsak bör gå motsatt väg, nämligen att ta bort en del skatter. Då kan man också ta bort en del stödformer för näringslivet. Därmed inte sagt att man skall ta bort varje enskild form. Men som allmän inriktning – det är modernt med inriktningar i regerings- och miljöpartikretsar – tycker jag nog att det är en klokare satsning att skapa lägre och bättre skatter för företagssatsningar och kunna avvara en del statliga stödinsatser än att göra motsatsen, vilket är den väg som Miljöpartiet tydligen företräder.

När det till sist gäller satsning på individ är jag ledsen att säga till Roy Ottosson att detta enbart är vackra ord. Det står en del vackra ord om skaparkraft, om att sätta människan i centrum och allt möjligt, men det motsvaras ju inte av några förslag. Det motsvaras inte av ett enda praktiskt genomförbart förslag från regeringen, Miljöpartiet eller Centerpartiet.

Man får acceptera att omdömet om denna proposition blir det som motiveras av förslagen. Då handlar det om några få förslag, varav rätt många är skadliga, om väldigt många utredningar och om väldigt mycket väntan – väntan, och under tiden faktiskt ingenting annat än fortsatt arbetslöshet. Det är det som jag har reagerat mot. Det är vår huvudkritik. Fortsatt arbetslöshet är inte den väg som Sverige bör beträda. Men det blir den väg som vi beträda med er politik.

Anf. 39 ROY OTTOSSON (mp) replik

Fru talman! När det gäller skatter och bidrag från och till näringslivet kan jag instämma i den inriktning som Anne Wibble företräder här, nämligen att man bör minska rundgången. Det finns en del utredningar som skall titta närmare på just hur bidragen till näringslivet egentligen fungerar. Tyvärr är inte underlaget sådant att vi kan fatta konkreta beslut om det i dag, utan det krävs en del arbete för att få fram ett sådant. Men jag tror inte att det finns någon motsättning i den frågan.

Att det kan behövas stimulans för att få fart på vissa branscher, för utveckling av näringsliv, tror jag inte att man kommer ifrån. När det gäller vind- och solenergi handlar det om att dels få fram alternativ till kärnkraften, som skall avvecklas, dels att minska de radioaktiva utsläppen, utsläpp av koldioxid, svaveldioxid m.m.

Det här är branscher som i dag inte kan utvecklas så snabbt som vi skulle vilja. Man kan påskynda utvecklingen med begränsade insatser. Det handlar trots allt inte om särskilt stora pengar om man jämför med hela den kaka av bidrag som går till näringslivet och som ligger någonstans på 50–60 miljarder kronor. Här är det fråga om 200 miljoner kronor. Detta är saker som vi tror är mycket viktiga framöver, om vi nu verkligen menar allvar med att avveckla kärnkraften, och det menar vi.

Sedan tycker jag att Anne Wibble har litet för bråttom. Faktum är att den budgetsanering som vi backar upp innebär att vi nu får ned räntorna, att valutan stärks, att vi börjar få just den utveckling som jag tror att även Anne Wibble vill ha.

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Anf. 40 HANS ANDERSSON (v) replik

Fru talman! När det gäller miljöinvesteringar är vi alldeles rysligt överens. Det är nödvändigt och det är bra att vi får nya fonder på sol- och vindsidan. Det är synd att vi inte, hittills åtminstone, har fått den här ekologiska omställningsfonden utvidgad, eftersom den har varit så framgångsrik.

Men jag måste ställa några frågor till Roy Ottosson. Det står i propositionen: EU:s ambitioner på det monetära området står inte i motsatsställning till sysselsättning och tillväxt. Regeringen har inte för avsikt att söka uppnå några ändringar i regelverket om EMU.

Jag läser i protokollet från debatten för tre veckor sedan när Birger Schlaug säger: Vi tycker att konvergenskraven som de är formulerade är fullständigt befängda och leder till ett helt absurt samhälle.

Birger Schlaug säger mycket, han säger också: Tillväxt – arbete. Det finns ingen modern analys som pekar på att de hänger ihop. Han säger: Vi kan väl inte få fler jobb i Sverige om vi sparkar människor från den offentliga sektorn. Det är vansinnigt att kommunerna gör sig av med sina arbetare i det här läget.

Han säger angående fördelningspolitiken: Det är skrämmande att se hur Socialdemokraterna och Centerpartiet med kirurgisk precision är på väg att döda idén om det solidariska och jämlika samhället. Han säger: Tre förutsättningar i tillväxtpropositionen är att kommunerna får större resurser, det är att vi åstadkommer en skatteväxling, och det är en sänkt arbetstid. Han nämner inte ens begränsning av overtiden.

Var finns de grundläggande förutsättningar som ur Miljöpartiets synpunkt förelåg här i kammaren för tre veckor sedan i Birger Schlaugs mun?

Anf. 41 ROY OTTOSSON (mp) replik

Fru talman! Det som Hans Andersson sade nyss visar ju på vikten av att Miljöpartiet är med och påverkar den faktiska politiken även framöver.

Den här propositionen utgör en grundläggande plattform för inriktningen av den ekonomiska politiken på litet längre sikt, just med hänsyn till tillväxt och möjlighet att skapa nya verkliga jobb och inte bara höja skatter och blåsa upp den offentliga sektorn så att den kostar ännu mer och det blir ännu större skulder. Det är ju det som vänstern tyvärr förespråkar.

Det som Hans Andersson tog upp är sådana frågor som kommer konkret i propositioner framöver. Då får vi se hur långt vi kommer.

I propositionen läggs det fast att det är riksdagen som i slutänden avgör om Sverige skall gå med i EMU:s tredje fas eller ej. Vi från Miljöpartiet anser att en folkomröstning bör hållas dessförinnan, och vi har fått allt fler partier och partiföreträdare att ställa upp på det kravet. Vi hoppas att kunna nå fram till vårt mål där.

När det gäller konvergenskraven vill jag säga att vi får ned skulden. Får vi ned budgetunderskottet och får balans i statens finanser stärker det svensk ekonomi, och det ger nya jobb. Jag har fattat att det är det som Vänsterpartiet framför allt vill ha.

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Att säga att man inte skall ställa upp på konvergenskraven betyder att man ställer upp på att en hög statsskuld skall behållas, att man skall låta underskotten rulla vidare, att man skall försämra ekonomin genom att låta räntebetalningar som staten tvingas göra äta ur boet. Räntebetalningarna det här budgetåret är ungefär 120 miljarder. Tänk vad vi skulle kunna göra på den sociala sidan, för att bekämpa arbetslösheten, om vi bara kunde halvera beloppet till 60 miljarder. Det vore inte dumt. Men er politik innebär att vi får mindre pengar till sådana åtgärder, eftersom ni inte ställer upp på budgetsaneringen på samma sätt.

Det är viktigt att förstå vad den här propositionen handlar om. Det är att lägga fast riktlinjerna. Sedan blir vi stegvis mer konkreta.

Anf. 42 HANS ANDERSSON (v) replik

Fru talman! Det var ett tydligt svar i all sin otydlighet. Vad den här propositionen handlar om är att lägga fram riktlinjerna. Här står det att regeringen inte har för avsikt att söka uppnå några ändringar i regelverket om EMU och att själva EMU-systemet inte står i motsatsställning till sysselsättning och tillväxt. Från Vänsterpartiets sida delar vi inte den uppfattningen. Miljöpartiet har sagt att man faktiskt delar denna uppfattning. Jag är mycket förvånad.

De andra frågorna jag återgav från Birger Schlaugs anförande var ett slags villkor för hur man skapar jobb på ett rättvist sätt: kommuner, skatteväxling, arbetstid, och en förödande kritik av socialdemokratin och Centrerns politik kring offentlig sektor som har lett till ökade klyftor. De är som bortblåsta.

När det gäller budgetsaneringen har, som jag har påpekat många gånger, Vänsterpartiet en mycket klar inställning. Vi tog det stora jobbet när det gällde att ro hem budgetsaneringen. Miljöpartiet var inte med i alla delar ens i våras i samband med kompletteringspropositionen utan var kritiskt. Var är nu den kritiken när det gäller kommuner och när det gäller delar av socialförsäkringssystemen, barnbidrag eller vad det kan vara?

Jag tycker att det är ett dubbelspel att stå här och orera värre än något annat parti och rikta dödsstöten mot regeringspolitiken, för att därefter hoppa in och ställa sig helt bakom.

Sedan kan jag dela uppfattningen att det finns många bra skrivningar om miljöpolitiken. Jag kan dela uppfattningen att det är mycket bra att vi förstärker sol- och vindfonderna. Men det var inte det jag tog upp i min replik.

Anf. 43 ROY OTTOSSON (mp) replik

Fru talman! Om man inte går med i EMU:s tredje fas, Hans Andersson, är det ganska ointressant vad den skall innehålla och vilka detaljreglerna blir. Vi anser att Sverige bör stanna utanför. Vi anser också att vi bör stanna utanför ERM. Tittar ni på skrivningen i propositionen ser ni att den öppnar även för den möjligheten. Det tycker vi är viktigt.

Vi anser från Miljöpartiets sida att man har dragit åt för mycket när det gäller kommunerna. Vi har lagt fram budgetförslag som ger mer pengar till kommunerna.

Ett bra sätt att göra det är att få i gång den skatteväxling vi talar om. Den gynnar just den offentliga sektorn. Ett annat bra sätt är naturligtvis att lägga om systemet med egenavgifterna, som vi är mycket kritiska till.

Om Hans Andersson läser ser han att det inte finns några förslag om detta i propositionen. Det finns ingenting i propositionen som strider mot det ställningstagandet från vår sida. Det är med sina egna tolkningar han försöker skapa polemik, om någonting som inte ens finns med.

Förutsättningen för att vi skall kunna ha en bra välfärd, en väl utbyggd offentlig sektor, är att vi har en bra ekonomi i landet. Det har vi inte när räntorna ökar för varje år på grund av att vi drar på oss mer skulder och att vi på grund av obalans i statens finanser håller uppe den allmänna räntenivån i samhället, så att investeringar praktiskt taget blir omöjliga.

Det är de grundläggande problemen vi måste komma åt. Jag beklagar Vänsterpartiet som inte ställer upp på det. De gräver tyvärr den offentliga sektorns grav på det sättet. Man måste göra både och, Hans Andersson. Ni vill bara göra det ena, det mest attraktiva ur populistisk synpunkt.

Anf. 44 GÖRAN HÄGGLUND (kds)

Fru talman! I går kom så den kraftigt försenade tillväxtpropositionen. Det är en proposition som det har hänvisats till gång på gång när konstruktiva förslag har avslagits i riksdagen under det gångna året. Propositionen kom också, tyvärr, att överensstämma med de låga förväntningar som skapats i takt med att innehållet i propositionen läckte ut. Finansministern har också i ovanligt lågmälda ordalag talat om en "dagordning" snarare än en uppsättning kraftfulla åtgärder.

Sveriges ekonomi har nu under mer än ett par decennier haft en sämre utvecklingskraft än genomsnittet av våra konkurrentländer. Vi behöver, mer än någonsin, en ekonomisk utveckling som gör att fler människor får arbete. Inte kan väl Göran Persson vara nöjd med dagens arbetslöshetsprocent? Och ingen tror väl att den förda arbetsmarknadspolitiken är den långsiktiga lösningen på arbetslöshetsproblemen? Det parti som gick till val på att få ned arbetslösheten till 5 % 1995 måste rimligen vara mycket missnöjt när man konstaterar att nivån 10 % är det vi kommer att få leva med 90-talet ut. Vi behöver mer tillväxt för att nya jobb skall skapas, men också för att klara välfärden, pensionerna och vården. Regeringens proposition är baserad på en förhoppning att inga nya lågkonjunkturer väntar om hörnet. Det är en mycket riskabel politik.

Jag skulle vilja citera statsministern som i regeringsförklaringen förra året sade: "Sverige behöver fler företag och företagare. Näringspolitiken utformas så att företagen är lönsamma och kan öka sina investeringar. Villkoren för de små och medelstora företagen förbättras."

Vad har då regeringen gjort sedan den tillträdde? Ja, under det första året kan man inte med bästa vilja säga att man gjort tillräckligt för att få fart på tillväxten. Tvärtom har de s.k. återställarna försvårat landets möjligheter att få en växande ekonomi.

Prot. 1995/96:18  
7 november

Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Politiken har sedan maktskiftet i huvudsak varit inriktad på att åstadkomma en förbättring av budgetsaldot – nog så viktigt. Saneringen är nödvändig men får inte ske till priset av att de långsiktiga tillväxtförutsättningarna försämras. Ett ensidigt stirrande på budgetsaldot måste ge vika för att i stället kunna kombineras med en fokusering också på tillväxt. Utan en hållbar politik för ekonomisk tillväxt kommer regeringens krafter att få ägnas åt en fåfång kamp för att krympa utgifterna till nivåerna för inkomsterna.

Det torde vara uppenbart för de allra flesta att nya arbetstillfällen skapas när enskilda människor finner det vara mödan värt att starta eller utveckla ett företag vidare. Politikerna kan hjälpa till i den här processen genom att skapa förutsättningar för företag och företagande. Och det gör man inte genom att som skatteutskottet på regeringens förslag i dag tillstyrka tidigarelagd inbetalning av moms på det sätt som vi har hört tidigare. Det får helt motsatt effekt.

Från regeringshåll sände man ut en hel del försöksballonger under sommaren. Det gällde sänkta arbetsgivaravgifter, sänkta inkomstskatter, reformerad arbetsrätt, öppnad tjänstesektor m.m. Avsikten var uppenbarligen att testa smärtgränsen för det egna partiet. Beskedet blev av allt att döma dystert för de mer insiktsfulla i partiets ledning. Rörelsen har svårare än ledningen att frigöra sig från den egna retoriken från förra mandatperioden och från valrörelsen.

Den här propositionen har, fru talman, inte formellt fått beteckningen tillväxtproposition. Det är nog klokt, eftersom innehållet delvis är ett uppsamlingsheat för överblivna förslag från diverse områden. En del bra, en del dåliga, men det mesta har uteblivit. Utredning är ordet för dagen.

Utbildningsområdet är en sektor som lyfts fram. Det är klokt, även om mer kanske borde göras – och självfallet vore en redovisning av den tänkta finansieringen välkommen. Långsiktigt tillhör utbildning de områden som är av allra största betydelse när det gäller möjligheten för vår nation att långsiktigt hävda sig när det gäller kunskapsintensiv verksamhet, sådant som är grunden för att vi skall kunna bibehålla en någorlunda hög lönenivå och konkurrenskraft.

Till de förslag som vi kristdemokrater tycker är bra hör initiativ för att motverka skattefusk och ekonomisk brottslighet och åtgärder för att stävja fusk med bidragsmedel. Hit hör också kvittningsrätten och riskkapitalavdraget även om de inte är några nya förslag; de har aviserats tidigare här i kammaren. Vi välkomnar även flera av satsningarna på miljöområdet liksom uppföljningen av konkurrenslagstiftningen.

När det gäller den s.k. dubbelbeskattningen, alltså det faktum att utdelningar på medel investerade i företag beskattas hårdare än andra investeringar, vill regeringen pröva en ny modell för att komma ifrån den politiska låsningen. Vi välkomnar det här utredningsuppdraget men kommer att fortsätta att hävda att dubbelbeskattningen snarast bör upphävas. Vi är sedan beredda att utifrån utredningsresultatet positivt pröva möjligheten att ersätta dubbelbeskattningen för att på så sätt möjligen komma ifrån en situation där osäkerheten blir någonting givet i tillvaron.

Jag hoppas att finansministern i sitt inlägg kommer att belysa frågan om tjänstesektorn. Socialdemokraternas partisekreterare talade i förra veckan i medierna om att åtgärder kunde komma från regeringen. När kommer regeringen att kasta de ideologiska skygglappar som fortfarande finns kvar och våga ta det steget?

En annan fråga handlar om AP-fondsmedlen. De föreslås i större utsträckning kunna användas för att investera i nya företag. Då är frågan: Anser finansministern att vi har för litet av institutionellt ägande i Sverige och därför behöver förstärka institutionernas ägande?

Det är mina frågor. Jag hoppas att finansministern kommer att ägna någon minut åt detta.

Anf. 45 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Efter en lång debatt skall också jag ge några synpunkter på den proposition som vi just presenterat, men också, naturligtvis, göra några reflexioner med anledning av det som sagts från talarstolen.

Först till någonting som man just nu sorglöst tycks gå förbi. Det är att vi bakom oss har ett år av statsfinansiell sanering som saknar motstycke, som har krävt arbetsinsatser av den här kammaren som ingen förut har upplevt och som har krävt politiskt risktagande och politiskt mod som ingen tidigare svensk politisk generation i modern tid har fått visa motsvarigheten till. Det in-tecknas nu som någonting helt naturligt som skall tas för givet.

Men är det någonting som skall lyftas fram när vi diskuterar tillväxtens förutsättning är det de beslut som redan är tagna av den här riksdagen. Utan sanerade offentliga finanser får vi ingen lägre ränta, ingen starkare krona, ingen varaktig uppgång i investeringarna och inga nya jobb!

Det blir, fru talman, litet trist att höra dem som då inte orkade nu skriva ut tvärsäkra recept på vad som skall göras i framtiden, dem som mer än några andra ledde oss in i stagnation, statsfinansiellt förfall och tillbakagång.

Per Unckel står här i talarstolen och uttrycker sig på sedvanligt sätt mycket spetsigt, trots att han vet att han i morgon möjligen får ta tillbaka vad han har sagt i dag, på känt maner. Med tanke på att han vet allt om hur tillväxt ordnas måste jag be Per Unckel att till kammarens protokoll läsa in tillväxtsiffrorna från de år då han och hans parti fick chans att pröva den politik han nu återigen förordar. Hur såg tillväxten ut 1992, 1993 och 1994? Var det naturliga, som Per Unckel sade, att företagandet blev en livsstil?

Så var det väl ändå inte, Per Unckel. Det var konkurserna som tillhörde vardagen. Från de hundratusentals småföretagare som Per Unckel talar om här i talarstolen skall dras åtminstone 50 000 som fick se sitt livsprojekt gå under till följd av en felaktig ekonomisk politik.

Det är trist att höra att man ingenting lärt. Egentligen känns det dubbelt trist att notera att Folkpartiet så troget skuggar Moderaterna i den här kritiken.

Vi är nu på väg in i en situation då vi skapar allt bredare samförstånd om den ekonomiska politiken här i kammaren. Det ger stabilitet,

Prot. 1995/96:18  
7 november

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

det ger förutsägbarhet, och det är sådant som skapar trovärdighet för Sverige.

Jag tillhör också dem som tycker att det är tråkigt att höra det gamla kommunistpartiet, i Vänsterpartiets skepnad företrätt av Hans Andersson, kritisera regeringen för att vi gör fel. Jag har noterat vad Hans Andersson har sagt här från talarstolen. Han vill ha 100 000 fler anställda i kommunerna. Han vill ha 80-procentiga ersättningsnivåer i alla försäkringssystem. Han vill ha satsningar på arbetslösa, på handikappade och nu också på pensionärer. Han tycker dessutom att statskulden är för hög, och han vill medverka till att sanera de offentliga finanserna. Han vill allt på en gång och litet därtill.

Det var just därför som Vänsterpartiet inte höll hela vägen. Jag har inte gett upp hoppet. Hans Andersson och hans parti har möjligen chans att komma igen. Men då måste man också orka att välja och inte bara göra som Anne Wibble gjorde en gång i tiden: ta allt.

Den proposition som vi nu lägger fram är en dagordning för de kommande årens politiska arbete för att understödja den goda tillväxt som vi nu har i svensk ekonomi. När man lyssnar på debatten kan man få intrycket att tillväxten skulle vara noll eller negativ. Vi har just nu den kanske kraftigaste tillväxt i svensk ekonomi som vi haft på många goda dagar. Den vill vi behålla. Vissa områden är särskilt viktiga att stödja för att detta skall bli fallet. Det är dessa områden som regeringen pekar ut i sin proposition. Det är om detta vi har skapat en bred samstämmighet här i kammaren.

Låt mig peka på något som jag tycker är viktigt i det här arbetet, nämligen utbildningsfrågorna. Vi vill göra en kraftig satsning på högskolan vad gäller i huvudsak naturvetenskap och teknik, med åtföljande konsekvenser för en expansion av komvux i basårets regi. Vi vill stötta forskning och satsa på utbildning av grundskolans lärare i naturvetenskap och teknik. Det är genomtänkt, sammanhållet och långsiktigt. Det kostar stora pengar, men regeringens, Centerpartiets och Miljöpartiets uppfattning är att vi bör göra detta de närmaste åren och att vi också skall ta fram en finansiering till detta.

Vi menar också att det i en tillväxtpolitik alltid ryms ett behov av stabila spelregler, inte bara för näringslivet och företagaren utan också för samhällsmedborgaren. Det är viktigt att människor litar på trygghetssystemen. Det är viktigt att pensionssystemet är tillförlitligt. Det är viktigt att a-kassan håller. Det är viktigt att utfästelserna om sjukförsäkringen uppfylls. Det är viktigt att den enskilde känner en sådan trygghet i vardagen att hon eller han vågar ta det språng som behövs för att faktiskt bejaka det nya.

Det finns ingen viktigare drivkraft för tillväxt och för utveckling än trygga människor som nyfiket tar sig an det nya. Det finns inget farligare för tillväxten, inget mer hämmande för utvecklingen, än människor som är rädda och ängsliga och som sluter sig inom sig själva. En modern välfärdspolitik är den bästa garantin för tillväxt.

Slutligen vill jag säga att vi i den här propositionen har lagt en stor vikt vid miljöfrågorna. Resonemanget utgår från en enkel mening: Nästa stora språng i tillväxten kommer att genomföras just därför att vi



tvingas att göra den ekologiskt uthållig. Däri ligger naturligtvis en oerhörd kraft. Ny teknik, ny användning av råvaror, nya transportlösningar, ny energiproduktion, ny kunskap, ny forskning, ny arbetsorganisation är allt sådant som hör morgondagen till. Att se miljöfrågorna som någonting som faktiskt driver fram en god utveckling är grundläggande i denna proposition. Till detta finns det en lång rad konkreta förslag knutna. Det är viktigt att man för in miljöfrågorna i tillväxtdebatten.

Sammantaget är det här en proposition som bygger vidare på en sänkning av statsfinanserna, de statsfinanser som höll på att dra ned Sverige och välfärdssamhället i en avgrund. Nu är det, precis som Per-Ola Eriksson sade förut, avklarat. Vi har en fot på torra land.

Men vi nöjer oss inte med det. Nu skall vi vidare. Vi pekar i en dagordning för tillväxt ut de frågor som denna riksdag bör arbeta med under de kommande åren. Alla förslag är inte färdiga; de kan inte vara färdiga. Men det handlar om en viljeinriktning som vi inbjuder till samarbete omkring – inte bara mellan de tre partier som nu står bakom den utan också mellan andra konstruktiva krafter i denna kammare och i det svenska samhället.

Välkomna att vara med att göra Sverige bättre! Det är ett fantastiskt land som har oerhörda möjligheter.

Anf. 46 PER UNCKEL (m) replik

Fru talman! Göran Persson beskärmar sig över den borgerliga regeringstiden. Det var hårda år, det vet vi alla, men det var då det vände för Sverige. Som framgår av de siffror Göran Persson själv redovisar i sin proposition befann sig svensk ekonomi i fritt fall hösten 1991. Tre år senare, 1994, hade vi vänt kurvan uppåt. Då var Sverige på rätt väg.

Problemet är emellertid att när vi här i kammaren i dag träffas till debatt så har det vänt igen. Nu ökar arbetslösheten i stället för att gå ned. T.o.m. den tillväxt som dagens debatt uttryckligen handlar om skall enligt Göran Perssons egen tillväxtproposition nu vända tillbaka. 1995 blir den 3,5 %, 1996 blir den 2,7 %, 1997 blir den 2,4 % o.s.v. fram till år 2000, då tillväxten är nere i 1,7 %. Regeringens tillväxtpolitik halverar tillväxten på fyra år. Hälften kvar, Göran Persson, är resultatet av den tillväxtpolitik ni själva redovisar här i dag.

Min enkla fråga till Göran Persson är: När kommer tillväxten, den tillväxt som denna proposition så till den milda grad skulle stimulera? Det är svårt att avhålla sig från att ställa följdfrågan: Vad har hänt med Göran Persson, karlaraklen som själv brukar säga att det är så viktigt med besked och med resultat? Nu blev det 40 utredningar och en halverad tillväxt. Många av oss drar av detta slutsatsen att det är slut på idéerna.

Däremot går skatterna upp, fru talman. Motsvarigheten till den siffrerie som jag just läste upp beträffande tillväxten ser i fråga om ökningen av skattetrycket ut så här: 51,3 %, 51,9 %, 52,2 %, 53,1 %, 53,2 % och 53,6 % av BNP. När det gäller ett ökat skattetryck så står ni verkligen för ert ord! Den som undrar ser säkerligen ett samband: När skatterna går upp går tillväxten ned.

Prot. 1995/96:18  
7 november

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Anf. 47 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Jag hade en enkel begäran till Per Unckel: att han till protokollet skulle läsa in det faktiska utfallet av de ansträngningar som han stod för i regeringsställning. Tala om vad tillväxten blev under de åren! Våldigt många tror, mot bakgrund av vad som nu har sagts och med tanke på hur Per Unckel uttrycker sig, att ni kanske har receptet. Men vi vet ju vad resultatet blev. Läs in det till kammarens protokoll!

Så gäller det skatterna, Per Unckel. Jag har lyssnat på debatten här i kammaren förut i dag. Sanningen är den att ni släppte loss utgiftstrycket på ett sätt som saknar internationellt motstycke. Per Unckel lyckades ju bli världsmästare i offentliga utgifter – 73 % av BNP! Problemet var att samtidigt som ni drog på med utgifterna drog ni ned intäkterna. Ni sänkte skatterna och drog på oss ett av de största underskott som redovisats bland utvecklade ekonomier. Det är det Per Unckel berömmar sig av.

Min uppgift har varit att se till så att det blir balans. Jag driver en politik, med en bred uppslutning här i kammaren, som tar ned utgifterna. Vi höjer en del skatter, ja. Men samtidigt sänker vi andra. En sak är dock klar, Per Unckel: Släpper man loss utgifterna så som ni gjorde i regeringsställning, släpper man loss utgifterna så som Moderaterna alltid har gjort när de har haft ansvar, slarvar man som Moderaterna gör, då hamnar man i ett läge där utgifter förr eller senare också blir skatter.

Det finns inga större skattehöjare i modern tid i svensk politik än de som släppte loss de jättelika underskotten i början på 90-talet. Det är Per Unckel och den regering han tillhörde som har stått för den bedriften. Det har resulterat i att ekonomin har kommit i oordning och att räntorna har klättrat uppåt på ett sätt som har hämmat investeringarna. Nu har vi vänt den utvecklingen, och vi får allt fler positiva signaler. Nu kommer tillväxten – nu kommer jobben. Jag är i det avseendet fylld av tillförsikt inför framtiden. Jag vägrar dock att, som Per Unckel och Anne Wibble gjorde under sin regeringstid, ta hem någonting med enkla kalkyler. Vi skall först ha resultat.

Läs in till protokollet, Per Unckel, resultatet av den ekonomiska politik som Per Unckel hade ansvar för!

Anf. 48 PER UNCKEL (m) replik

Fru talman! Göran Persson verkar ha svårt att läsa sin egen proposition. I denna framgår det att Sverige vid det förrförra valet var på väg rakt ned. Då var Göran Persson statsråd. När han fick möjlighet att återkomma var Sverige på väg upp. När vi nu träffas ett år senare redovisar Göran Persson själv i sin egen tillväxtproposition att tillväxttakten kommer att halveras fram till år 2000. Därutöver kommer arbetslösheten att låsas på åtminstone 10 %.

Jag skulle vara litet försiktig med orden om jag var i Göran Perssons kläder. Jag skulle fråga mig om det inte fanns någonting jag kunde göra för att lätta upp läget för Sverige och för att säkerställa att människors bästa krafter fick medverka till att fler kommer i arbete och till att

tillväxten bryter den nedåtgående kurvan. Men där var det, fru talman, slut på idéerna.

Om två veckor kommer Moderata samlingspartiet att redovisa sitt svar på regeringens *s.k.* – det är bäst att understryka det – tillväxtproposition. Vi kommer där att söka stöd i idéer om att vädja till människors egen vilja, kraft och förmåga att växa själva. Det handlar om att stimulera människor till att ta till vara sina bästa ambitioner och till att med dessas hjälp bidra till att ge hela vårt land den nya start som behövs. För vår del nöjer vi oss inte med något mindre än att Sverige förmår hävda sig bland de allra främsta i världen. Vi vägrar att acceptera att Sverige parkerar på den nedre delen av de industrialiserade ländernas skala.

Fru talman! På basis av de förslag som vi kommer att presentera om två veckor inbjuder vi alla som är intresserade till en förnyelseallians för Sverige. Alliansen syftar till att bryta förstelningen, till att bryta upp ifrån det gamla och till att ta ny fart för ett land som har en så enorm potential som Sverige.

Anf. 49 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Det sista lät nästan som en inbjudan till en ny start för Sverige. Vi har varit med om det förut, och vi har sett effekterna. Vi hoppas att någon bevarar oss från detta.

Återigen vill jag säga till Per Unckel att han nästa gång som det blir tillfälle att debattera läser in resultatet av politiken till kammarens protokoll. Det ordsvall som åtföljs blir mindre imponerande då.

Min kritik mot Moderaternas ekonomiska politik och deras talesätt om att sänka skatterna är mycket allvarlig. Vad Moderaterna har lyckats med varje gång som de har haft inflytande över den ekonomiska politiken är att släppa efter på utgiftssidan. I den meningen har de egentligen varit ganska lika vänsterpartisterna. De har haft svårt att säga nej till utgifter, vilket har resulterat i att utgifterna har gått i höjden, men de har inte orkat ta in intäkterna. Det har i sin tur byggt upp jättelika underskott – skuldsättning, stigande räntor och ett internationellt förtroende för Sverige som är och har varit helt i botten. I dag börjar vi att ta oss upp ur den svackan. Räntorna faller, kronan stärks och investeringarna byggs upp. Det har inte varit en politik som vi har fått gratis. Det har varit en politik på väg bort från det moderata nyliberala experimentet. Det är därför som jag är så envis när jag vädjar till Per Unckel att han någon gång till kammarens protokoll skall läsa in effekterna av den politiken. Det blev tre förlorade år för Sverige då statskulden fördubblades, då arbetslösheten tredubblades och då budgetunderskottet minst fyrdubblades. Det är facit. Läs in det själv någon gång, Per Unckel. Det skulle vara klädsamt.

Anf. 50 ANNE WIBBLE (fp) replik

Fru talman! Jag vill ta upp en något annorlunda sak än det som vi har diskuterat hittills men som ändå återfinns i propositionen. Där talas det nämligen om att samhällsmoral är viktig för framtiden. Jag delar den uppfattningen. Jag tycker däremot att Göran Persson i den här

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

propositionstexten har givit ett tyvärr mycket negativt konkret bidrag till en sämre samhällsmoral, som kan resultera i en fortsatt ökning av misstroendet mot politiker och svårigheter i det demokratiska systemet som jag tycker är av betydande allvar.

Jag vill ta upp fyra saker som diskuterades ganska intensivt under förra sommaren och under valrörelsen.

Den ena gäller dubbelbeskattningen. Det var bra, sade regeringen. Man får förmoda att alla era väljare applåderade detta.

Den andra gäller kommunernas och landstingens välfärd – sjukvård, barnomsorg, äldreomsorg, osv. Socialdemokraterna lät förespegla många väljare att det nog skulle bli bättre med pengar för sådana viktiga ting.

Den tredje gäller ersättningsnivåer i a-kassa och socialförsäkrings-system. Socialdemokraterna hade skrikit våldsamt när de sänktes från 90 % till 80 % och låtit påskina att det kanske inte skulle gå att höja dessa nivåer omedelbart men att det var i den riktningen man arbetade.

Den fjärde gäller specifikt arbetslöshetsförsäkringen och huruvida det skulle finnas en ändpunkt i den, en bortre parentes, eller om det skulle vara evig rundgång. Vi hade infört en bortre parentes, och Göran Persson och hans parti sade att det skall vara evig rundgång, eftersom det är mycket bra med evig rundgång. Socialdemokraterna ville inte ha någon ättestupa som de elaka borgarna hade infört.

Nu, ett och ett halvt år efter denna diskussion, vad har vi då? Enkelbeskattning utreds och kommer kanske att bli verklighet, åtminstone om man skall tro Per-Ola Eriksson. Kommuner och landsting har fått mindre pengar, inte mera. Ersättningsnivåerna i a-kassa och socialförsäkringar har inte höjts utan sänkts. Och man skriver att ättestupan nog kommer tillbaka, eftersom det som borgarna hade tänkt nog var ganska bra. Det står att en bortre parentes skall införas.

Hur tror Göran Persson att han och någon annan inom regeringen kan få någon att lita på sig framöver?

Anf. 51 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Det var Anne Wibble som tillsammans med Per Unckel var arkitekterna bakom det förfall som vi nu håller på att reda ut. Vad Anne Wibble försöker säga är att vi, nu när vi rensar, städar och röjer, skall dra på oss ett missnöje som drabbar den som städar men inte den som smutsade ned. Jag tror att Anne Wibble därmed gör en misräkning. Svenska folket kommer så småningom att respektera och uppskatta dem som räddade grunden för välfärdssamhället, dvs. sunda offentliga finanser. Anne Wibble och hennes parti är för evigt förknippade med motsatsen.

Anne Wibble ställde en rad frågor. När det gäller dubbelbeskattningen hade Anne Wibble genomfört en förändring som innebar skattefria utdelningar. Vi motsatte oss detta, eftersom det slog sönder symmetrin i skattesystemet. Vi vill nu utreda en metod, där vi gör nedsättningen i företaget proportionellt mot den skatt som mottagaren erlägger i Sverige. Det är en intressant modell som ligger väl i linje med det som

vi talade om i valrörelsen och fjärran från det förslag som Anne Wibble stod för.

När det gäller kommunerna hade vi en uppvisning från Folkpartiets sida, om man nu skall tala om moral, som var mycket märklig. Anne Wibble stod med sin Nathalieplan för beskedet om frysta statsbidrag plus ytterligare 25 miljarder i besparingar i kommunerna. Men socialministern, som tillhörde samma parti som hon, förnekade att så skulle ske.

Vad vi har gjort är att värna statsbidragen in i det längsta – verksamheterna är viktigare än transfereringarna. Vi har till följd av det statsfinansiella läget inte kunnat kompensera för den skattebasförändring som egenavgifterna kommer att innebära. Men vi har på intet sätt närmat oss de nivåer som Anne Wibble och Folkpartiet planerade att rikta som attack mot kommunerna. Attacken på kommunerna var Nathalieplanens kärna. Den motsatte vi oss. Nu har vi vänt utvecklingen i ekonomin, och jag börjar nu bli mycket mer optimistisk om den kommunala framtiden än vad jag hade anledning att vara för ett år sedan när jag tog över efter Anne Wibble.

Anf. 52 ANDRE VICE TALMANNEN

Jag får påminna om att repliktiderna är två minuter.

Anf. 53 ANNE WIBBLE (fp) replik

Fru talman! Det besvärliga och det dilemma som Göran Persson står i är ju att när man bryter löften och sviker det som har sagts med hög och ljudlig stämma, skapar man en ökande misstro mot politisk verksamhet. Därmed försvarar man den framtidsanda och den medborgarskapsanda som krävs för att ett samhälle skall utvecklas positivt.

Jag tycker att det är mycket besvärande att Socialdemokraterna så uppenbart har gjort helt om. De har inte gjort det i sak, eftersom vi har lyckats dra dem åt rätt håll i sakförslagen, vilket är bra. Men jag är bekymrad därför att jag tror att detta kommer att medföra att väldigt många väljare, vanliga människor, kommer att säga att det inte går att lita på någon. De kommer att anse att ingen gör som de säger. De tänker då naturligtvis i första hand på dem som för närvarande har makten, men sedan drar de alla politiker över en kam. Vad man därmed åstadkommer är en sorts begynnande demokratiskt förfall. Detta är mycket allvarligt. Jag vet inte riktigt hur Göran Persson skall lyckas komma undan detta. Jag vill inte gärna uppmana honom att svika dessa löften en gång till. Det skulle ju i sak vara mycket dåligt. Det enda sättet att komma ifrån det är naturligtvis att försöka argumentera på ett liknande sätt som det som gjordes nu, nämligen att detta egentligen är mycket bra och att det bara vara bristande förstånd och stort oförstånd från Göran Perssons sida som gjorde att han för ett år sedan sade att det var dåligt. Det är möjligt att det är någon framgångsrik väg, men det vet jag inte.

Jag vill att Göran Persson i sitt sista anförande skall kommentera en enda sak. Jag brukar ge honom en eloge för att han är duktig på att samla in pengar och klara budgetsanering osv. Visserligen samlar han

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

på helt fel sätt, vilket vi har diskuterat mycket i dag. Nu lovar han emellertid nya utgifter utan betalning. Därigenom blir han dålig redan på det område där han är hyfsat bra. Det är ingen bra början på tillväxtpolitiken.

Anf. 54 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Det sista Anne Wibble behöver vara bekymrad för är min förmåga att hantera statsfinanserna när det gäller plus och minus. Om det finns någon som jag tänker ta råd av för att få hjälp med den praktiska hanteringen är det kanske inte just föregående talare.

Anne Wibbles något klagande inlägg handlar om socialdemokratin situation. Förvisso har vi opinionsmässiga problem, och dessa har vi därför att vi får genomföra en politik som är utomordentligt bekymmersam. Men det är klart att det också finns andra partier som inte ens försöker att bidra till saneringen av de offentliga finanserna, som medvetet ställer sig vid sidan om och surar. De har ju heller inte precis några stora framgångar i opinionen, Anne Wibble.

Vore det inte klädsamt om Anne Wibble för ett ögonblick skaffade sig den klarsynen att hon funderade litet på situationen för Folkpartiet? Det folkparti som håller på att offras i en följa-John-lek med de nyliberala Moderaterna, det folkparti vars socialliberala profil tvättades bort i Nathaliekampanjen, det folkparti som fick stå som symbolen för statsfinansiellt förfall. Varför inte försöka närma sig regeringspolitiken, Anne Wibble? Var med i det breda samförstånd som breder ut sig här i kammaren och ta avstånd från en del av de missgrepp som har begåtts förut i stället för att surt peka på allt det som nu görs.

Socialdemokratin är stark nog att ta ansvar för den här politiken, och vi kommer att göra det i en dialog med väljarna. För Sveriges del vore det bra om ännu fler ställde upp och var beredda att samverka. Ni i Folkpartiet har själva att träffa det valet – antingen tvina i skuggan av Moderaterna eller vara med och växa i ansvarstagande för Sverige. Det är Anne Wibble och Folkpartiet som väljer.

Anf. 55 HANS ANDERSSON (v) replik

Fru talman! Det var en mycket svepande kritik som Göran Persson inte alldeles oväntat kom med. Jag har en känsla av att den egentligen inte var riktad mot mig utan att den snarare handlade om att skjuta i egna tår – kanske den egna opinionen, kanske LO:s kritik.

Det är inte så att jag vill ha allt, och det är inte så att jag ställer mig utanför. Jag vill tvärtom tacka finansministern för denna inbjudan om den gäller att konstruktivt bidra till det som vi var överens om för ett år sedan, nämligen valmandatet. Mandatet från valsegern handlade om att sanera statsfinanserna och att göra det genom att sätta människor i arbete, att försvara den generella välfärden och att göra det på en rättvis grund samt att staka ut en väg för en hållfast miljöutveckling.

Läs gärna in tillväxtsiffran för det första halvåret 1995, Göran Persson. Så länge fick Vänsterpartiet vara med på båten. Jag kan inte tänka mig att det har funnits en så hög tillväxtsiffra, även om man alltid skall vara litet försiktig med halvårssiffror.

Vi i Vänsterpartiet vill inte ha allt. Vi har också finansierat våra förslag. Jag har en konkret fråga: En bolagsskatt på 28–30 % vore väl ändå en rimlig EU-anpassning? Dessutom skulle den ge mer än nettoeffekten av regeringens och Centerpartiets paket från i våras, där man växlar livsmedelsmomssänkningen mot 75-procentpaketet. För mig och för Vänsterpartiet är det viktigaste att bibehålla trygghetssystemet för människor som är utsatta, att ge dem trygghet och möjlighet att gå vidare i arbetslivet.

När det gäller kommunerna så är det inte 100 000 nya jobb jag vill ha. Vad jag säger är att jag inte kan acceptera den nedskrivning av 100 000 jobb fram till år 2000 som föreligger i regeringens egna förslag. Jag efterlyser förslag om att begränsa övertiden och förslag om kompetensutveckling i arbetslivet. Jag efterlyser många positiva förslag för att skapa jobb och utveckling i Sverige.

Anf. 56 Finansminister GÖRAN PERSSON (s) replik

Fru talman! Jag tror att Hans Andersson själv beskriver Vänsterpartiets dilemma. Han och Vänsterpartiet vill vara med och ta ansvar därför att detta skänker ett drag av stabilitet och förtroende åt partiet som det naturligtvis så väl behöver med tanke på dess historia.

Det visade sig att det gick bra med Vänsterpartiet så länge opinionen var lugn, det gick bra så länge det handlade om att fatta beslut om skattehöjningar, det gick bra så länge det handlade om att fatta beslut om förändrade indexeringar, och det gick bra så länge det handlade om att göra kalkyler.

Men när förslagen verkställs och träffar människors plånböcker, när man måste våga åka ut på arbetsplatser och tala om hur det ligger till, och när man måste våga stå i skolor med gymnasieklasser framför sig och berätta hur det är – då flyr Vänsterpartiet undan. Då är partiet återigen inne i ett läge där man faktiskt säger att man vill, men inte orkar.

Det är klart att om man tror att det är eviga skattehöjningar som löser de bekymmer vi nu har i de offentliga finanserna – då tror jag nog att man tror fel. Vi har kommit så långt i skatteuttag i Sverige så att där finns ingen stor resurs att hämta i framtiden. Nu måste vi anpassa också våra utgifter, och då krävs det en del svåra beslut.

Vänsterpartiet vill ha allt – det är bara att läsa dagens protokoll. Det är just denna oförmåga att prioritera som sätter länder i ekonomiskt moras, så som vi såg under den föregående mandatperioden. I den meningen är Hans Andersson en god uppföljare till vad Anne Wibble presterade.

Anf. 57 HANS ANDERSSON (v) replik

Fru talman! Detta är ju inte sant, Göran Persson, och det är trist att få sådana här repliker. 30 miljarder kronor i skarpa besparingar var vad vi presterade, förutom en ansenlig inkomstförstärkning. Det är inte fel i det här läget.

Jag har varit i många skolor och på många arbetsplatser och försvarat väldigt hårdföra beslut. Vi skärpte inträdesvillkoren till a-kassan, vi har skärpt reglerna för förtidspensioner och för CSN-kort osv. Vi har

Prot. 1995/96:18  
7 november

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

tagit ansvar för vad vi har gjort, och vi var också beredda att ta ansvar för det familjepolitiska paketet. Men jag anser att regeringen faktiskt backade ur. Detta kanske vi ändå kan komma till rätta med, bara vi kan vara överens om vad som är den allra viktigaste målsättningen. För oss är uppgiften att sätta människor i arbete den absolut viktigaste av sociala men också av ekonomiska skäl. Detta hänger intimt samman med möjligheterna att sanera statsfinanserna.

Det finns en målkonflikt mellan strävandena att hålla inflationen på lägsta nivå och att hålla arbetslösheten på lägsta nivå. Vi i Vänsterpartiet anser att regeringen och Centerpartiet valde fel väg i våras. Jag anser att läget realekonomiskt då var mycket bättre än vad många trodde. Däremot gick det en turbulens över valuta- och finansmarknaderna som påverkade vår ränta, och det var utomordentligt obehagligt. Detta är ett av skälen till att vi skall ha sunda statsfinanser.

Nu medger inte repliktiden att jag går igenom Vänsterpartiets förslag, utan vi återkommer till dessa i motionen. Det behövs kraftfulla näringspolitiska insatser, utökning av miljöteknik och kompetensutveckling. Men det är inte bara staten som skall stå för alla kostnader, medan allt sparande dyker upp inom företagen, Göran Persson. Det finns i dag resurser, och det åstadkoms oerhört stora devalveringsvinster i de stora företagen. Dessa måste väl gå att använda till att förstärka produktiviteten och kompetensen i det svenska näringslivet och därigenom också bidra till att minska arbetslösheten. Vänsterpartiet är inget överbudsparti. Försök inte med den gamla valsen återigen, Göran Persson.

Anf. 58 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Jag behöver inte försöka. De som lyssnar på Hans Andersson känner den defensiva tonen och förstår att det är här den ömma punkten ligger för Vänsterpartiet. Läs protokollet, summera vad Hans Andersson ställt i utsikt i dag och vad Vänsterpartiet tycker är en rimlig politik.

Det blev ju inte sämre på slutet med en ganska omfattande näringspolitisk katalog, som väl också skall bekostas med en skattehöjning någonstans.

Det håller alltså inte ihop, Hans Andersson, även om jag ändå tycker att Vänsterpartiet har rört sig åt rätt håll under senare år. Men när det blev allvar, orkade man inte riktigt stå emot.

Vidare pekar Hans Andersson själv på vikten av statsfinansiell sanering, och på den punkten är vi överens. Med en statsskuld som under de senaste åren har exploderat är vi extremt känsliga för ränteförändringar. Alltså måste vi på den punkten göra oss alltmer oberoende för att kunna pressa tillbaka skulden, allt från den utgångspunkten att målet för åtgärderna är och förblir att människor i vårt land skall komma tillbaka i arbete. Därigenom klarar man långsiktigt att trygga välfärden och att ge människor ett värdigt liv. De kan då delta i produktionen och i samhällslivet fullt ut och på jämlika villkor.

Arbetslösheten är och förblir arbetarrörelsens största fiende. Den är ett gissel för den enskilde och en cancer i samhällskroppen. Det finns



ingen enkel väg att möta arbetslösheten – så djupt har vi varit nere i det ekonomiska moraset. Därför har vi tvingats vidta så svåra åtgärder att vi ibland faktiskt själva har känt oss tveksamma. Men målet ligger klart och fast, att vi skall nå en förbättrad sysselsättning, och därom blir jag nu när jag ser det ekonomiska utfallet alltmer hoppfull. Jag beklagar att Vänsterpartiet inte orkade vara med i den sista delen av saneringen, när också framgångarna kommer att kunna skördas.

Anf. 59 ROY OTTOSSON (mp) replik

Fru talman! Jag har mycket noggrant lyssnat på Göran Perssons anförande, och jag måste säga att jag instämmer i vartenda ord. Det är ett uttryck för det fördjupade samarbete som vi har med regeringen. Jag tycker att vi har kommit fram till en samsyn och ett sätt att samarbeta som är mycket konstruktivt och bra.

Nästa stora språng i den ekonomiska utvecklingen kunde jag inte själv ha beskrivit bättre, och jag ser fram emot fortsatt samarbete med regeringen.

Anf. 60 GÖRAN HÄGGLUND (kds) replik

Fru talman! Jag skulle vilja ställa några frågor till finansministern med anledning av det inlägg som han gjorde och naturligtvis också med anledning av propositionen som sådan.

I propositionen redovisas på s. 162 de konkreta förslagen i tio punkter. Jag tror att innehållet i dessa är väsentligt mindre än vad någon hade trott och än vad många av oss här i kammaren hade önskat. Jag tror också att det är mindre än vad Göran Persson själv hade önskat föreslå kammaren.

Jag tror att han inser och anser att dessa förslag inte är tillräckliga. Väldigt mycket är bara ord och vackra formuleringar och hänvisningar till utredningar. Jag vill fråga: Tror finansministern att nuvarande tillväxtnivå kommer att kunna bibehållas under de kommande åren utan att nya positiva åtgärder vidtas? Om man får tro regeringens egna prognoser i propositionen, kommer tillväxten att avta relativt hastigt.

En annan fråga handlar om arbetslösheten. Det måste vara bekymmersamt att, efter att som sin stora paroll i en valrörelse ha haft att på något år halvera arbetslösheten, i dag se att arbetslösheten 90-talet ut, om inget exceptionellt inträffar, kommer att ligga kvar på 10-procentsnivån. Vilka ytterligare åtgärder kan vi vänta på det området?

Till sist några ord om tjänstesektorn. Jag skulle vilja be finansministern att under någon minut utveckla sin syn på tjänstesektorn. Den socialdemokratiska partisekreteraren har öppnat dörren i det avseendet, och jag skulle gärna vilja få en auktoritativ uttolkning av detta från finansministern.

Prot. 1995/96:18

~~7 november~~  
Särskilt utskott

med anledning av  
prop. 1995/96:25

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Anf. 61 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Jag är glad att Göran Hägglund tar upp frågan om prognoserna fram till sekelskiftet. En del har tidigare i debatten tolkat dessa som målsättningar. De prognoser som finns i materialet baserar sig alla på mycket måttliga tillväxtantaganden. Vi har av regeringens agerande under den föregående mandatperioden lärt oss att om man blåser upp tillväxttalen för mycket, får man en snedvriden positiv bild av de offentliga finanserna, vilket minskar försiktigheten i åtagandena.

Jag kommer under min tid som finansminister aldrig medvetet att medverka till att släppa fram överdrivet optimistiska kalkyler. Tvärtom försöker vi hela tiden att hålla igen på kronkurs, ränta och tillväxttal för att få ett utfall i de offentliga finanserna som säkert är på rätt sida om vad som krävs för att långsiktigt klara välfärden.

När man har den hållningen, Göran Hägglund, hamnar man som ett resultat av detta i kalkylernas värld i en betydligt sämre prognos för sysselsättningsutfallet. Det innebär inte att vi är nöjda med totalt 10 % eller totalt 8 % arbetslöshet – vilket alternativ vi nu väljer baserat på tillväxten. Vi har högre ambitioner än så.

Vad vi nu kommer att ägna oss åt från regeringens sida, förhoppningsvis med fortsatt stöd från Centerpartiet och Miljöpartiet, är att försöka pressa tillbaka arbetslösheten tiondedel för tiondedel, så att vi i 1998 års valrörelse kan säga till väljarna att vi inte bara klarade statsfinanserna utan också klarade att vända arbetslöshetsutvecklingen. Det är definitivt den viktigaste uppgiften.

Jag skulle vilja höra från Göran Hägglund, om han har en replik kvar, om Kristdemokraterna tänker sluta upp bakom Moderaternas förnyelseallians eller om man har stigit av från Ny start för Sverige.

Anf. 62 GÖRAN HÄGGLUND (kds) replik

Fru talman! Jag tror liksom finansministern, mot bakgrund av den förda och den föreslagna politiken, inte att tillväxttalen är uppblåsta, men min fråga var närmast följande: Tror Göran Persson att det fordras ytterligare åtgärder för att få upp tillväxten utöver de, som jag tycker, alltför försiktiga förslag som finns i denna proposition, inte minst mot bakgrund av den ytterligt oroande situationen på arbetsmarknaden?

Finansministern säger att han självfallet inte är nöjd med arbetslöshetsnivån, och något annat vore naturligtvis konstigt. Men vilka nya åtgärder kan vi då förvänta från regeringens sida? Kan vi förvänta det som vi tror möjligen skulle ha en effekt, nämligen förändringar på arbetsrättens område? Jag vet mycket väl att det pågår en utredning, som möjligen – vad vet jag – kan komma fram till platt intet. Kan vi vänta oss förslag inom tjänstesektorn, t.ex. en sänkning av tjänstemom- sen eller eventuellt, något som vi har drivit, en särskild ungdoms- skattsedel, som skulle göra det möjligt för ungdomar att som egna företagare driva tjänsteföretag?

Jag tror att sådana åtgärder är nödvändiga för att komma till rätta med arbetslösheten. Om finansministern avvisar dem, skulle jag ändå vilja höra vilka förslag han har i stället. Det går inte bara att hävda att vi skall sänka arbetslösheten eller pressa ned den tiondedel för tionde-

del, utan det fordras något konkret. Slopande av dubbelbeskattningen är bra, riskkapitalavdraget är bra och kvittningsrätten är bra, men kommer det något mer? Jag tror, eftersom jag inte är nöjd med det här siffermaterialet, att det fordras något mer.

Anf. 63 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Innan jag svarar på några av Göran Hägglunds frågor noterar jag med viss uppmärksamhet att han inte svarade på de politiska frågorna. Det var kanske klokt – jag förstår Kristdemokraternas taktiska och strategiska förskjutning. Det är ju inte precis så att man växer och frodas i skuggan av Moderaterna. Samtidigt har kds intagit många positioner som gör att det är nära knutet till Moderaterna. Om man velat bryta sig loss hade det funnits möjligheter, och det förekom i samband med konvergensprogrammet ansatser till att kds skulle inta en friare roll.

Jag ser med spänning fram emot att se om kds ställer upp i det s.k. moderata förnyelsealternativet eller inte eller om Folkpartiet skall vara ensamt kvar i de moderata stödpartiernas krets.

De tio klämmor som finns i propositionen avspeglar självfallet inte vår ambition på något sätt. Jag har ett annat material framför mig som säkert innehåller 50, 60 kanske rent av 70 olika uppslag, idéer och inriktningsbeslut som finns i propositionen. Man kan läsa den så också, och det är så jag läser den. Det finns ett rikt utbud av förslag, som vi successivt kommer att ta till riksdagen för genomförande. Det är en riktighetsproposition och en dagordning – en dagordning som skall ta Sverige tillbaka till ett läge då också vanligt folk upplever att samhället kännetecknas av arbete, trygghet och utveckling.

Överläggningen var härmed avslutad.

## **2 § Hänvisning av ärende till utskott**

Föredrogs och hänvisades  
Proposition  
1995/96:25 till finansutskottet

## **3 § Meddelande om svar på interpellation**

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

*Interpellation 1995/96:12*

Till riksdagen

Beträffande interpellation 1995/96:12 av Bo Bernhardsson, Nytt regionalt organ i Skåne, får jag meddela att jag inte kan besvara denna inom fyra veckor.

Prot. 1995/96:18  
7 november

*Särskild debatt  
med anledning av  
prop. 1995/96:25*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

Skälet härtill är att en debattdag som passar både interpellanten och mig inte gått att finna under denna tidsperiod.

Jag kommer att besvara interpellationen den 4 december 1995.  
Stockholm den 26 oktober 1995

*Jan Nygren*

*Svar på frågor*

#### **4 § Svar på fråga 1995/96:39 om röd dieselolja**

Anf. 64 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Carin Lundberg har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta i anledning av förlorade skatteintäkter på grund av införsel av lågbeskattad, rödfärgad dieselolja från Finland.

System med märkning av oljeprodukter tillämpas i såväl Sverige som Finland för att skattemässigt kunna skilja på olja för olika användningsområden. I Sverige gäller förbud mot att använda grön olja i samtliga motordrivna fordon och båtar. Motsvarande finska system innebär rödfärgning av den lågbeskattade oljan. Något förbud mot att i Sverige införa och använda röd olja finns inte i dag.

Den svenska energiskattelagstiftningen har vid det svenska inträdet i den europeiska unionen anpassats till gemenskapsrätten och innehåller bl.a. bestämmelser om att skatt vid mellangemenskaplig handel skall tas ut i det land där den slutliga konsumtionen sker.

Jag är medveten om de kontrollproblem som medlemskapet i EU har medfört vad gäller införseln av olja från Finland. Regeringen har i prop. 1995/96:57 om vissa punktskatte- och tullfrågor föreslagit en utvidgning av förbudet mot att använda märkt olja i motordrivna fordon till att omfatta även olja som är märkt enligt finska föreskrifter, dvs. röd olja. Förbudet är sanktionerat med i huvudsak kraftiga avgifter, och tillsynen över efterlevnaden av förbudet utövas av polismyndigheterna.

Det åligger enligt gemenskapsrätten finska myndigheter att kontrollera att finska säljare ställer säkerhet för betalning av svensk skatt vid distribution av olja till Sverige. Kontakter har därför tagits mellan departementet och finska myndigheter för att söka komma till rätta med problemen i samband med distansförsäljning av olja från Finland till Sverige.

Förutom i vissa särskilt reglerade fall saknar tullmyndigheterna, sedan det svenska inträdet i EU, befogenhet att kontrollera handeln mellan medlemsstater. Kontrollen i Sverige av att skatt betalas i enlighet med reglerna i lagen om skatt på energi åligger beskattningsmyndigheten.

Jag har erfarit att beskattningsmyndigheten under hösten 1995 genomfört ett flertal revisioner hos svenska näringsidkare i syfte att undersöka i vad mån de svenska skattereglerna följts vid köp av röd olja från Finland. Detta revisionsarbete kommer att öka i omfattning, och det är även aktuellt med gemensamma aktioner från beskattningsmyndigheten, polis och åklagare för att utreda ekonomisk brottslighet i samband med oljehantering.

De skattemässiga problemen i samband med införsel av röd olja från Finland bevakas inom departementet. I den mån de åtgärder som jag redogjort för visar sig vara otillräckliga, kommer förslag till ytterligare åtgärder att övervägas inom regeringskansliet.

Anf. 65 CARIN LUNDBERG (s)

Fru talman! Jag vill börja med att tacka finansministern för svaret.

Man brukar prata om en rödgrön röra i andra sammanhang, men här är det faktiskt befogat. Röd finsk diesel konkurrerar ut grön svensk diesel på ett osjyst sätt.

Det har alltid funnits gränshandel, säger den misstänkte bulvanen. Problemet är att man har blandat in för många. Det här har spridit sig för långt så att andra lägger sig i – polisen och skattemyndigheter. Han uttrycker det som många tycker i dag. Handeln med denna diesel har fått en sådan omfattning att många kommer att bli förargade om man tar bort den här möjligheten.

Först var det finska oljebilar. Sedan körde de svenska bilarna över till Finland och köpte. Nu kommer t.o.m. finska oljefartyg till svenska hamnar, så att det blir lättillgängligt för svenska bilar. Det har gått så långt att en granne till en av mina vänninor inte får in bilen i garaget, eftersom garaget är fullt av tankfat.

Jag kunde ha ställt min fråga till justitieministern, eftersom den också handlar om ekobrottsbekämpning där alla myndigheter verkar skylla på varandra. Forumregler har tagits som intäkt för att man skall slippa göra något ingripande. Eftersom det handlar om uteblivna skatter – jag vet att finansministern är mycket mån om att få in sådana för att få balans i statens finanser – vill jag börja med att ställa frågan till finansministern.

När Danmark gick med i EU uppstod samma problem med gränsen till Tyskland. Därför vill jag fråga varför finansministern och Sverige inte har dragit lärdom av dessa erfarenheter. Problemet har nu funnits i snart ett år och antagligen kostat staten 70–100 miljoner. I dag diskuterar vi tillväxt. Det här har gjort att seriösa företag har fått svårt att fortsätta med sin verksamhet – om de inte också blir oseriösa. Varför har finansministern inte vidtagit åtgärder tidigare?

Anf. 66 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Vi har vidtagit åtgärder. Vårt problem är inte att lagstiftningsapparaten är opassande. I den proposition som nu ligger i riksdagen har vi ett heltäckande system. Det är resurserna för kontroll som inte räcker, och aktiviteten på det området behöver skärpas. Där finns det naturligtvis lärdomar att dra från Tyskland. Det gäller särskilt den tyska skattemyndighetens agerande med rörliga patruller inne i landet med befogenhet att kontrollera last i olika fordon. De har därigenom fått en mycket, mycket stor efterlevnad av sitt regelverk. Jag tror att det snarast är där problemet ligger. Myndigheterna har huvudansvaret för att det här skall ske.

Som Carin Lundberg säger är det självklart att signalerna från den opinion som finns mot detta ute i landet, där hederligt folk tycker att

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Svar på frågor*

det här är stötande, har nått mig. Om ingen förbättring sker måste vi dra åt skruven ett varv till. Det är helt uppenbart.

Anf. 67 CARIN LUNDBERG (s)

Fru talman! Det är riktigt som finansministern har sagt tidigare i dag, nämligen att det är viktigt med sund konkurrens mellan sunda företag. Det här är en sådan sak som nästan upplevs som den enda positiva delen med ett EU-medlemskap. Det är viktigt att man gör något åt det. Jag litar naturligtvis på att finansministern följer upp den här frågan, gärna i samarbete med justitieministern, och vidtar de åtgärder som behövs.

Jag har ändock några frågor. I det skriftliga frågesvaret står att skatt skall betalas i det land där slutlig konsumtion sker. Vem skall betala? Ett problem har varit att man inte har vetat vem som skall betala. Är det den som säljer, den som köper eller vem är det? Jag har också en fråga som gäller de finska myndigheter som skall utföra kontroll. Vi kan naturligtvis inte lägga oss i hur det skall gå till. Vad har ni diskuterat med dem, och hur skall det gå till? Skall den som säljer kontrollera med distributören, eller hur skall man göra?

Jag har också en fråga som gäller förbud mot grön olja i bilar och båtar. I dag använder man det i fastigheter. Det gäller t.ex. entreprenörer. Vem kontrollerar det?

Anf. 68 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! De sista frågorna Carin Lundberg ställer är av sådant slag att de knappast skall besvaras från riksdagens talarstol. Det handlar om myndighetsutövning. Jag får be Carin Lundberg att rikta de frågorna till skattemyndigheten. Skulle det där inte ges ett fullgott svar får vi komma tillbaka. Då skall regelverket ändras.

Överläggningen var härmed avslutad.

## **5 § Svar på fråga 1995/96:45 om energiskatterna**

Anf. 69 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Carl Fredrik Graf har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att bidra till en med övriga länder harmoniserad nivå på energiskatterna.

År 1993 genomfördes förändringar av tillverkningsindustrins energibesättning i syfte att förstärka de svenska företagens relativa konkurrenssituation på såväl export- som hemmamarknaden. Systemet med nedsättning av energi- och koldioxidskatterna för den energiintensiva industrin avskaffades i stort sett. Samtidigt slopades energiskatten, och koldioxidskatten sänktes till en fjärdedel av den generella skattesatsen.

Även efter skatteomläggningen överstiger dock skatten för tillverkningsindustrin betydligt den skatt på motsvarande bränslen som tas ut i våra konkurrentländer. Vidare beskattas i Sverige t.ex. kol, vilket endast undantagsvis sker inom EU.

Med hänsyn till dessa konkurrensnackdelar har riksdagen beslutat att reglerna om skattefrihet för kol i metallurgiska processer och för nedsättning av koldioxidskatten för viss energiintensiv industri tills vidare skall bibehållas. Nedsättningsregeln berör endast ett begränsat antal företag, och gemenskapsrätten hindrar att den tillämpas på annat än kol och naturgas.

Diskussioner förs inom EU om att införa en gemensam energi- och koldioxidskatt. Kommissionen har i maj 1995 presenterat ett reviderat förslag om en sådan skatt. Direktivförslaget har behandlats på Ekofin-mötet den 23 oktober, och arbetet med skatteförslagets utformning fortsätter i en rådsarbetsgrupp.

Sverige har varit pådrivande i syfte att skatten skall vara obligatorisk och alltså även omfatta andra energislag än mineraloljor, dvs. främst kol och naturgas.

Förutsättningarna för ökad miljörelatering av det svenska skattesystemet utreds för närvarande av Skatteväxlingskommittén och Energi-kommissionen. Regeringen har i tillväxtpropositionen, som överlämnades i går, angett att resultaten från dessa båda kommittéer bör avvaktas innan några omfattande åtgärder vidtas på detta område.

Regeringen har dock ansett att storleken på skattesatsen för industrin ändock nu bör kunna omprövas. I tillväxtpropositionen har regeringen därför ställt sig positiv till en fördubbling av tillverkningsindustrins energiskattebelastning. Samtidigt har regeringen dock uttalat att ett sådant förslag om skattehöjning bör förenas med nedsättningsregler för den energiintensiva industrin, så att konkurrensnedvridningar inte uppkommer.

Regeringen har för avsikt att meddela EU-kommissionen de föreslagna åtgärderna. Förutsatt att ministerrådet inte har några invändningar bör de nya reglerna kunna träda i kraft den 1 juli 1996. Utöver dessa åtgärder är det dock mindre lämpligt att innan de pågående diskussionerna och analyserna har slutförts ändra utformningen av de nuvarande svenska reglerna för industrins beskattning och särskild nedsättning. Regeringen har därför inte i nuläget för avsikt att lämna några sådana förslag. Av statsfinansiella skäl är inte heller någon generell sänkning av energiskatterna lämplig.

Anf. 70 CARL FREDRIK GRAF (m)

Fru talman! Jag ställde frågan för över tre veckor sedan, och det är klart att presentationen av regeringens tillväxtproposition har kastat ett visst ljus över den principiella fråga jag hade beträffande energiskatterna. I propositionen, liksom i frågesvaret, får man klart för sig att någon förändring inte kommer att träda i kraft förrän tidigast den 1 juli 1996.

Nu har finansministern varit i kammaren länge – snart tre timmar – men jag vill ändå ställa några korta frågor med anledning av bakgrunden till min fråga. Det gäller grönfoderindustrin, som är direkt beroende av de nya energiskattesatserna.

Är finansministern beredd att göra ett undantag för denna bransch, som eljest kommer att slås ut? Det är nog en profetia som inte är helt realistisk. Jag ställer frågan mot bakgrund av att finansministern i

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

svaret ändå ger en öppning när han säger att man kan tillämpa nedsättningsregler när det gäller kol.

Anf. 71 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Frågan om dessa torkar och vilket bränsle torkningen ytterst baserar sig på diskuteras naturligtvis också när vi tittar på nedsättningsmöjligheterna. Centerpartiet har varit angeläget om att peka just på den frågan i våra samtal, när vi har diskuterat en höjning av koldioxidskatten. Problemet är känt. Det finns med i diskussionerna. Vi kommer att i den utsträckning det går beakta problemet.

Koldioxidbeskattningen är naturligtvis en signal till dem som använder bränslen i sina processer att i möjligaste mån byta till sådant som inte är baserat på ändliga energislag utan på förnybara energikällor.

Jag kan tänka mig att den typen av diskussioner också kan bli aktuella i några av dessa sammanhang. I så fall har skatteförändringen haft en god effekt i den meningen.

Den konkreta frågan om grönfodertorkarnas situation är känd. Vi kommer att ta med det problemet när vi tittar på nedsättningsmöjligheterna.

Anf. 72 CARL FREDRIK GRAF (m)

Fru talman! När det gäller den principiella frågan om harmonisering av EU-skatterna tror jag nog att finansministern och jag har en likartad uppfattning: Det skall vara någorlunda gemensamma spelregler.

Jag noterar ändå ett positivt anslag när det gäller denna bransch i finansministerns svar. Problemet är att branschen är beroende av växtodlingssäsong osv. Man kan förvänta sig att riksdagen först i slutet av riksmötet kan ta ställning till dessa frågor. Då kommer det sannolikt att vara för sent. Finansministern säger att skatten skall vara ett incitament att byta bränsle, men branschen kommer sannolikt att ha flyttat över till Danmark, där skatten är lika med noll. Det oroar mig.

Skulle finansministern ändå inte kunna ställa i utsikt att något tidigare ge någon sorts signal till denna bransch, så att man får någonting att hålla sig efter i sin fortsatta planering?

Anf. 73 Finansminister GÖRAN PERSSON (s)

Fru talman! Jag har ingen möjlighet att plocka ut enskilda branscher och ställa saker och ting i utsikt. Det är fel. Det leder mig ut i en situation som inte blir hanterlig. Det finns också andra som i så fall skulle köa till talarstolen och kräva motsvarande ställningstagande före behandlingen av frågan. Det går inte.

Carl Fredrik Graf får ge sig till tåls med beskedet att det finns stor sakkunskap omkring grönfodertorkarnas situation hos den samarbetspartner som regeringen har i Centerpartiet. De bevakar denna fråga.

Anf. 74 CARL FREDRIK GRAF (m)

Fru talman! Jag kan nog ge mig till tåls. Frågan är dock om branschen kan göra det.



Jag hoppas emellertid att finansministern, som han här utlovar, kommer att bevaka frågan och att vi kan se fram emot en för branschen positiv lösning.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

## 6 § Svar på fråga 1995/96:46 om besparingarna inom Polisen

Anf. 75 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Rolf Gunnarsson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att stoppa den, enligt Gunnarsson, negativa utvecklingen inom polisväsendet. Som stöd för sin uppfattning hänvisar Gunnarsson till de besparingar som ålagts polisen.

Regeringen har gjort bedömningen att genom ett fortsatt förändringsarbete kan en generellt sett oförändrad operativ nivå i landet som helhet bibehållas trots besparingarna. Detta förutsätter att polisens organisatoriska struktur och arbetsätt ses över och effektiviseras. Ansvaret för att förändringsarbetet genomförs ligger i hög grad på den regionala polisorganisationen.

Länsstyrelserna, som är högsta polisorgan i länet, har bl.a. fått ökade befogenheter att förändra organisationen genom att bestämma antalet polisdistrikt. Detta ger förutsättningar för att förändra bl.a. ledningsfunktionerna.

Regeringen har vidare slagit fast att basen i polisens organisation skall vara närpolisverksamheten och att polisen framöver skall ha ett problemorienterat arbetsätt. Polisen skall ta reda på och identifiera olika problem i samhället och se till att problemen åtgärdas. Närpolisverksamheten innebär också att polisen arbetar tillsammans med dem som berörs av brottsligheten och med dem som kan bidra till att motverka brottsligheten. Detta arbetsätt kommer att högst väsentligt öka förutsättningarna för varaktiga resultat i form av minskad brottslighet och tryggare människor i samhället.

Jag vill bestämt tillbakavisa Rolf Gunnarssons påstående om utvecklingen inom Polisen. Tvärtom - trots besparingarna - tycker jag att utvecklingen är både positiv och hoppingsgivande.

Det pågår ett aktivt förändringsarbete både vad gäller utvecklingen av närpolisverksamheten, uppbyggnaden av kriminalunderrättelseverksamheten och utvecklingen av det problemorienterade arbetsättet. Polisväsendet är också i full färd med att introducera ny och efterlängtat teknik som kommer att bidra till ett effektivare arbetsätt. Nya arbetsmetoder med syfte att upptäcka och utreda brott tas fram.

Det är min övertygelse att detta förändringsarbete, som föranleds av bl.a. rationaliseringskraven, kommer att leda till att vi inte bara får en billigare utan också en bättre och effektivare polis.

Anf. 76 ROLF GUNNARSSON (m)

Fru talman! Först vill jag tacka statsrådet och justitieministern för svaret på min fråga.

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Frågan har kommit till beroende på den oro som finns, inte bara hos mig utan hos många människor i Sverige, över att våldsbrotten ökat och blivit en vardag. Man ställer sig frågan varje måndag när lokaltidningen kommer hur många våldsbrott som har begåtts under helgen. Det är svårt att uttrycka sin oro så här på två minuter, vilket är den tid jag har till förfogande.

Men låt mig, fru talman, försöka utveckla vad mina funderingar består i. I de allra flesta polisdistrikt i landet finns nämligen en växande oro. Så sent som i går kunde man i lokaltidningen hemma i Dalarna läsa om problemen i Avesta polisdistrikt, där fem tjänster skall bort. Det kan låta litet i denna kammare, där det bollas med miljoner och miljarder. Men vid just det polisdistriktet var det en oroande utveckling med en neddragning med ca 20 % under de senaste åren.

Vågar folk gå ut på gator och torg? Vågar gamla ge sig ut när mörkret har fallit? Känner folk sig trygga i dagens Sverige?

Vi har också kommit till ett ruskigt läge här i Sverige när det gäller våldstendenser. Det våld som så starkt har kommit in i vårt land börjar bli vanligt. Skall man vara riktigt ärlig: Hur många upprörsnumera över att måndagstidningarna är fyllda av notiser och artiklar om våld? Det är dess värre inte heller enbart ett storstadsproblem längre. Våldet har dragit ut i vad som tidigare kallades småstadsidyllen. Våldet har spridit sig och detta samtidigt som antalet operativa poliser dramatiskt har minskat i en takt som inger en otäck känsla inför framtiden. De besparingar för Polisväsendet som majoriteten här i kammaren beslutade om senast ökar oron.

Enligt min mening passar inte justitieministerns ord om en ”positiv” och ”hoppingivande” utveckling in i sammanhanget. Dessa två ord känns faktiskt mycket främmande och ligger långt ifrån den verklighet som jag har mött.

Anf. 77 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Sverige har ett underskott i sina statsfinanser. Det känner Rolf Gunnarsson till, och det var hans parti som starkt bidrog till den situationen. Detta kräver att hela svenska folket sparar. Skatter höjs, bidrag minskar, och myndigheters anslag minskar. Detta ställer krav på rationalisering och effektivisering av all typ av verksamhet, och det gäller även rättsväsendet.

Enligt Rikspolisstyrelsen har polismyndigheterna inte fullt ut utnyttjat de rationaliseringsmöjligheter som finns. Det finns ett anslagssparande inom Polisen på drygt 800 miljoner kronor. Låt oss ta exemplet Kopparbergs län, där man haft ett ökat anslagssparande för varje år, även under 1994–1995. Nu är man uppe i ett sparat belopp på 6,4 miljoner. Det visar att Polisen inte har full kostnads kontroll. Detta sammantaget med att det går att utveckla betydligt effektivare metoder för bekämpning av våldsbrottslighet än dem som används i dag gör att den framtida bilden faktiskt är positiv.

Jag måste reagera mot några påståenden. Antalet poliser minskar dramatiskt, påstår Rolf Gunnarsson. Då måste jag påpeka att i hela landet minskade antalet polistjänster med 122 mellan juni 1994 och

juni 1995. Det är en överdrift att påstå att det skulle vara en dramatisk förändring.

Nu är antalet poliser i landet uppe i 17 048. Det ligger en bra bit över det mål som sattes upp av den borgerliga regeringen i 1992 års budget, då man angav riktningen för hur många poliser vi skulle ha i landet.

Anf. 78 ROLF GUNNARSSON (m)

Fru talman! Jag tycker att 20 % i det distrikt som jag tog som ett exempel är dramatiskt.

Jag läste i en tidning från Brottsförebyggande rådet, som kom ut i veckan, om den senaste tidens utveckling av brottsligheten, att brottsligheten åter stiger i Sverige. Större delen av de anmälda brotten hantearas knappt av rättsväsendet, enligt samma tidning. Beträffande två tredjedelar av de anmälda brotten sker inte ens någon förundersökning, eller så läggs förundersökningen ned. Av de ursprungligen anmälda brotten föranleder omkring 16 % åtal. Ännu färre kommer så långt som till en dom, fortfarande enligt samma uppgiftskälla. Alla polisutredare har fått allt mindre tid till förfogande för varje anmält brott. Följden har blivit ett minskat brottsupplärande.

Fru talman! Jag vill dock återgå till frågan om oron över indragna polistjänster. Nyheterna om att vissa typer av medborgargården inrättas i samhällen, som polisen tvingas lämna kvälls- och nattetid samt helger, oroar också kraftigt. Tyvärr lär sig de som kallas busen på polisspråk snabbt vilka orter som saknar poliser.

Jag vill ställa ännu en fråga till justitieministern. Finns det inte minsta ljusning när det gäller nya prioriteringar som inte drabbar Polisen? Jag känner fortfarande inte igen orden i svaret, att oförändrad och operativ polisverksamhet skulle gälla i dag.

Anf. 79 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Jag måste säga att jag blir oerhört beklämd av Rolf Gunnarssons inställning i den här frågan.

På grund av att vi fortfarande har en situation med ökad brottslighet, även om den har avmattats, och på grund av att vi har en uppklärningsprocent som är alldeles för låg, så har vi ambitionen att förändra Polisens arbete. Det är bakgrunden till det omfattande förändringsarbete som i dag pågår inom Polisen.

Rationaliseringskraven och besparingarna är faktiskt en motor i kravet på att göra dessa besparingar. Så länge Polisen inte utnyttjar de resurser som den har fullt ut visar den att det fortfarande finns ett utrymme för ett mer rationellt resursutnyttjande.

Jag tycker att Rolf Gunnarsson skulle ägna sig åt att engagera sig i polisarbete, lokalt och regionalt, för att på det viset se till att vi får en polis som lever upp till de krav som allmänheten ställer. Dess bättre vet jag att Polisens syn på sin verksamhet och sina möjligheter att öka medborgarnas trygghet i samhället är betydligt mer positiv än Rolf Gunnarssons.

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

*Fedt Okäringor  
växelargument.*

Anf. 80 ROLF GUNNARSSON (m)

Fru talman! Jag är inte justitieminister på heltid, utan jag är politiker och handhar flera ämnen än polisfrågorna.

Men det brev som jag fick från polisfacket, efter att de fått veta att jag skulle ta upp den här frågan, stämmer inte med den bild som justitieministern här ger. Polisfacket menar att personalminskningarna som nu genomförs kommer att få stora återverkningar. Jag är medveten om att det är en partsinlaga, men jag tar orden på största allvar.

Eftersom många av de äldre poliserna nu också friställs under det läge som nu råder sker, enligt polisfacket, en stor och tung avtappning av erfarenhet och kunskap inom poliskåren. Vidareutbildningen av de poliser som är kvar har i vissa distrikt närmast upphört, enligt brevet från polisfacket som jag fortfarande tar på stort allvar och som jag i egenskap av amatör inom justitieområdet måste ta på största allvar.

Hur ser justitieministern på den typen av brev?

Överläggningen var härmed avslutad.

#### **7 § Svar på frågorna 1995/96:51 och 56 om offentliggörande av handlingar om Willy Brandt, m.m.**

Anf. 81 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Yvonne Ruwaida har frågat mig om jag avser att verka för att vissa handlingar hos Säkerhetspolisen offentliggörs.

Håkan Holmberg har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att ge kvalificerade forskare och andra seriösa och trovärdiga personer tillgång till historiskt arkivmaterial som kan finnas hos Säkerhetspolisen.

När det gäller de handlingar som Yvonne Ruwaida och Håkan Holmberg syftar på har Säkerhetspolisen vägrat att lämna ut dem med hänvisning till de särskilda bestämmelser som gäller för polisregister enligt lagen (1965:94) om polisregister m.m. Ansökningar om dispens har i båda fallen kommit in till regeringen. Eftersom beredning av ansökningarna pågår inom Justitiedepartementet kan jag inte nu närmare kommentera dessa, men allmänt gäller enligt sekretesslagen (1980:100) att regeringen i vissa fall kan meddela dispens. Vid prövningen av en dispensansökan tas bl.a. hänsyn till om uppgifterna skall användas för forskningsändamål.

För uppgifter som utgör del av polisregister har det dock i sekretesslagen gjorts ett uttryckligt undantag som innebär att lagens regler om dispens inte är tillämpliga. Det är i stället reglerna i polisregisterlagen som skall tillämpas. Enligt dessa bestämmelser är det Rikspolisstyrelsen som avgör om uppgifterna skall lämnas ut. Rikspolisstyrelsens beslut kan sedan överklagas till domstol. Båda de fall som nu är aktuella har prövats av domstol.

Jag kommer därför att höra med Säkerhetspolisen vad det rör sig om för slags uppgifter. Därefter kommer jag att ta ställning till om det är befogat med en översyn av regelsystemet.

Anf. 82 YVONNE RUWAIDA (mp)

Fru talman! Jag får tacka för svaret.

Offentlighet är grunden för en god demokrati. Det ger garantier mot maktmissbruk, och det ger kännedom om misstag i vår historia, som gör att vi kan rannsaka oss själva och ändra strukturer så att vi aldrig behöver göra om gamla misstag.

Varför vägrar Säkerhetspolisen att lämna ut mer än 50 år gamla dokument från andra världskriget? Det är en fråga man kan ställa sig. Det gäller både handlingar om Willy Brandt och handlingar om Torgny Segerstedt, och kanske om flera. Vill man dölja något eller skydda någon, eller är det svenskt byråkratiskt överförmynderi?

Justitieministern säger att man just nu bereder ansökningar inom Justitiedepartementet. Hon säger vidare att hon kommer att höra med Säkerhetspolisen om vilka uppgifter man har och därefter kommer att ta ställning till om det är befogat med en översyn av regelsystemet.

Andra länder i vår omgivning öppnar arkiv som är yngre än SÄPO:s arkiv från 30- och 40-talen. I Sverige har det med åren blivit svårare att få tillgång till material just från andra världskriget. I Norge har man t.ex. en praxis, där åtminstone historiker får tillgång till känsligt, sekretessbelagt material från krigets dagar, även om materialet innebär obehagliga överraskningar för personer som försökt dölja det förflutna.

Kan justitieministern tänka sig att ändra regelsystemet, oavsett vilken information man får om Brandt och Segerstedt?

Kan justitieministern även tänka sig att initiera en utredning om hur SÄPO agerade under andra världskriget?

Justitieministern svarar att man inte kan få dispens när det är reglerna i polisregisterlagen som gäller. Jag har här i min hand en dom från kammarrätten i målet med Jigenius, som klagade och överklagade SÄPO:s beslut. Där står det att man kan få dispens för vetenskaplig eller därmed jämförlig undersökning, såvida trygghet kan anses vara för handen att det ej kommer att missbrukas till men för enskild.

Både Jigenius och Segerstedt uppfyller enligt min uppfattning dessa krav, och jag frågar mig då varför Säkerhetspolisen och kammarrätten inte har gjort denna bedömning.

Anf. 83 HÅKAN HOLMBERG (fp)

Fru talman! Jag vill också tacka för svaret på min fråga, som har sitt upphov i pressombudsmannens begäran att få del av SÄPO:s material om Torgny Segerstedt.

Jag kan ha förståelse för att justitieministern inte nu vill säga något definitivt medan en beredning pågår, men det vore skandal om pressombudsmannen, Pär-Arne Jigenius, inte skulle kunna få tillgång till detta material. Jag kan inte se att det finns någon rimlig möjlighet att fatta något annat beslut än att ge den dispens som har sökts.

Sannolikt finns det också skäl för en omprövning av de bestämmelser som nu gäller. Nyckelproblemet förefaller vara polisregisterlagen.

Det är i synnerhet två problem som denna fråga har aktualiserat. För det första görs uppenbarligen ingen skillnad på historiskt material och aktuellt material. Jag vill erinra om att det här handlar om material som

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Svar på frågor*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

berör åren 1930–1945 och relationer till en främmande makt, Hitler-Tyskland, som inte längre finns.

För det andra talas det om att material för vetenskaplig undersökning och liknande kan lämnas ut. Men så har det utbildats en praxis, som innebär att man uppenbarligen måste vara inskriven som doktorand vid en institution för att kunna räknas som en person som utför en vetenskaplig undersökning. Möjligen skulle jag, som har doktorerat, kunna kvalificera mig, men pressombudsmannen kvalificerar sig inte, därför att han råkar inte vara inskriven som doktorand vid en historisk institution. Detta är helt absurt, och det vittnar om en syn på forskning som är helt orimlig.

Man kanske skulle kunna formulera om frågan till det som är den politiska kärnpunkten: Är det verkligen rimligt att material om krigsåren och om SÄPO:s registrering av Sveriges då främste antinazistiske opinionsbildare skall vara hemligt i Sverige, medan man i resten av Europa på alla sätt nu försöker kasta ljus över händelserna under just den perioden?

Anf. 84 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Som jag sade i mitt svar, är det alltså så att de särskilda dispensreglerna inte är tillämpliga enligt polisregisterlagen. Det finns alltså ingen möjlighet att ge dispens från sekretessreglerna.

Jag kan givetvis inte kommentera vare sig SÄPO:s, Rikspolisstyrelsens eller kammarrättens beslut i den här frågan. Vad jag kan göra är det jag har sagt i mitt svar, nämligen överväga om det behövs regeländringar.

Anf. 85 YVONNE RUWAIDA (mp)

Fru talman! Jag är helt övertygad om att det behövs regeländringar, och jag hoppas att justitieministern återkommer med ett sådant förslag.

En annan fråga som jag ställer mig är om justitieministern, även om hon inte överväger regeländringar efter att ha fått information, kan tänka sig att ge ut denna information till allmänheten eller åtminstone till vetenskapliga undersökningar, så att vi får reda på vad det är fråga om och slipper vara misstänksamma.

Jag brukar tänka på att Sverige är ett av de få länder som inte rannsakar vad som hände under andra världskriget. Vi var inte direkt delaktiga, men vi var ändå delaktiga. Ibland agerar vi som om vi vore den vita ängeln, utan något blod på händerna, men även vi hade blod på händerna. Det är mycket viktigt att vi får reda på vad som hände och hur SÄPO agerade under denna tid.

Anf. 86 HÅKAN HOLMBERG (fp)

Fru talman! Jag har, som jag sade, förståelse för att justitieministern inte kan ge exakt de besked som jag och Yvonne Ruwaida efterlyser, men jag tycker att det är oerhört viktigt att i denna kammare påtala den situation som nu har uppstått, där det synbarligen råder evig och absolut sekretess kring frågor som i resten av Europa helt självklart är fö-

remål för både vetenskaplig forskning och debatt på ett bredare plan än så.

Det handlar inte om att generellt lämna ut allt möjligt från Säkerhetspolisen. Var och en inser att det inte finns några möjligheter att göra det. Men det gäller ju här ett skeende som ligger förhållandevis långt tillbaka i historien, där det inte kan finnas något som helst rimligt skäl att anta att någonting som gäller känsliga relationer till någon nu aktuell främmande makt kan beröras. Den misstanke man får är snarare att det som är problematiskt är hur någon på SÄPO har agerat under denna period. Detta kan möjligen vara känsligt, men det är rimligt att det kommer till allmänhetens kännedom så här långt efteråt.

Överläggningen var härmed avslutad.

#### **8 § Svar på fråga 1995/96:53 om barnpornografi**

Anf. 87 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Ewa Larsson har frågat mig om jag avser att agera för att skärpa samhällets inställning till innehav av barnpornografi i avvaktan på att de vilande grundlagsändringarna träder i kraft. Som exempel på sådana beslut har Ewa Larsson nämnt bl.a. import- och exportförbud för barnpornografi.

För närvarande arbetar en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att föreslå alla tänkbara åtgärder för att bäst bekämpa barnpornografen. Utredningen skall lämna sitt förslag till sommaren, och det finns all anledning att avvakta detta förslag, eftersom utredningen tar ett stort och samlat grepp över frågan.

När betänkandet har lagts fram är det min förhoppning att riksdagen snabbt skall kunna fatta de beslut om lagändringar som då är möjliga. Innehav av lösa barnpornografiska fotografier är exempel på sådan befattning med barnpornografi som det är möjligt att kriminalisera före år 1999.

Så går jag över till frågan om import och export. Jag har i tidigare sammanhang framfört och får här på nytt framföra att det inte är möjligt att förbjuda export och import av barnpornografiska filmer eller tidningar utan att ändringar görs i grundlagarna. Vi måste därför tyvärr avvakta till år 1999 innan vi har vidtagit alla tänkbara åtgärder mot barnpornografen.

Anf. 88 EWA LARSSON (mp)

Fru talman! Sverige är ett av de få länder som nu tillåter sina medborgare att bevittna övergrepp på barn. Medan Europa skärper sina lagar mot barnpornografi kan utländska pornografihandlare, med hjälp av svensk lagstiftning, använda Sverige som transitland.

En del länder i Europa har särskild lagtext om barnpornografi. Andra länder kriminaliserar den tillsammans med annan pornografi, och ytterligare andra länder har förbud mot obscen material och talar över huvud taget inte om barnpornografi.

Prot. 1995/96:18  
7 november

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Från den 1 januari 1995 är det möjligt att konfiskera barnpornografiskt material om det påträffas i samband med förundersökning, men polisen får inte leta efter barnpornografi. Det är mycket ologiskt. Enligt svensk grundlag har en svensk rätt att äga videofilmer med barnpornografi, och innehavet är inte kriminellt.

I Frankrike och Luxemburg betraktas barnpornografi som häleri, och den som tittar på sexuella övergrepp gör sig medskyldig till brott. De har höga straff för barnpornografibrott. I Nederländerna har de i år höjt maximistraflet för barnpornografiska brott från tre månaders till fyra års fängelse. I sju av tio EU-länder har man lagstiftat mot innehav av barnpornografi under 90-talet.

Jag vill påstå att den beslutsimpotens som Sveriges riksdag visar i den här frågan allvarligt har skadat förtroendet för svensk grundlag. Hur har det kunnat gå så här långt?

Nu talar justitieministern om att man tillsätter en utredning, som skall ta ett stort och samlat grepp.

Jag menar att det har funnits gott om tid att ta ett stort och samlat grepp, hur lång tid som helst egentligen. Skall vi kunna återerövra förtroendet för svensk lagstiftning krävs det åtgärder nu. Jag har tagit upp några. Jag skulle vilja att justitieministern utvecklade sin syn på att barnpornografi sprids via datanätet.

Anf. 89 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Jag delar i allt väsentligt Ewa Larssons uppfattning i denna fråga. Vid flera tillfällen tidigare i riksdagen har jag haft anledning att beklaga att den förra regeringen inte förmådde att för riksdagen före valet lägga fram ett förslag om kriminalisering av innehav av barnpornografi. Det är bakgrunden till att vi nu måste vänta på grundlagsändringarna till 1999. Men i avbidan på det har jag i våras tillsatt en utredning för att se vad vi under tiden kan göra. Det finns andra små hål som vi kan täppa till lagstiftningsvägen. Men det finns också andra typer av åtgärder för att effektivisera arbetet när det gäller att komma åt barnpornografi i olika sammanhang. Vi behöver inte vara passiva fram till 1999, utan det finns en rad åtgärder som kan vidtas, och vi kommer att vidta de åtgärderna.

När det gäller datafrågorna har utredningen att överväga på vilket sätt – om det finns något sätt – vi kan komma åt barnpornografiska bilder som sprids via Internet och andra liknande system.

Anf. 90 EWA LARSSON (mp)

Fru talman! Jag och flertalet av svenskarna förstår inte vad barnpornografi över huvud taget har med yttrandefrihet att göra. Jag anser att det här är hela riksdagens ansvar. Vi kan inte bara anklaga förra regeringen. Oavsett vilka regeringar som sitter är det här som sagt hela riksdagens ansvar.

Det är faktiskt fråga om ett brott som har begåtts. Därför skall det naturligtvis hamna under brottsbalken. Det är en skam för Sverige att vi skall bli ett av de sista länderna i Europa som inser det. I USA är straffet tio års fängelse och böter för spridning av barnpornografi.



Det går att förbjuda barnpornografi på lösa bilder som inte är in-  
tagna i tryckta skrifter och förbjuda barnpornografi som sprids via  
datanätet. Att ta hem bilder via sin dator eller att inneha barnpornografi  
i sin databas är inte grundlagsskyddat. Miljöpartiet kan inte acceptera  
att folk skall ha rätt att i sina datorer inneha produkter med inslag av  
sexuella brott.

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Anf. 91 Justitieminister LALIA FREIVALDS (s)

Fru talman! Nu tycker jag att det hela börjar bli litet förvirrat. Jag  
utgår från att Ewa Larsson vet vad barnpornografi har med grundlagen  
att göra. Jag utgår från att Sveriges riksdagsmän kan vår grundlag.

När det gäller lösa bilder på datanät går det, som jag sagt, att åtgärda  
utan grundlagsändring och kommer att åtgärdas. Det är därför det  
sitter en utredning och arbetar med det.

Anf. 92 EWA LARSSON (mp)

Fru talman! Jag tycker att det är litet förvirrat när justitieministern  
säger att det inte går att förbjuda export och import av barnpornografi.  
Här står alltså ord mot ord. Jag påstår att det går att förbjuda det nu och  
att det inte innefattas av grundlagen. Jag skulle vilja att justitiemi-  
nistern utvecklade sitt nej.

Anf. 93 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Det går att förbjuda import och export av lösa bilder,  
men inte det övriga eftersom det omfattas av grundlagen.

Anf. 94 EWA LARSSON (mp)

Fru talman! Jag uppfattar det så att ministern kommer att arbeta för  
att det som går att göra nu kommer att göras nu, att vi inte behöver  
vänta på stora omfattande utredningar utan kan visa att riksdagen tar  
ansvar så att människor i Sverige kan återfå förtroendet för vår grund-  
lag.

Anf. 95 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Jag är inte riktigt säker på att jag förstår vad Ewa Lar-  
sson säger. Jag beklagar om jag var otydlig; jag trodde att jag var över-  
tydlig. Vi skall göra de lagändringar som går att göra utan grundlags-  
ändring före 1999. Det var orsaken till att jag snabbt tillsatte en utred-  
ning i våras som arbetar med dessa frågor så fort det går.

Jag vet inte vad gliringen om tunga och omfattande utredningar syf-  
tade på. Jag har tillsatt en utredning som på effektivaste möjliga sätt  
skall ta fram allt det underlag som går för kunna att lagstifta på området  
och vidta andra typer av åtgärder. Jag tycker att Ewa Larsson kunde  
anse att det var rätt. Annars vill jag mer konkret höra vad det är Ewa  
Larsson menar att jag som justitieminister borde göra.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1995/96:18  
7 november

*Svar på frågor*

### **9 § Svar på fråga 1995/96:79 om Polisens resursbehov vid en anslutning till Schengenavtalet**

Anf. 96 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Maud Ekendahl har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att tillgodose Polisens ökade resursbehov med anledning av en svensk anslutning till Schengenavtalet. Frågan har ställts mot bakgrund av de beräkningar som redovisas i ett underlag från Rikspolisstyrelsen och som avser Polisens resursbehov i gränskontrollverksamheten i ett Schengenperspektiv.

Det underlag som Maud Ekendahl hänvisar till är en sammanställning över Polisens resursbehov i vissa avseenden vid en svensk medverkan i Schengensamarbetet. Sammanställningen, som är gjord av en tjänsteman inom Rikspolisstyrelsen, bereds för närvarande inom Rikspolisstyrelsen. Justitiedepartementet har under hand fått sammanställningen för kännedom. Något slutligt ställningstagande av Rikspolisstyrelsen finns alltså inte ännu.

Innan Rikspolisstyrelsens egen beredning av frågan har slutförts finns det inte anledning för mig att närmare kommentera de beräkningar som har redovisats i den preliminära sammanställningen. Men självfallet har vi i de pågående övervägandena om ett svenskt deltagande i Schengensamarbetet också frågan om bl.a. Polisens eventuella resursbehov för ögonen.

Det är emellertid ännu för tidigt att säga något om vilka åtgärder som kan komma att behöva vidtas i fråga om Polisens resursbehov i ett Schengenperspektiv. För den frågan är för övrigt inte bara de beräkningar som nu görs inom Rikspolisstyrelsen av intresse utan också de diskussioner som kommer att föras mellan å ena sidan Sverige, Finland och Danmark och å andra sidan de länder som redan deltar i Schengensamarbetet. I dessa diskussioner kommer bl.a. den närmare innebörden av vissa delar i Schengensamarbetet att beröras, vilket också kan ha betydelse för frågan om Polisens behov av resurser.

En annan fråga som i hög grad kan komma att påverka Polisens resursbehov är Yttre gränskontrollutredningens betänkande om varu- och personkontroll vid EU:s yttre gräns (SOU 1994:124). Detta betänkande bereds just nu inom regeringskansliet.

Anf. 97 MAUD EKENDAHL (m)

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för det svar som jag fått här av justitieministern. Jag tycker att det känns angeläget att få ventilerat Schengenavtalsfrågan, eftersom det i Rikspolisstyrelsens utredning med klar tydlighet påpekas att man skulle behöva få in ungefär 273 miljoner kronor i resursförstärkning för att klara av gränskontrollen, såväl den inre som den yttre. Med tanke på de stora besparingskrav som polisväsendet i Sverige i dag utsätts för undrar jag hur justitieministern skulle ta hand om dessa frågor. Jag har fått svaret att justitieministern inte kan svara på det just i dag. I svaret finner jag att det är en tjänsteman hos Rikspolisstyrelsen som gjort sammanställningen. Jag har tagit del av den och också sett att Justitiedepartementet har skuld i att det endast är

denna sammanställning, gjord av en tjänsteman, som kommit hitintills. Man ville att den skulle komma redan den 15 augusti så att den nu kunde vara ute på remiss.

Vidare undrar jag över är detta med yttre och inre kontroll. Vi har från svensk sida ställt krav som skall gälla andra länder som skall vara med i Schengensamarbetet. Är det inte rimligt att vi uppfyller samma höga krav som de vi ställer på andra länder?

Anf. 98 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s)

Fru talman! Om Maud Ekendahl menar att Justitiedepartementet är ansvarigt för att det är en tjänsteman som gjort sammanställningen på grund av att vi gav för kort tid till Rikspolisstyrelsen för uppdraget, medger jag att det är vårt ansvar. Det är också skälet till att vi har givit längre tid till Rikspolisstyrelsen att göra de överväganden som behöver göras så att den kan ge oss ett underlag för bedömningen av kostnader.

Det är en rad andra frågor som måste bli klara innan vi över huvud taget kan börja överväga den här frågan. Vi har inte ens börjat förhandla om Schengenavtalet.

Anf. 99 MAUD EKENDAHL (m)

Fru talman! Jag skulle ändå vilja ta upp regeringens beslut den 1 juni 1995 som innebär att man förutom till Arlanda, Landvetter och Sturup har sagt ja till ytterligare 21 flygplatser som internationella flygplatser. Dessa flygplatser måste ju bevakas på något sätt. Jag undrar bara hur man tänker göra. Låt oss exempelvis säga att vi har ett mindre polisdistrikt med kanske en enda polispatrull. Vad händer då om ett plan från tredje land landar samtidigt som det är ett rån på ett postkontor och ett inbrott i en lägenhet? Hur skall man klara av sådana saker om resurserna inte utökas?

Överläggningen var härmed avslutad.

### **Meddelande om tid för ajournering**

Anf. 100 TALMANNEN

Jag hemställer att debatten i de frågor som ställts till utrikesminister Lena Hjelm-Wallén skall slutföras innan det blir ajournering.

### **10 § Svar på fråga 1995/96:80 om dödsdomen mot Ken Saro-Wiwa**

Anf. 101 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Fru talman! Görel Thurdin har frågat mig vad den svenska regeringen avser vidta för åtgärder för att protestera mot dödsdomen mot Ken Saro-Wiwa.

Domarna mot Ken Saro-Wiwa och ett antal andra medlemmar av the Movement for the survival of the Ogoni people (MOSOP) i Nigeria

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

är upprörande. Jag reagerade omedelbart på detta tragiska budskap och uttryckte regeringens bestörtning över de hårda domsluten. Militärregeringen i Nigeria har återigen visat sitt förakt för grundläggande mänskliga rättigheter. Vi är också upprörda över det juridiska förfarandet. Med ett dekret, som utfärdats efter brottet för vilket han stod anklagad, inrättades en speciell domstol med handplockade domare, vars domslut dessutom inte kan överklagas.

Tillsammans med övriga medlemmar i EU samordnar Sverige ansträngningar att övertyga den nigerianska regimen om att domarna var inhumana och orättfärdiga. Den svenska ambassaden följer händelseutvecklingen mycket noga.

Det är min förhoppning att den internationella opinionen skall kunna påverka statschefen, general Abacha, att underkänna hela rättegången för att överlåta ärendet till normal juridisk prövning.

Jag kan försäkra att den avsky vi alla känner över de omänskliga domarna mot Saro-Wiwa förmedlas till den nigerianska regeringen.

Anf. 102 Andre vice talman GÖREL THURDIN (c)

Fru talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret. Det är skönt att bo i ett land som försvarar åsiktsfrihet och demokrati och som arbetar mot dödsstraff, speciellt där ett sådant dödsstraff trampar på de mänskliga rättigheter som så många länder inom FN ständigt påstår att de står bakom.

Jag är medveten om att utrikesministern gick ut med ett pressmeddelande samma dag som jag ställde frågan då informationen om dödsstraffet hade kommit. Samtidigt vill man ju ständigt lyfta fram det som händer. På något sätt måste Nigeria ännu mer fram i ljuset. Man måste visa ännu mer vad som pågår i landet. Det finns ju ett förtryck. Att man ställer civila människor inför militära domstolar som regeringen har direkt kontakt med strider mot allt vad vi tycker är rättssäkerhet här i Sverige och i många andra delar av världen.

Miljöfrågor är ju även demokratifrågor och fredsfrågor. I Nigeria och i deltaområdena har den stora oljeverksamhet som pågår, och har pågått under lång tid, medverkat till att många människor inte kan bruka jorden längre. De blir sjuka och boendeförhållanden är svåra. Då vill jag fråga utrikesministern om det finns någon möjlighet att vi i Sverige kan påverka FN eller själva begära att en observatör deltar i det miljöutredande som de facto pågår i landet nu. Nu finns det ju en miljökommission utsedd i Nigeria.

Anf. 103 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Fru talman! Miljöfrågorna är naturligtvis ytterst väsentliga, som Görel Thurdin säger, inte minst i ett land som Nigeria. Det är viktigt att deras eget utredande blir så bra som möjligt. Jag tror att det är svårt för utomstående att tvinga sig på ett så stort land som Nigeria. Men jag hoppas att Nigeria känner att man kan få expertis från andra länder i det interna miljöarbetet.

Vad gäller det juridiska förfarandet i det här fallet och i andra fall när mycket hårda domar har avkunnats kan vi ändå konstatera att om-

världens kritik har inneburit att man har förändrat andra domar. Därför är det viktigt att vi också vid det här tillfället är tydliga när det gäller dessa domar. Då kan vi förhoppningsvis få en förändrad juridisk prövning även vid det här tillfället.

Anf. 104 Andre vice talman GÖREL THURDIN (c)

Fru talman! Jag förstår att utrikesministern bl.a. tänker på flickan i Förenade Arabemiraten. Där skedde ju en påverkan och en mycket stark opinionsbildning. Det är ju så det skall gå till – att man påverkar genom opinionsbildning.

Samtidigt har oljebolagen ett mycket stort ansvar i ett land där en stor del av befolkningen inte har så lätt att komma till tals i förhållande till oljebolagen. Dessutom är de beroende av de jobb som finns där. De hanteras kanske inte alldeles rätt i samband med det heller.

Jag har själv skrivit ett brev till Shell i London för att be dem vara med i den opinionsbildande processen och samla oljebolagen. På något sätt måste även industrin och företagen ta ett ansvar och värna om demokratin, speciellt när de finns även i demokratiska länder. Vi måste visa dem att vi vill ha demokrati och att vi vill att även de skall värna om den.

Anf. 105 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Fru talman! Eftersom Görel Thurdin nämnde Shell kan jag tala om att jag har sett tidningsuppgifter om att de anser att det är ganska svårt att arbeta i landet nu under de förhållanden som råder. Den bristande respekten för mänskliga rättigheter kan ju faktiskt också innebära rent ekonomiska svårigheter för ett land. Jag tror att det här exemplet i Nigeria kan visa det.

Det jag menade när jag sade att kritiken kan påverka var dödsdomen mot den förre presidenten Obasanjo. Den har ju faktiskt omvandlats till ett fängelsestraff efter en mycket omfattande internationell kritik. Det var det exemplet jag tänkte på.

Överläggningen var härmed avslutad.

## **11 § Svar på fråga 1995/96:54 om protestlistorna mot regimen i Kina**

Anf. 106 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Fru talman! Göthe Knutson har ställt en fråga till vice statsminister Mona Sahlin om protestlistorna angående förhållanden i kinesiska barnhem. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

I somras visades en TV-film om svåra förhållanden på kinesiska barnhem, särskilt för flickor. Den väckte ett starkt engagemang i Sverige. Sedan dess har en rad medlemmar av regeringen tagit upp problematiken med kinesiska regeringsrepresentanter. Det skedde när vice premiärminister Li Lanqing i somras besökte Stockholm. Det skedde också när vice statsminister Mona Sahlin och jag själv under hösten

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

besökte Kina. Vi har vid olika tillfällen i samtal med kinesiska regeringsföreträdare tagit upp frågor om mänskliga rättigheter i Kina och problemen kring barnhemmen. På kinesisk sida är man mycket medveten om det svenska engagemanget.

En svensk utgångspunkt är vikten av respekt för mänskliga rättigheter och den internationella barnkonventionen. Det finns i dessa avseenden brister i Kina, även om filmen inte speglar en oomtvistad sanning. Det vore dock fel, anser jag, att påstå att problemen i Kina bottnar i en medveten politik från myndigheternas sida. Mitt intryck är att kinesiska myndigheter är medvetna om att det förekommer missförhållanden och att dessa måste åtgärdas. Under mitt besök hade delar av min delegation ett möte med Unicef och fick en noggrann genomgång av vad som görs för att förbättra utsatta barns situation i Kina. Den bild vi fått, såväl från Unicef som på annat sätt, är att kinesiska myndigheter nu vidtar åtgärder för att förbättra situationen.

Förutom att flera svenska ministrar vid olika tillfällen tagit upp frågan med kinesiska kolleger, har också svenska ambassaden i Peking till den kinesiska regeringen förmedlat protesternas tydliga budskap och de krav på åtgärder som så många svenskar undertecknat. Protesterna har nått fram.

Vi undersöker nu möjligheterna att inleda ett konstruktivt samarbete med kinesiska myndigheter, bilateralt och multilateralt, i syfte att hjälpa till att förbättra barnens situation.

Anf. 107 GÖTHE KNUTSON (m)

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det är utomordentligt fint att få höra slutet av utrikesministerns svar om svenska hjälpsatser. Det är välkommet.

Utrikesministern säger att protesterna har nått fram. Jag tillåter mig att fråga: Hur?

Vice statsministern dumpade ju alla de stora paketen med protestlistor. Det var massor av namnunderskrifter. Detta dumpade hon på ambassaden i stället för att, som vice statsministern lovade i TV, lämna över dem till kinesiska myndigheter, och det på hög nivå, under FN-konferensen i Peking.

Då frågar man sig naturligtvis om de här listorna ligger kvar på ambassaden eller om de är överlämnade och i så fall till vilket departement i Peking.

Det här är naturligtvis en mycket angelägen fråga för alla som har bidragit, alla de som har samlat in de här namnen. De har till och med stått ute på gatorna. Man har lagt ned mycket arbete på detta, och det har varit i det bästa av syften. Får jag ställa den frågan?

Anf. 108 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Fru talman! Jag reagerar mot språkbruket. Det var inte fråga om att dumpa några listor. Det Mona Sahlin gjorde var att ta alla de här protesterna med sig till Kina. Sedan bad hon ambassaden att i kontakt med kinesiska myndigheter nyttiggöra de budskap som fanns i de här protestlistorna för att förbättra situationen för barnen i Kina.

Detta har ambassaden arbetat med. Det är inte helt lätt att hitta rätt kanal i de här sammanhangen. På min instruktion blev lösningen så småningom att budskapet i protestlistorna förmedlades från ambassaden till det kinesiska utrikesdepartementet.

Det handlar om många protester. Vi har räknat till 40 000 namnteckningar. Självfallet är det viktigt att man får detta stora engagemang klart för sig, detta stora intresse som finns i Sverige för dessa frågor. Det har tydliggjorts såväl i våra samtal som då man efter våra besök direkt har tagit upp detta med utrikesdepartementet.

Anf. 109 GÖTHE KNUTSON (m)

Fru talman! Tack, utrikesministern! Jag skall inte kritisera språkbruk, däremot fråga: Vad betyder egentligen detta? Utrikesministern säger inte att protesterna har överlämnats utan att de har bekantgjorts för kinesiska myndigheter. Hur går det till?

Anf. 110 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Fru talman! Det går till på det sättet att man tar direkt kontakt från den svenska ambassaden och besöker utrikesdepartementet. Man klargör vad som finns i de här protesterna och förmedlar dessutom ett brev för att tydliggöra detta engagemang. Det är vad det är fråga om.

Det går inte till så att man kommer med påsar och ställer fram dem, om det är det Göthe Knutson är ute efter. Kutymen är olika i olika länder och vi måste hantera detta på ett sådant sätt att det inte blir direkt kontraproduktivt när vi skall vara med och göra insatser för barnen i Kina.

Anf. 111 GÖTHE KNUTSON (m)

Fru talman! Jag förstår att man med diplomatisk finesse har försökt att förklara för de kinesiska myndigheterna, närmast deras utrikesdepartement, att det här finns en mängd eldfängt stoff. Här har 40 000 svenskar protesterat mot deras behandling av flickebarn.

Får jag komma in på det området och fråga: Vad är det som icke är oomtvistat? Vi har sett en dokumentärfilm. Är det inte på det sätt som vi fick se, dessa skrämmande bilder och beskrivningar av dem som tidigare varit där och sett detta med egna ögon innan de filmade? Skall vi tvivla på vad vi ser på dessa filmer?

Anf. 112 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Fru talman! De som har sett filmen har naturligtvis upprörts över den. Jag har också sett den och blivit synnerligen upprörd. Samtidigt vet man att även den typen av film kan göras på det ena eller andra sättet. Det är ingen oomtvistad sanning. Kinesiska myndigheter har själva en annan version, vilket inte är så konstigt i och för sig. Men det är inte bara det. Unicef ger också en delvis annan information.

Jag tror att alla som besöker Kina får starkt klart för sig att värnandet om barn faktiskt är något mycket viktigt i Kina, inte minst när man försöker föra politiken att det bara skall finnas ett barn per familj. Då

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Svar på frågor*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

värnar man som individ det barn man har mycket starkt. Det är något som jag upplevde.

Sedan finns det också missförhållanden, alldeles klart. Det är därför vi gärna vill vara med och hjälpa till, bl.a. multilateralt.

Anf. 113 GÖTHE KNUTSON (m)

Fru talman! Det som gör att vi gärna tror att det är så hemskt är deras barnbegränsningspolitik och just att antalet flickbarn i hög grad skall begränsas. Det är klart att man förstår att föräldrarna i denna situation blir ännu mer angelägna om sina barn.

Men det som är så angeläget är att svenska protester, liksom andra, kommer fram till dem som styr. De är inte alldeles omöjliga att påverka, även om den kinesiska ambassaden i Stockholm vägrade att ta emot säckarna med de 40 000 namnunderskrifterna.

Jag vill önska utrikesministern lycka till i ansträngningarna att göra allt som göras kan för att förbättra förhållandena för barnen, inte minst dessa flickbarn, på barnhemmen i Kina.

Överläggningen var härmed avslutad.

## **12 § Svar på fråga 1995/96:62 om åtgärder mot personal vid Kenyas ambassad**

Anf. 114 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Fru talman! Göthe Knutson har frågat mig vilka åtgärder regeringen kommer att vidta med anledning av den incident som nyligen ägde rum på Kenyas ambassad.

Händelserna på Kenyas ambassad inträffade tisdagen den 17 oktober. Redan dagen efter, den 18 oktober, uppkallades Kenyas ambassadör till UD för att ge sin förklaring. Dagen därpå, torsdagen den 19 oktober, uppkallades ambassadören ånyo och delgavs vår uppfattning att den person som på pressens bilder syns utdela ett knytnävsslag i ansiktet på en svensk pressfotograf borde lämna landet.

Så har sedermera skett. Diplomaten ifråga lämnade Sverige för mer än en vecka sedan, efter det att hans egna myndigheter beslutat att omstationera honom. Frågan är därmed avklarad, och vi har därmed också demonstrerat den uppförandekod som måste gälla i förbindelser mellan länder.

Anf. 115 GÖTHE KNUTSON (m)

Fru talman! Tack för svaret. Det var förnuftigt handlat av Kenyas myndigheter, men jag måste fråga: Var det bara en person som agerade? För det första kunde man på bilderna se minst två kenyaner som var inblandade i det här märkliga uppträdet. För det andra finns det vittnesskildringar om hur fruktansvärt illa denna grupp av välsyftande människor, journalister och andra, blev bemötta på Kenyas ambassad i Stockholm.



Min fråga är: Var det bara en person, dvs. den person som har lämnat landet?

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

Anf. 116 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Fru talman! Det övervåld som vi hade tydliga bevis för var det en person som stod för. De andra kanske inte uppträdde som det anstår diplomater heller. Men det är en annan fråga. Jag utgår från att man tar hand om det på ambassaden i fråga.

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Anf. 117 GÖTHE KNUTSON (m)

Fru talman! Det var ett mycket diplomatiskt svar som utrikesministern gav. Jag tackar även för det.

Överläggningen var härmed avslutad.

### **13 § Svar på fråga 1995/96:61 om ungdomsrepresentation i FN-delegationen**

Anf. 118 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Fru talman! Anders Ygeman har frågat mig om ungdomsrepresentationen i FN-delegationen.

När vi nyligen firade FN:s 50-årsjubileum gavs en möjlighet till reflexion kring FN:s roll och uppgift i framtiden. För att FN skall lyckas är det nödvändigt att FN-tanken lever och organisationen har förtroende hos dagens ungdomsgeneration.

Om detta finns en stark medvetenhet i regeringen, och vi måste på olika sätt medverka till att öka kontakterna mellan FN:s arbete och Sveriges ungdomar. Det var bl.a. av det skälet som jag tillsammans med medarbetare på Utrikesdepartementet genomförde en inspirationsdag för gymnasieelever från Mälardalen på FN-dagen. Men vi behöver också stimulera unga människor att arbeta i FN-sammanhang och på olika sätt öka folkrörelsernas kontaktyta med FN-systemet.

Deltagandet av representanter från folkrörelser i svenska FN-delegationen har en lång tradition. Sedan några år tillbaka har regeringen valt att låta Svenska FN-förbundet, som är en paraplyorganisation för alla i detta sammanhang relevanta organisationer, avgöra vilken organisation och person som skall ingå i delegationen.

Ibland föreligger det särskilda skäl att bjuda in någon organisation om en fråga av speciellt intresse för den organisationen behandlas av församlingen. På denna basis bereddes ungdomsrepresentanter tillfälle att delta 1984 och 1985 i samband med det internationella ungdomsåret. Likaså inbjöds en ungdomsrepresentant att delta i år, då 10-årsfirandet av ungdomsåret sammanfaller med FN:s 50-årsjubileum, som ju särskilt inriktas på ungdomars engagemang för Förenta nationerna.

Utrikesdepartementet mottar regelbundet förfrågningar från olika organisationer om att delta i generalförsamlingsdelegationen. Av kostnadsskäl måste vi dock begränsa storleken på delegationen.

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Svar på frågor*

Min strävan är att också fortsättningsvis ställa en plats till förfogande för Svenska FN-förbundet och i övrigt låta förfrågningar om representation i generalförsamlingsdelegationen avgöras på ad hoc-basis och mot bakgrund av de teman som FN har.

Anf. 119 ANDERS YGEMAN (s)

Fru talman! Jag vill tacka utrikesministern för svaret.

Jag har tagit del av en mängd resolutioner och beslut i såväl generalförsamlingen som Ecosoc rörande ungdomsrepresentationen i FN. Däribland kan nämnas generalförsamlingens resolution 32:135 antagen den 16 december 1977, resolution 36:17 antagen den 9 november 1981 och så sent som den 23 december 1994 resolution 49:152. Däremellan har ett antal resolutioner och beslut fattats. Alla med samma innebörd. Länderna uppmanas att inkludera ungdomsrepresentanter i sina delegationer.

Trots att Sverige gång på gång ställt sig bakom resolutionerna har Sverige bara 1985 och 1995 inkluderat ungdomsrepresentation i sin delegation, alltså en gång per decennium.

Våra grannländer Norge och Danmark har dock hörsammat generalförsamlingens uppmaning och inkluderat ungdomsrepresentation i sina delegationer.

Jag kan inte tolka utrikesministerns svar på annat sätt än att Sverige inte heller i fortsättningen skall hörsamma generalförsamlingens uppmaningar. Om detta är riktigt måste jag fråga om Sverige i fortsättningen tänker rösta emot resolutioner om ungdomsrepresentation eller om Sverige i likhet med våra grannländer planerar att permanenta ungdomsrepresentationen i den svenska FN-delegationen.

Anf. 120 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Fru talman! Jag tycker att en strävan skall vara att vi skall ha en så bred representation som möjligt i delegationerna till olika FN-möten.

Denna önskan måste då stå emot vad som är ekonomiskt möjligt för oss med de begränsade resurser vi har. Det är den balansgången vi måste gå. Det är därför vi får prioritera. När det är teman speciellt inriktade på ungdomar skall de också få vara med.

Anf. 121 ANDERS YGEMAN (s)

Fru talman! Sverige har över ett tiotal gånger under såväl socialdemokratiska som borgerliga regeringar i FN:s generalförsamling röstat för uppmaningen att inkludera ungdomsrepresentation. Under denna tid har också vid fem olika tillfällen behandlats resolutioner om ungdomar i generalförsamlingen. Trots detta har ingen ungdomsrepresentation funnits med i den svenska delegationen.

Jag måste därför upprepa min fråga om det är utrikesministerns mening att vi i fortsättningen skall permanenta ungdomsrepresentationen eller om vi skall fortsätta att i praktiken strunta i generalförsamlingens uppmaning.

Anf. 122 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)  
Fru talman! Jag tror inte att detta är sista gången som Anders Yge-  
man kommer att få svaret: Ja, vår strävan är att göra mer och göra  
bättre, men vi måste anpassa oss till våra ekonomiska resurser.

Anf. 123 ANDERS YGEMAN (s)  
Fru talman! Sverige är inte en av världens fattigaste nationer. Om  
Sverige i generalförsamlingen gång på gång uppmanar FN:s jag tror det  
är 176 medlemsnationer att låta sig representeras av ungdomar i FN,  
borde då inte en bra början på denna strävan vara att i varje fall från  
Sverige, liksom från Norge, Danmark och Malta, ha med en ungdoms-  
representant i FN-representationen?

Överläggningen var härmed avslutad.

#### **14 § Svar på fråga 1995/96:64 om homosexuellas situation i Zim- babwe**

Anf. 124 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)  
Fru talman! Barbro Westerholm har frågat vad den svenska rege-  
ringen avser att göra för att visa att Sverige inte accepterar de förhål-  
landen som homosexuella i Zimbabwe lever under.

I ett demokratiskt samhälle är det självklart att man tillåter männi-  
skor att vara sig själva och på olika sätt ge uttryck för sin läggning i  
den mån detta inte länder andra till skada. Naturligtvis gäller denna  
frihet även med avseende på personers sexuella läggning. Den svenska  
regeringen har uppfattningen att diskriminering och bestraffning av  
personer på grund av deras sexuella läggning är helt oacceptabel.

Sverige följer kontinuerligt situationen på mänskliga rättighetsom-  
rådet i världens länder. Vi inhämtar fortlöpande information från Sve-  
riges ambassader i enskilda länder, från Sveriges ständiga delegationer  
vid FN och andra internationella organisationer där mänskliga rättig-  
heter diskuteras.

Vad så gäller Zimbabwe är det med förvåning och oro som jag no-  
terat den fördömande och diskriminerande inställning som landets  
statsledning demonstrerat mot homosexuella. I den fortlöpande dialo-  
gen mellan Sverige och Zimbabwe kommer vi från svensk sida att  
klargöra vår inställning på detta område.

Anf. 125 BARBRO WESTERHOLM (fp)  
Fru talman! Jag får tacka utrikesministern för det klargörande sva-  
ret.

I Afrika har 24 länder, inklusive Zimbabwe, lagar som förbjuder  
homosexualitet. 1989 bildades i Zimbabwe en organisation, GALZ,  
Gays and Lesbians in Zimbabwe, vars syfte är att stödja homosexuella,  
ge råd, lämna hiv-information och sprida information om vad homo-  
sexualitet är för att undanröja de myter som finns om homosexualitet.

Prot. 1995/96:18  
7 november

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Fram till 1994 fanns ingen officiell reaktion på detta. Men när GALZ annonserade om sin rådgivning och 1995 ville delta i en bokmässa kom motståndet. President Mugabe och hans inrikesminister gjorde skarpa uttalanden riktade mot de homosexuella och i parlamentet har frågan debatterats intensivt.

Här är några exempel på uttalanden från den politiska nivån: Vi skall arrestera dem. Homosexuella förolämpar både naturens lag och religionens och skall inte ha några förespråkare, varken i Zimbabwe eller i övriga delar av världen. De har inte några rättigheter över huvud taget. Homosexuella bör sättas i karantän, bör isoleras i likhet med tuberkulossjuka tills de är friska. Polisen bör gripa dem och förpassa dem till ett ställe där de aldrig kan ses, för vi kan inte beblanda oss med sådana människor. Alla måste vi, fackföreningar, politiska partier, kyrkor och medicinmän, ta del i den heroiska kampen mot denna sexuella aktivitet.

Det här har parlamentariker i Nya Zeeland, USA och Alaska reagerat starkt emot, liksom Amnesty. Här i Sverige finns de som har ifrågasatt biståndet till Zimbabwe.

Som jag ser det är detta ett brott mot FN:s konvention om de mänskliga rättigheterna. Vi är överens om att så länge man inte skadar andra måste man ha rätt att leva sitt eget liv och möta tolerans och medmänsklighet.

Jag anser att Sverige inte bara bör aktualisera frågan i dialog med Zimbabwe utan också i FN. Jag undrar hur utrikesministern ser på det.

Anf. 126 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s)

Fru talman! Det är mycket möjligt att det också kan gå. Vi har en kommission för mänskliga rättigheter. De brukar följa just den här typen av uttalanden och särskilt behandlingen av de homosexuella. Det är möjligt att det går att ta upp frågan den vägen också. Men vi har så många bilaterala kanaler in i Zimbabwe att det kan vara ett naturligt sätt för oss att ta upp dessa frågor.

Jag vill också nämna att den organisation som Barbro Westerholm nämner, GALZ, har en koppling till Legal Resources Foundation som stöds av SIDA.

Anf. 127 BARBRO WESTERHOLM (fp)

Fru talman! Anledningen till att jag tror att man skall ta upp frågan i FN också är att det finns 23 andra afrikanska stater med lagar som förbjuder homosexualitet. Det här kan mycket väl sprida sig. Vi skall försöka förhindra att det som hände under andra världskriget och som drabbade de homosexuella upprepas. I förra veckan var det en utställning här i Stockholm som visade på de här ohyggligheterna.

Överläggningen var härmed avslutad.

## Ajournering

Kammaren beslöt kl. 17.00 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

## Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

## 15 § Svar på fråga 1995/96:38 om sjuktransporter med arméns helikoptrar

Anf. 128 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)

Fru talman! Stig Grauers har frågat mig vad jag tänker göra för att ställa sjuktransportkapacitet med försvarets helikoptrar till sjukvårdshuvudmännens förfogande.

Låt mig först säga att Stig Grauers grundar sin fråga på delvis oriktiga förutsättningar när han påstår att något avtal inte har ingåtts mellan Försvarsmakten och sjukvårdshuvudmännen. Efter ett beslut av regeringen i februari i år kunde nämligen Försvarsmakten senare samma månad teckna avtal med Västerbottens läns landsting om sjuktransporter med Försvarsmaktens helikoptrar. Avtalet gäller ett år. Intentionerna i 1992 års försvarsbeslut har således börjat uppfyllas.

Jag vill för kammaren kort rekapitulera tidigare beslut i fråga om sjuktransporter med försvarets helikoptrar. På grundval av 1992 års försvarsbeslut (prop. 1991/92:102, bet. 1991/92:FöU12, rskr. 1991/92:337) angav regeringen i 1992 års regleringsbrev som verksamhetsmål för arméförband att kapaciteten för helikoptersjuktransporter i krig skulle förstärkas. Regeringen framhöll samtidigt att helikopterrarna så långt det var möjligt skulle utnyttjas även för sjuktransporter i fred; sjukvårdshuvudmännen skulle ges möjlighet att ingå avtal om detta med det militära försvaret.

Under våren 1993 uppdrog regeringen åt Försvarets materielverk att anskaffa sjuktransporthelikoptrar åt armén. Fem helikoptrar av typen Agusta Bell 412 HP har numera anskaffats.

Prissättningen är en av de avgörande frågorna i samband med erbjudande om helikoptertjänster utanför det statliga området. Riksdagen har vid behandlingen av helikopterfrågor vid olika tillfällen (bet. 1993/94:FöU9 och bet. 1993/94:FiU18) understrukit vikten av att konkurrensaspekterna och prissättningsfrågorna beaktas. Riksdagen har behandlat frågor om försvarets helikoptrar också med anledning av 1995 års budgetproposition (prop. 1994/95:100 bil. 5, bet. 1994/95:FöU4, rskr. 1994/95:338).

Genom Norrbottens arméflygbataljon (AF 1) i Boden har Försvarsmakten deltagit i anbudsgivning avseende ambulanshelikopterverksamhet vid sju tillfällen. Fyra av dessa upphandlingar har vunnits av annan anbudsgivare än Försvarsmakten. Två upphandlingar har

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

avbrutits av kostnadsskäl. Den sjunde upphandlingen resulterade i det avtal mellan Försvarsmakten och Västerbottens läns landsting som jag nämnde inledningsvis. Efter vad som har redovisats till Försvarsdepartementet synes såväl Försvarsmakten som landstingets erfarenheter av verksamheten hittills vara goda.

Uppdraget till Försvarsmakten om att erbjuda sjukvårdshuvudmännen helikoptertjänster gäller fortfarande, och myndigheten är därför beredd att delta i de upphandlingar som förekommer.

Utredningen om frestida utnyttjande för civila ändamål av resurser avsedda för försvarsändamål – den s.k. Civilbruksutredningen – behandlade i sitt betänkande (SOU 1995:29) Civilt bruk av försvarets resurser bl.a. utnyttjandet av försvarets helikoptrar. Denna del av betänkandet har remissbehandlats, och ärendet bereds inom regeringskansliet. Om remissutfallet kan jag säga att – även om det finns kritiska röster – flertalet remissinstanser i huvudsak är positiva till utredningens förslag.

I sitt betänkande har Civilbruksutredningen lämnat förslag om s.k. nödhelikopter. Förslaget innebär att Försvarsmaktens helikoptrar skall kunna utnyttjas för transporter i livshotande situationer. Försvarsmakten bestämmer helikoptrarnas basering och beredskap. En transportinsats görs till ett enhetligt, centralt fastställt pris. Nödhelikoptersystemet skall ses som ett komplement till, inte en ersättning för, systemet med helikopterverksamhet på avtalsbasis. Jag räknar med att regeringen inom kort kommer att kunna lämna ett särskilt uppdrag till Försvarsmakten när det gäller ett system med nödhelikopter.

Anf. 129 STIG GRAUERS (m)

Fru talman! Jag skall inleda med att tacka försvarsministern för svaret, som jag ändå finner ganska positivt i den meningen att det följer de premisser som vi hade när beslutet om dessa helikoptrar fattades.

Skälet till att jag ställde frågan var att jag vet att man inom Socialstyrelsen har haft två möten för att diskutera räddningstjänsten som helhet men där man också har stannat upp litet vid frågan om den resurs som dessa helikoptrar utgör.

Som försvarsministern inledningsvis alldeles riktigt påpekar har nu ett avtal tecknats med Västerbottens läns landsting, och såvitt jag vet har man lyckats så bra att man avser att förlänga avtalet. Det är egentligen dit jag vill komma.

Min följdfråga blir: Skulle inte den typen av avtal kunna gälla också övriga sjukvårdshuvudmän? Jag ställer den frågan speciellt med tanke på den senaste tidens många incidenter både till lands och till sjöss, där den kapacitet som finns i dessa moderna helikoptrar skulle ha kunnat komma väl till pass.

Jag förstår att det i detta hänseende finns administrativa hinder för upphandlingen, men har man löst detta på ett ställe borde man ju kunna lösa det även på ett annat.

En annan sak som jag tycker är viktig är att dessa helikoptrar i fråga om de sjukvårdsinsatser som kan göras har en större kapacitet och en

bättre kvalitet än de privata helikoptrarna, och då borde inte priset vara helt avgörande.

Anf. 130 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)

Fru talman! Det verkar som om Stig Grauers och jag egentligen är helt överens. Helikoptern är en mycket viktig resurs när det gäller räddnings- och sjuktransporter. Det finns ändå på den civila marknaden ett antal företag som utför framför allt sjuktransporter med helikopter. Försvaret har å sin sida ett antal helikoptrar som är lämpade både för räddningstjänst och för sjuktransporter. Som försvarsminister tycker jag naturligtvis att det är angeläget att försvarets helikopterresurser så långt det är möjligt utnyttjas för civila ändamål i fred.

Det finns här två problem, och dessa känner Stig Grauers till. Det är prissättningen, och det är frågan om helikoptrarna skall flyga enligt militära eller civila flygregler. Prissättningen har mycket stor betydelse när det gäller förhållandet till de civila företagen.

Vi bereder nu inom regeringskansliet båda de här frågorna, eftersom vi har fått ett utredningsförslag på den här punkten. Civilbruksutredningen har lagt fram förslag om hur Försvarsmaktens helikoptrar skall utnyttjas för sjuktransporter och räddning. Flertalet remissinstanser har varit positiva till utredningens förslag, men det finns också de som är negativa, bl.a. Luftfartsverket och Helikopterföretagens riksförbund. Dessa befäror att civila helikopterföretag kan komma att slås ut.

Det enda anbud som Försvarsmakten har lyckats föra i hamn är det som gäller Västerbottens läns landsting. Där är man positiv till att samarbetet fortsätter. Försvaret har emellertid gått miste om upphandlingar när det gäller Jämtlands läns landsting, Norrbottens läns landsting, Uppsala läns landsting och Stockholms läns landsting, och av kostnads-skäl har förhandlingarna med Göteborgs kommun och Östergötlands läns landsting avbrutits.

För närvarande måste jag alltså sorgligt nog meddela att det inte pågår några direkta kontakter mellan försvaret och någon sjukvårdshuvudman, men fortfarande gäller det jag sade i mitt svar, nämligen att Försvarsmakten är beredd att ta upp diskussioner kring detta och är beredd att erbjuda de här tjänsterna i den mån sjukvårdshuvudmännen vill ha dem.

Anf. 131 STIG GRAUERS (m)

Fru talman! Försvarsministern och jag är som sagt mycket överens om behovet och om intresset för denna fråga. Jag hoppas att det skall gå att finna en lösning på prisfrågan. Jag vill understryka att när man jämför pris är det samma utbud som skall jämföras. De privata helikoptrar som jag har sett ger inte samma möjligheter att ha medicinsk personal närvarande under sjuktransporterna som de militära, och jag menar därför att det kanske skulle finnas utrymme för en annan prissättning.

Samtidigt vill jag påstå att det är viktigt även för försvarets personal att få den övning det innebär att få göra civila transporter.

Jag tackar försvarsministern för svaret.

Prot. 1995/96:18  
7 november

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Svar på frågor*

Anf. 132 Förvarsminister THAGE G PETERSON (s)  
Fru talman! Jag tackar Stig Grauers för denna positiva inställning, som kommer att glädja Förvarsmakten. Tack!

Överläggningen var härmed avslutad.

### **16 § Svar på frågorna 1995/96:25 och 65 om vårdbehövandes möjlighet att byta kommun**

Anf. 133 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Margitta Edgren har frågat mig vad jag tänker göra för att riksdagens uttalande om äldres rätt att flytta mellan kommuner skall fungera i verkligheten. Susanne Eberstein har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att man skall försäkras rätten att flytta till annan kommun även om man är gammal och har behov av vård och omsorg.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Frågan om äldres och handikappades möjlighet att flytta till särskild boendeform i annan kommun har sedan början på 1980-talet uppmärksamats av ett antal statliga utredningar och i motioner till riksdagen.

Frågan behandlades senast av Äldredelegationen. I rapporten Ansvaret för äldreomsorgen (Ds 1989:27) uttalade delegationen att man i första hand borde pröva möjligheterna att genom centrala rekommendationer lösa frågan om rätt för enskilda att flytta till särskild boendeform i annan kommun. I en sådan rekommendation har Svenska kommunförbundet (cirkulär 1989:65) uppmanat kommunerna att positivt verka för att äldre personer och personer med handikapp ges möjligheter att erhålla särskild boendeform i annan kommun än hemkommunen. Av rekommendationen framgår också att krav på betalning kommunerna emellan inte bör förekomma i dessa ärenden.

Hösten 1991 fick Socialstyrelsen i uppdrag att följa upp och beskriva utvecklingen av särskilda boendeformer för äldre och handikappade. I uppdraget ingick också att beskriva hur dessa grupper utnyttjat möjligheten att flytta till särskilt boende i annan kommun. Av rapporten, som bygger på uppgifter från år 1991, framgår att många äldre och handikappade beviljats bistånd i form av flyttning till särskilt boende men också att många fått avslag. Orsakerna till avslagen angavs vara platsbrist men också bedömningen att biståndsbehov ej förelåg eller att behovet kunde tillgodoses på annat sätt. Några kommuner angav att de egna kommuninvånarnas behov måste prioriteras.

Jag tror mig veta, inte minst av egen erfarenhet, att de allra flesta anhöriga utgör ett stort stöd till äldre och att de flesta äldre har nära och täta kontakter med sina anhöriga. När det geografiska avståndet är för stort uppstår dock lätt en mängd praktiska problem med att upprätthålla kontakten. Särskilt påtagligt kan detta bli för familjer där den närstående redan bor i en särskild boendeform och vill flytta till en liknande äldrebostad nära sina anhöriga i en annan kommun. Jag kan väl före-



ställa mig upplevelser av maktlöshet när ingen riktigt kan ge besked om vilka regler som gäller, när inget händer och tiden går.

Jag har tagit del av uppgifter i pressen om äldre människor som gärna vill flytta från sin servicebostad i en kommun till en liknande bostad i en annan kommun där en nära anhörig är bosatt. Frågeställningen är inte ny för mig – jag hör alltför ofta talas om äldre människor som kommer i kläm mellan olika principer och om anhöriga som kämpar för att förstå vilka regler som gäller. I denna fråga vill jag markera att rätten att flytta självklart måste gälla alla människor, också äldre som behöver omfattande stöd och hjälp i sitt boende.

Jag uppfattar händelser som dessa som viktiga signaler på hur äldre och deras anhöriga bemöts, om respekt och värdighet under de sista åren av en människas liv. Jag är därför angelägen om att detta problem analyseras och att eventuella hinder kan röjas undan. Kanske behövs en bestämmelse om förhandsbesked, liknande den som finns i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, också i socialtjänstlagen.

Jag kommer inom kort att föreslå regeringen att besluta om en utredning som skall handla om bemötandet av äldre inom omsorg och vård. Utredaren skall bl.a. kartlägga och beskriva olika kvalitativa brister och brister i bemötande av äldre och även föreslå åtgärder som kan bidra till att avhjälpa dessa missförhållanden. I detta sammanhang kan det vara lämpligt att ta upp frågan om äldres möjligheter att flytta till en särskild boendeform i en annan kommun.

Anf. 134 MARGITTA EDGREN (fp)

Fru talman! Jag är mycket tacksam för detta svar som jag egentligen visste att jag skulle få, eftersom socialministern och jag delar en människosyn som innebär att gamla människor är en tillgång för samhället och inte bara en kostnad och ett besvär.

Det som emellertid upprört mig i detta sammanhang är att denna människosyn inte genomsyrar den verklighet som äldre människor, handikappade och deras anhöriga möter.

I en artikel i Kommun Aktuellts beskrevs en gammal dam som ville flytta från Eskilstuna till sin son i Norrtälje. Norrtälje krävde då att hon skulle ha 400 000 kr. med sig från Eskilstuna kommun för att bekosta det första året i Norrtälje. Detta är fullkomligt nonsens. Norrtälje kommun stöder sig dessutom på en dom i regeringsrätten, där det sägs att kommunerna i första hand har ansvar för de egna invånarna.

Jag vet att Kommunförbundet har utfärdat rekommendationer, och jag vet att de inte följs. Då måste det väl nu ändå vara läge för att man säger att rekommendationerna inte fungerar. Därför bör den utredning som socialministern nu tillsätter – vilket jag är mycket tacksam för – ha i uppgift att se till att man utformar bindande regler, så att detta är möjligt.

Det står i sista stycket på s. 3: ”I detta sammanhang kan det vara lämpligt att ta upp frågan om äldres möjligheter – – –.” Det är väl ändå så att socialministern menar att det är lämpligt?

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Kommer utredningen också att göra någon sorts statistik över hur vanligt det är att kommuner tar betalt och över hur många äldre det är som har kommit i kläm sedan 1991 när det gjordes senast?

Anf. 135 SUSANNE EBERSTEIN (s)

Fru talman! Jag tackar också socialministern för svaret. Jag har varit Socialnämndens ordförande i Sundsvall och känner igen detta problem, att det är lätt att säga att man värnar mest om de egna och säger nej till andra som kommer från andra kommuner. Men vi gjorde inte det i Sundsvall. Vi lät människor flytta till oss. Det kändes mycket bra när man hade gjort det.

Tyvärr belönar sig fräckheten som det nu är. Om jag säger upp min mammas lägenhet i en annan kommun och låter henne flytta till mig, så måste min kommun göra något enligt socialtjänstlagen. Om man däremot är foglig och vill planera flytten, då får man alltså ofta nej. Detta är ett problem, och jag är glad att socialministern tar detta problem på allvar. Lösningen kan ju vara ett ganska enkelt tillägg i socialtjänstlagen för denna grupp av människor.

Anf. 136 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Jag var precis som Margitta Edgren och Susanne Eberstein helt övertygad om att vi var eniga i synsättet och att det nu handlar om att finna former och vägar för att få vårt synsätt att genomgå verkligheten.

Som jag sade i mitt svar är det min övertygelse att alla människor – äldre människor och människor med funktionshinder – skall ha rätt att flytta, precis som alla andra har rätt att flytta. Att det är en självklarhet för oss vanliga är det ingen som funderar över. Vi bara flyttar när vi tycker att det passar oss, och sedan planerar vi för det. Det är klart att jag har förståelse för att kommuner som skall ta emot personer i särskilda boendeformer kräver en längre planeringstid. När det gäller att ta betalt så handlar det ju inte om planeringstiden utan om något helt annat. Jag delar Kommunförbundets synsätt som kommer till uttryck i rekommendationerna, nämligen att man inte skall föra pengar mellan kommunerna på det sätt som man föreslog i Norrtälje kommun.

Som jag sade i mitt svar kan det vara en väg att börja med att titta på förhandsbesked i socialtjänstlagen. Det hindrar inte att det underlag som vi skall ta fram i frågan om kvalitet och bemötande, på vilket sätt man möts med respekt och med värdighet ute i samhället, också skall grunda sig på en ordentlig kartläggning, analys och genomgång av dagsläget. Men naturligtvis förväntar jag mig ett antal förslag om på vilket sätt vi skall utarbeta strategier för att just få den verklighet som vi vill ha för äldre människor i vårt land.

Anf. 137 MARGITTA EDGREN (fp)

Fru talman! Jag utgår från att den utredning som socialministern aviserar inte bara tar upp äldres möjlighet utan även tar upp möjligheterna för människor som har andra former av handikapp och som behöver stöd och som också i sällsynta fall vill flytta.

Anf. 138 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Nu var det kanske tänkt så att utredningen om bemötandet av äldre människor i huvudsak skulle rikta in sig på äldregruppen, dvs. ålderspensionärer. Det hindrar inte att man i kanten av en sådan också möter det som kan vara hinder och problem även för människor med funktionshinder. Men min utgångspunkt med direktiven till en sådan utredning som just handlar om bemötandet av de äldre var nog mest inriktad på hur äldre bemöts, inte minst mot bakgrund av andra rapporter, och då gäller det inte bara flyttning.

Vi har under några år ägnat stor omsorg åt organisationsfrågor, och det är nu dags att se på kvalitet och innehåll. Detta var inkörsporren till mina direktiv, men vi kan också studera litet andra saker.

Överläggningen var härmed avslutad.

#### **17 § Svar på fråga 1995/96:71 om de mindre sjukhusens framtid**

Anf. 139 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Chatrine Pålsson har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder i syfte att stärka de mindre sjukhusens roll.

Låt mig inledningsvis konstatera att utgångspunkten för mitt svar är att landstingen i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) har ansvaret för att erbjuda en god hälso- och sjukvård åt dem som är bosatta inom respektive landstingsområde. Sjukhusstrukturen i landet har också diskuterats en längre tid såväl på regional som på central nivå. Under de senaste ett à två åren har fokus i debatten förskjutits från konkurrens till samverkan mellan sjukhus. Detta har bl.a. kommit till uttryck i rapporter som publicerats inom ramen för Landstingsförbundets strukturprogram.

Det finns stora skillnader mellan landstingen vad gäller såväl antalet sjukhus i relation till befolkningen som sjukhusens funktion. Flera faktorer, t.ex. historiska, geografiska eller behovsbetingade sådana, har bidragit till detta. För att huvudmännen skall kunna uppfylla det ansvar som de enligt hälso- och sjukvårdslagen har för att tillgodose befolkningens behov av hälso- och sjukvård måste de kunna planera och organisera hälso- och sjukvården efter befolkningens behov och de lokala förutsättningar som finns.

De mindre sjukhusen är en del av de samlade resurserna inom hälso- och sjukvårdssektorn i ett landsting. Hur de skall användas och eventuellt förändras som ett led i sjukvårdshuvudmännens strävanden att, inom ramen för tillgängliga ekonomiska resurser, erbjuda befolkningen inom landstingsområdet en god vård på lika villkor avgörs bäst på lokal nivå. Staten har – i huvudsak via Socialstyrelsen – en viktig uppgift att genom en aktiv tillsyn samt uppföljning och utvärdering medverka till att innehållet i verksamheten drivs enligt god medicinsk vetenskap och praxis utifrån enskilda patienters behov oavsett om sjukhusen är stora eller små.

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Svar på frågor*

Jag har, mot bakgrund av detta, inte för avsikt att vidta några ytterligare åtgärder.

Anf. 140 CHATRINE PÅLSSON (kds)

Fru talman! Jag vill tacka för de kloka synpunkter som socialministern här har framfört. Jag tycker dock inte att jag har fått ett tillräckligt klart svar på mina frågor.

Anledningen till min fråga är att det överallt är ekonomisk kärvhet, inte minst i landstingen och kommunerna och att det verkar bli ännu tuffare framöver. Det är då viktigt att man har en rationell och tidsanpassad organisation. Den gamla organisationen bygger på ett annat arbetssätt på sjukhusen än det som man har i dag, och man har en uppdelning i rikssjukhus, regionsjukhus eller – som det nu heter – universitetssjukhus, länssjukhus och länsdelssjukhus. Om man mer eller mindre kräver att få behålla alla dessa nivåer, kan nivåerna bli onödigt många.

Jag har försökt ta reda på hur man organiserar sig i det övriga Europa, och så långt jag vet finns det där inte något land som har en liknande organisation. Man har fungerande akutsjukhus och därutöver en högre nivå, eftersom man inom en region inte klarar kvalificerad vård av kanske udda sjukdomar.

Min fråga är om socialministern anser att en översyn av den nuvarande, som jag tycker, åldriga organisationen behöver göras.

Anf. 141 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Som jag sade i mitt svar är detta sjukvårdshuvudmännens ansvarsområde. Självklart förs det diskussioner i strukturfrågor, och det finns representanter för regeringskansli och riksdag med i dessa diskussioner i olika arbetsgrupper.

En tillgång i utvecklingen av sjukvårdsstrukturen är att den inte sker i alltför tvära kast. Jag tycker mig se att man nu tar vara på specialiteter inom sjukhusen, kopplar samman dessa i nätverk för att utnyttja resurser på olika sjukhus och därmed också kan erbjuda geografisk närhet. Trots allt kan man ändå i några landsting konstatera att man har för många sjukhusenheter, och då måste det enskilda landstinget få avgöra om man har en tillräckligt bra struktur, som geografiskt är nära tillgänglig, med bra specialiteter och med nätverk mellan olika sjukhus-specialiteter för att på det viset utnyttja de resurser som samlat finns i ett landsting.

Det är då naturligtvis viktigt att utgå från den lokala nivån. Jag borde kanske egentligen ha sagt den regionala nivån, eftersom det här ofta handlar om regioner, inte enbart om landsting utan ibland kanske t.o.m. om större områden än så. Vi vet att man på några håll samverkar över landstingsgränserna för att ta vara på regionens resurser.

Detta måste komma underifrån. Vi kan bidra med expertis, diskussioner och konsensus, men mötandet av behoven måste ske underifrån, i regionen och i landstingen.

Anf. 142 CHATRINE PÅLSSON (kds)

Fru talman! Vi är helt överens om detta. Jag tycker att det är en mycket bra utgångspunkt att nätverkssamarbete skall byggas underifrån, eftersom det blir bäst så. Vad jag är rädd för är att det inte blir någon riktig frihet i byggandet, om vi sitter fast i en organisation vilken, som jag har nämnt, har funnits i Sverige sedan mitten av 50-talet.

Jag undrar om socialministern är beredd att, om det kommer förslag underifrån, se över detta för att göra det så effektivt och bra som möjligt och för att för innevånarnas bästa få ut det mesta av de pengar som vi har.

Vi är överens om inriktningen i övrigt, men min fråga syftar till att ingenting skall vara fastlåst.

Anf. 143 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Det som riksdagen på förslag av regeringen med mycket bred majoritet har ställt sig bakom är synen på primärvården som den basala, kanske den närmaste och den vardagligaste delen av sjukvården för människor i allmänhet, med support av specialistvård och naturligtvis akutsjukvård. Det finns dock såvitt jag kan se inte några strukturbeslut som regering och riksdag kan fatta över huvudet på dem som är ansvariga ute i landstinget, utan det handlar naturligtvis om en diskussion där förmåga, kunskap och konsensus får byggas upp underifrån.

Jag kan inte se att jag skulle kunna förelägga riksdagen ett förslag till beslut om att det ena eller andra landstinget skulle lägga ner ett eller annat sjukhus för att tillgodose en struktur i en region. Däremot skulle man genom samverkan kunna föra sådana resonemang, och det tror jag trots allt ger de bästa effekterna.

Som ett exempel kan jag nämna att det inom Stockholms läns landsting sker samverkan mellan flera av de stora sjukhusen i dag. I Göteborg pågår strukturförändringar som innebär samverkan mellan tre stora sjukhus, av vilka ett ligger på andra sidan om länsgränsen

Anf. 144 CHATRINE PÅLSSON (kds)

Fru talman! Om jag har uppfattat socialministern rätt finns det inga rigida beslut som innebär att man inte kan arbeta enligt mitt synsätt, dvs. att man t.ex. mycket väl kan ha en organisation utan länssjukhus i ett län men med mindre akutsjukhus, om behoven av kvalificerad vård kan tillgodoses genom de universitetssjukhus som finns ute i våra regioner. Min fråga är om det inte finns några bindande organisationsplaner som man behöver rätta sig efter när man organiserar vården.

Anf. 145 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Jag är inte riktigt säker på att vi talar om samma sak, och det kan därför finnas en risk för att vi talar förbi varandra.

Landstingen är styrda av ett antal regler som riksdagen har beslutat, t.ex. om hälso- och sjukvårdslagen, tillgång till sjukvård, ansvar för personal och om en lång rad andra ansvarsfrågor. De reglerna binder naturligtvis i viss mån också upp organisationen. Den organisationen är

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

dock inte knuten till hur huset ser ut utan mera till hur man skall tillmötesgå den enskilda patientens behov.

Därav kan det kanske dras något slags automatisk slutsats om hur huset skall se ut för att man skall kunna tillmötesgå patientens behov i en viss enskild situation, t.ex. en operationssal eller en akutmottagning. Men återigen: Om vi talar om organisationsbeslut är det sjukvårdshuvudmännen som i sitt landstingsområde avgör hur organisationen skall se ut. Riksdagen fattar övergripande beslut som tvingar till tillmötesgående av patientbehoven, och det kan naturligtvis i sig vara styrande.

Överläggningen var härmed avslutad.

### **18 § Svar på fråga 1995/96:73 om motprestation för att erhålla socialbidrag**

Anf. 146 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Kent Olsson har frågat mig vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att det skall vara möjligt att ställa krav på motprestationer till unga arbetsföra personer som uppstår socialbidrag.

Frågan är föranledd av en dom i Regeringsrätten med innebörden att Socialnämnden inte har rätt att som villkor för full ekonomiskt bistånd kräva deltagande i sysselsättning som inte är förenad med lön eller andra sedvanliga anställningsförmåner.

Ett grundläggande villkor för att ekonomiskt bistånd skall betalas ut enligt socialtjänstlagen är att behovet inte kan tillgodoses på annat sätt, t.ex. genom inkomst av arbete eller ersättning från arbetslöshetskassa. Den som kan arbeta är skyldig att aktivt söka och ta lämpligt arbete. Man är också skyldig att delta i lämpliga arbetsmarknadspolitiska insatser som arbetsförmedlingen eller kommunen erbjuder, t.ex. beredskapsarbete, arbetsmarknadsutbildning eller arbetsrehabiliterande åtgärder.

Jag delar den oro som många i dag känner för de risker som arbetslöshet kan innebära för såväl ungdomar som äldre arbetslösa. Att inte ha en meningsfull uppgift i samhället och att inte känna sig efterfrågad på arbetsmarknaden kan medföra både sociala och hälsomässiga problem för den enskilde.

Därför är det mycket viktigt att vi i socialtjänstlagen tydligare lyfter fram kommunens skyldighet att bistå, inte endast med ekonomisk hjälp, utan framför allt med aktiva insatser av annat slag som hjälper den enskilde att på sikt klara sin egen försörjning.

Att som villkor för ekonomiskt bistånd ställa krav på deltagande i oavlönad sysselsättning är förenat med problem. Aspekter som behöver belysas noga är t.ex. den enskildes rättssäkerhet och konkurrensvillkoren på arbetsmarknaden.

Frågan om socialtjänsten bör få vidgade möjligheter att ställa krav på motprestationer som villkor för ekonomiskt bistånd är av stor vikt, och jag avser därför att ta upp frågan i den kommande propositionen om en ny socialbidragsnorm.

Anf. 147 KENT OLSSON (m)

Fru talman! Jag ber först att få tacka socialministern för svaret.

Vi är överens om att det är ett stort problem om man är ung och arbetslös. Med den politik regeringen har fört och för står i dag alltför många ungdomar utanför arbetsmarknaden, och de får i vanliga fall socialhjälp. Dessa pengar som ungdomar och andra får är skattepengar inbetalda av svenska folket. Det kan inte vara meningen att man skall vilja leva på socialbidrag. Socialbidrag skall vara en sistahandsåtgärd när arbete och a-kassa inte finns att tillgå.

Om man som ung lever på bidrag i onödan skapar man en konstig tillvaro med oordnade levnadsvanor och ett bidragsberoende gentemot skattebetalarna. Att säga nej till ett sysselsättningsprojekt med syfte att skapa meningsfull sysselsättning och bryta passivitet genom arbete med städning, målning osv. är också nonchalant mot dem som arbetar med dessa jobb. Det måste vara självklart att man kan ställa krav på en motprestation i form av arbete för att en person skall få socialbidrag. Socialbidrag kan inte vara en rättighet, utan det måste innebära en skyldighet.

De signaler som domen i Regeringsrätten sänder ut om att man inte behöver ta ett arbete är oroande. Det sänder också signaler till andra ungdomar om att socialhjälp är en rättighet utan krav – man kan fritt leva på socialhjälp.

Av socialministerns svar framgick att en proposition är på gång som anger att krav på motprestation för unga, arbetsföra som uppbär socialbidrag kommer. Jag måste ändå ställa en fråga till socialministern med anledning av svaret. I näst sista stycket i det skriftliga svaret framgår att socialministern inte är direkt beredd att lägga en proposition, utan att det finns andra aspekter som gör att man inte direkt kan lägga fram den här propositionen.

Nu är min taletid slut.

Anf. 148 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Det gäller här två olika saker. För det första gäller det skyldigheten att försörja sig själv. Den är oomtvistad. Det står inskrivet i dagens socialtjänstlag. Vi skall se till att detta kommer med också i det kommande lagförslaget. Det skall vara helt tydligt.

För det andra gäller det om man skall kräva en direkt motprestation för att någon skall få ekonomiskt bistånd. På den punkten menar jag att man först måste klara ut vilka konsekvenser det för med sig. Skall man t.ex. kunna säga att en person får socialbidrag om denne städar kommunens trappor en gång i veckan eller sköter kommunens parker under några veckor? Detta kan föranleda en arbetsmarknad utanför den vanliga arbetsmarknaden.

Det framgår också av Regeringsrättens dom. Om man erbjuder en person beredskapsarbete och arbetsmarknadspolitiska åtgärder under de förhållanden som gäller för arbetsmarknaden, är det ingen tvekan om saken. Min uppfattning är att detta skall klargöras mycket tydligt i en kommande socialtjänstlag – utan att man för den skull kränker människors integritet och rättssäkerhet. Det är möjligt.

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Svar på frågor*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Svar på frågor*

Jag har samma uppfattning som Kent Olsson när det gäller att ungdomars passivitet måste brytas. Man skall inte som ung starta sitt liv med hjälp av socialbidrag. Man skall starta sitt liv med att vara välkommen på arbetsmarknaden. Vi skall se till att lagstiftningen blir formulerad så att detta blir helt tydligt.

Anf. 149 KENT OLSSON (m)

Fru talman! Menar då socialministern att de krav som man i detta fall ställde på en ungdom i Tyresö kommun inte är krav som man kan ställa? Man erbjöd ett arbete, i det här fallet städning, för att den unge inte skulle vara passiv. Man kan t.ex. också erbjuda matlagning och arbete i parker. Skall man inte kunna ställa sådana krav på en ung arbetslös person? Det här ger då signaler till andra ungdomar om att de inte behöver ta arbete, eftersom de ändå får socialbidrag.

Jag tycker på något sätt att det vore en bra och klar signal om man från socialministerns sida kunde säga att man med anledning av domen från Regeringsrätten är beredd att ändra detta så att signalerna klart och tydligt markerar att det inte går att säga: Jag vill inte göra någonting, utan jag vill leva på mitt socialbidrag.

Anf. 150 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Jag har ingen möjlighet att kommentera ett enskilt fall. Jag kan bara säga att det nog rent allmänt inte är så att det handlar om att man inte skulle vilja göra någonting. Det handlar om tolkningen av vad man i Socialnämnden har ansett vara en utvidgning av begreppet att stå till arbetsmarknadens förfogande och Regeringsrättens dom där man säger att arbetsmarknadspolitisk åtgärd, arbete eller annan sysselsättning som följer gängse arbetsmarknad skall det inte finnas någon möjlighet att säga nej till.

Jag menar att i den kommande socialtjänstlagen skall detta förtydligas på ett sådant sätt att ungdomar inte fastnar i bidrag och att det inte behöver uppstå några tvistigheter om huruvida man är skyldig att stå till arbetsmarknadens förfogande eller inte. Det är uppenbart att den nuvarande socialtjänstlagen inte är klar på denna punkt.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att det också är viktigt att detta sker på ett sådant sätt att det inte kränker människors värdighet. Detta har inte någonting med att göra att ungdomar inte skulle vilja arbeta. Detta har en mycket, mycket vidare omfattning än så.

Anf. 151 KENT OLSSON (m)

Fru talman! Jag förstår mycket väl att socialministern inte kan gå in och kommentera ett enskilt fall. Men i det enskilda fallet där man har ställt krav på en ung människa att städa, syssla med matlagning eller jobba i en park kan det väl ändå inte anses vara fråga om ett jobb som kränker den enskildes värdighet. Vilka signaler ger detta? Det ger signaler om att man inte behöver ta vissa typer av arbete för att få socialhjälp.

Jag tycker att det är positivt att det kommer en ny proposition. Men jag är litet orolig för att socialministern anser att den här typen av ar-



bete kan kränka den enskilde. Jag hade varit glad om vi hade kunnat vara överens här, eftersom jag trots allt tror att vi är överens i det mesta. Det hade varit bra om socialministern hade kunnat säga att hon kommer att lägga fram en proposition om det här snarast. Låt mig få ställa en sista fråga. När kommer propositionen över huvud taget?

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Anf. 152 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! När man utformar en socialtjänstlag skriver man den inte enbart för unga människor, Kent Olsson. De paragrafer som finns där skall gälla för alla från födelsen till döden. Det betyder att formuleringarna i lagen måste tåla att omfatta vuxna människor, andra människor och människor i utsatta situationer.

Vi är helt överens om att unga människor inte skall starta sitt liv med ett bidragsberoende. Det har stor betydelse på vilket sätt man ser till att unga människor deltar i aktiva åtgärder. Det är uppenbart att den nuvarande socialtjänstlagen inte har formulerats så att det är tydligt.

Den kommande socialtjänstlagen skall vara formulerad så att det blir tydligt, utan att kränka människors värdighet. Det har ingenting att göra med att unga människor självklart skall in på arbetsmarknaden. Men en socialtjänstlag skall omfatta alla i Sverige.

Anf. 153 KENT OLSSON (m)

Fru talman! Jag är helt naturligt medveten om att en socialtjänstlag måste omfatta alla människor. Men det är samtidigt mycket klart att en sådan lag måste ge tydliga signaler till ungdomar att socialbidrag inte enbart är en rättighet. Det finns också en skyldighet att utföra en motprestation.

Jag är därför litet oroad över att inte kunna få ett helt klart svar från socialministern att ungdomar skall acceptera denna typ av arbete för att kunna få socialbidrag. Detta måste finnas med i den proposition som skall läggas fram. När kommer propositionen?

Anf. 154 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Jag räknar med att propositionen kommer att åtminstone lämna regeringskansliet före årsskiftet. Det betyder att den skall kunna behandlas under nästa termin i riksdagen.

Överläggningen var härmed avslutad.

## **19 § Svar på fråga 1995/96:84 om Apoteksbolaget**

Anf. 155 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Ingrid Skeppstedt har frågat mig vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att samma regler skall gälla för Apoteksbolaget vid försäljning av läkemedel utomlands som i Sverige.

Anledningen till frågan är att det i massmedierna presenterats uppgifter om att Apoteksbolaget exporterar läkemedel som ej är tillåtna i

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Sverige. Det läkemedel som avses är Citramon, som bl.a. innehåller den i Sverige, men ej i Estland, förbjudna substansen fenacetin.

Först vill jag slå fast att Apoteksbolaget inte exporterar eller säljer några läkemedel till andra länder. Det av Apoteksbolaget tills helt nyligen helägda dotterbolaget ADA har tillsammans med sin nuvarande huvudägare, finländska Tamro, ett distributionsföretag, Tamda, verksam i de baltiska staterna. Detta företag lagrar och levererar till försäljningsställena sådana läkemedel som är godkända av de nationella läkemedelsmyndigheterna och som inhemska eller utländska läkemedelsföretag säljer till apotek och andra försäljningsställen i dessa länder. Ett av de läkemedel som distribueras i Estland, och som har godkänts av den estniska läkemedelskontrollen, är det rysktillverkade läkemedlet Citramon, som innehåller fenacetin. Detta läkemedel är inte längre godkänt i Sverige.

Som jag berört ovan är Apoteksbolaget inte längre majoritetsägare i distributionsrörelsen och kan därför inte längre ge ensidiga direktiv om hur verksamheten skall skötas. Apoteksbolaget har emellertid mot bakgrund av bl.a. den etiska debatten i den nu aktuella frågan begärt att Tamro skall överväga om Citramon fortsättningsvis skall distribueras i Estland genom det baltiska dotterbolagets försorg. Jag vill dock understryka, att även om Tamrokoncernen skulle upphöra med distributionen, så löser detta inte problemen för de baltiska staterna.

Vi i de nordiska länderna har en stor uppgift när det gäller att hjälpa till att skapa en väl fungerande läkemedelskontroll och läkemedelsmarknad i de baltiska länderna. Mycket görs också. Såväl Apoteksbolaget som Läkemedelsverket gör betydelsefulla insatser när det gäller t.ex. utbildning och rådgivning. En stor del av dessa insatser genomförs tillsammans med övriga nordiska länder inom ramen för Nordiska läkemedelsnämnden. Tamda är ett välskött företag, som bidrar till att utveckla läkemedelsförsörjningen i de baltiska länderna. Det faktum att företaget finns där påverkar också andra företag på marknaden på ett positivt sätt. Jag vill särskilt nämna att från bl.a. officiellt estniskt håll har också – i anledning av en tidigare liknande debatt i Sverige – framhållits den stora och positiva betydelse man tillmäter Tamdas verksamhet.

Anf. 156 INGRID SKEPPSTEDT (c)

Fru talman! Jag får tacka socialministern för svaret. Jag är medveten om att det inte är Apoteksbolaget självt som exporterar detta läkemedel. Ändå tycker jag att det är allvarligt att Apoteksbolaget genom ett delägt bolag exporterar en sådan medicin.

Det läkemedel som det handlar om har socialministern angivit i svaret. Det är Citramon, som innehåller fenacetin, vilket är totalförbjudet hos oss. Det är på grund av att det bl.a. slår ut njurarna. Det är olyckligt att man inte har samma bestämmelser, dvs. att de nationella estniska bestämmelserna är generösare än våra bestämmelser i Sverige, och att det ger möjlighet att exportera en sådan medicin.

Enligt tidningsuppgifter har man frågat Apoteksbolaget vad man tänker göra åt detta. Apoteksbolaget har svarat att man inte tänker vidta

några åtgärder, eftersom andra bolag då kommer att kunna sälja liknande läkemedel till de baltiska länderna. Det är alltså i botten en kommersiell fråga.

Anf. 157 Socialminister INGELA THALÉN (s)

Fru talman! Jag såg också det uttalandet. Det var därför jag tog reda på att Apoteksbolaget har tagit upp en diskussion med Tamro och Tamda om att överväga att inte distribuera läkemedlet. Det exporteras ju inte av bolaget, utan förs in i landet av andra.

Detta är naturligtvis ett problem. Vi tycker att vi har en mycket god kontroll, och vi har en god kvalitet. Inte minst genom vårt EU-inträde får vi tillgång till den kvalitetsutveckling och det utvecklingsarbete som förekommer inom EU, vilket gör att Sverige får en ännu starkare ställning på läkemedelsområdet. Det är klart att man skulle önska att de baltiska staterna, och då även Estland, hade kommit lika långt.

Våra möjligheter att hjälpa dem finns, som jag pekade på i mitt svar, på två områden. Läkemedelsverket och Apoteksbolaget kan bedriva mellanstatligt samarbete. De kan stötta de baltiska länderna med att utveckla läkemedelskommittéer och läkemedelskontroll och även ge råd och stöd i lagstiftningsfrågor. Men en annan viktig faktor är att ha ett välskött företag, eftersom det är ett gott föredöme, även kommersiellt. Det kanske inte alltid är så. Det är viktigt att det finns sådana företag som visar vägen.

Nu skall jag ärligt erkänna att jag inte riktigt vet hur det kommer att bli med Citramon. Men jag tror att man lyssnar ganska mycket på vad som sägs från de svenska intressenterna.

Anf. 158 INGER SKEPPSTEDT (c)

Fru talman! Det är bra att den här debatten förs. Man kan då peka på vad vi tycker här i Sverige. Det kan också vara bra för Apoteksbolaget och dess dotterbolag att veta att detta har uppmärksamats och att frågan är under bevakning.

Avslutningsvis anser jag att exporten eller försäljningen av medicinen till de baltiska länderna är en fråga om moral.

Överläggningen var härmed avslutad.

## **20 § Svar på fråga 1995/96:47 om pant på utrangerade nödraketer**

Anf. 159 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Karin Olsson har frågat mig om jag har för avsikt att undersöka möjligheterna att införa pant på utrangerade nödraketer.

Jag håller med om att en mycket stor respekt måste finnas för nödraketer och deras användning. Jag vill i detta sammanhang citera Sjörräddningssällskapet. Så här står det i Sjörräddningssällskapetets årsbok från i fjol. "En röd raket är en av de internationella nödsignaler som talar om att någon söker omedelbar hjälp. Ingen vet om en stor eller liten olycka har inträffat. En stor tragedi kan dock vara ett faktum inom

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Svar på frågor*

en kort stund. Du eller jag som ser en röd raket ringer 90 000 och begär sjöräddningen. Ingen tvekan får råda, ingen fördröjning – minuterna går fort. Den skeppsbrutne har gjort sitt och kan endast vänta på snabbast möjliga hjälpaktion.”

Jag anser att det måste vara en självklarhet att nödraketer endast används av nödställda. Denna självklarhet grundar sig på den hänsyn och omsorg vi i så många olika sammanhang måste visa andra människor. Att använda dessa nödraketer som räddar liv vid exempelvis s.k. festliga tillfällen måste för varje människa vara en orimlighet.

Sjöfartsverket har i en samrådsgrupp för sjöräddningsfrågor diskuterat frågan om en pant på nödraketer. Viktiga parter i detta sammanhang är de som tillhandahåller nödraketer och båtägarna. Jag anser att frågan fortsättningsvis i första hand måste diskuteras av dessa parter.

Jag kan också meddela att Sprängämnesinspektionen överväger föreskrifter för dem som tillhandahåller explosiva varor. Dessa överväganden innebär att ett retursystem upprättas för explosiva varor med begränsad livslängd.

Som i alla andra retursystem är dock konsumentens vilja att medverka i ett sådant system viktig. Innan regler på området finns vill jag emellertid uppmana båtägarna att lämna tillbaka gamla nödraketer och de som tillhandahåller nödraketer att ta emot dem.

Anf. 160 KARIN OLSSON (s)

Fru talman! Tack för svaret! Jag tycker att det var litet onödigt långt. Det hade egentligen kunnat bestå i ett ”ja”. Vi har fått lära oss att skriva våra frågor så att de kan besvaras med ”ja” eller ”nej”. I detta fall tycker jag att det hade gått alldeles utmärkt att säga ”ja”, och sedan hade vi varit klara med frågan.

Men jag är glad för svaret jag har fått, fru kommunikationsminister. Min förhoppning är att Sprängämnesinspektionen skyndsamt utreder färdigt, så att pant kan införas på nödraketer.

Man måste hitta den rätta nivån för panten, så att det blir attraktivt för dem som har utrangerade nödraketer att lämna tillbaka dem. De skall få tillbaka en så pass stor summa att det inte blir roligt att skjuta upp nödraketerna som nyårsraketer.

Nödraketerna måste respekteras. Tyvärr respekteras de inte i dag. Ungefär 95 % av de raketer som skjuts upp skjuts faktiskt upp för skojs skull. Så stor är siffran.

Det finns en risk att de som skall ut och kontrollera larm om nödraketer känner en minskad respekt för raketerna. Dessutom kostar det samhället väldigt stora summor. En timmes helikoptersökning kostar 30 000 kr, och en timmes båtsökning kostar 1 000 kr.

Därför hoppas jag att Sprängämnesinspektionens överväganden innebär att det kommer att fastläggas pant för nödraketerna.

Tack så mycket för svaret! Tack också för uppmaningen till båtägarna. Jag hoppas att de hör sammar kommunikationsministerns vädjan.

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Anf. 161 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Nog skulle man kunna svara enbart "ja", men orsaken till att svaret blev litet längre är att Sprängämnesinspektionen ser mycket allvarligt på frågan. Äras den som äras bör! Diskussionen är bra, för den kan säkert också skynda på arbetet.

En sak som avslutningsvis är viktig att säga är följande: Även om vi vet att det skjuts upp en hel del okynnesraketer betraktar sjöräddningen alla raketuppskjutningar som en seriös uppskjutning. Varje larm är ett seriöst larm.

Jag delar Karin Olssons uppfattning att uppskjutningen av okynnesraketer är dyr och onödig, men det innebär i dag inte att man betraktar vissa larm som falsklarm. Alla larm betraktas som synnerligen allvarliga och behandlas därefter, med de kostnader det innebär för vår gemensamma hushållskassa.

Vi har ett gemensamt ansvar för att få alla att se med allvar på detta problem – även båtägarna.

Anf. 162 KARIN OLSSON (s)

Fru talman! Hushållskassan betalar väl inte detta!

(Kommunikationsminister Ines Uusmann inpass: Statens gemensamma hushållskassa!)

Jag vet också att sjöräddningen tar allvarligt på varje uppskjuten nödraket. Men om man vet att mellan 200 och 400 okynnesraketer skjuts upp på en nyårskväll måste man innerst inne fundera på om varje nödraket skjutits av för skojs skull eller om situationen verkligen är allvarlig. Vi riskerar att sjöräddningen inte kommer att ta varje raket så allvarligt som man gör i dag.

Jag vet detta, för jag har varit på Sjöfartsverket i Göteborg. De visade mig hur det är.

Jag tror att vi är helt överens. Tack!

Överläggningen var härmed avslutad.

## **21 § Svar på fråga 1995/96:68 om EU-medel till Öresundsbron**

Anf. 163 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Karl-Erik Persson har frågat mig dels om Öresundsbron kan finansieras med EU-medel, dels om sådan finansiering kan bli aktuell även för andra projekt.

Mitt svar till Karl-Erik Persson är att såväl Öresundsförbindelsen som andra projekt av gemensamt intresse på området för transeuropeiska nät för infrastrukturen inom transport-, telekommunikations- och energisektorerna kan erhålla gemenskapens ekonomiska stöd. Detta framgår bl.a. av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, i en artikel som heter 129 c, samt av rådets förordning nr 2236/95,

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

som antogs den 18 september 1995, om allmänna regler för gemenskapens finansiella stöd på området transeuropeiska nät.

Gemenskapsstödet är begränsat till högst 50 % av kostnaden för studier, utvärderingar m.m. och högst 10 % av den totala investeringskostnaden för projektet.

Gemenskapsstöd kan ges i form av direkta subventioner, räntesubventioner eller som bidrag till premier för garantier för lån.

För närvarande har 14 infrastrukturprojekt prioriterats inom EU. Två av dessa har direkt anknytning till Sverige. Det är Öresundsförbindelsen och Nordiska triangeln. Båda dessa projekt kommer att få stöd för år 1995. Utöver de prioriterade projekten kommer ytterligare några projekt med svensk anknytning att få gemenskapsstöd. Det gäller bl.a. en studie av ett nytt flygtrafikledningssystem.

Utöver det direkta gemenskapsstödet, som finansieras ur EU:s budget, finns även andra former av finansiellt stöd. Jag tänker på lån från Europeiska investeringsbanken, EIB. EIB är en projektfinansieringsbank som på helt kommersiella villkor kan ge lån på fördelaktiga villkor till bl.a. infrastrukturinvesteringar. För närvarande är lån aktuella såväl till Öresundsförbindelsen som för vissa järnvägsinvesteringar.

Anf. 164 KARL-ERIK PERSSON (v)

Fru talman! Jag får tacka kommunikationsministern för ett utförligt svar. Det är ett svar som lämnade mig i bryderi. Det gav upphov till flera frågor.

Trafikutskottet var i Danmark i måndags. När det gäller finansiering och hjälp från EU verkar det som att Danmark har nått längre än vad vi har gjort. De kunde presentera i ecu vad de skulle få både under 1995 och 1996.

Nordiska triangeln är intressant. Finns det krav vad gäller målstandarden? Skall det vara motorväg eller motortrafikled, eller kan vi ha trettonmetersväg?

Kommunikationsministern säger i svaret att två av de infrastrukturprojekt EU har prioriterat har direkt anknytning till Sverige. Såvitt jag förstår träffades kommunikationsministrarna den 28 december och kom överens vad gäller transportnätet. Väg 45 mellan Göteborg och Karesuando ingår här.

Vilket stöd får man till den vägen? Vilken målstandard skall gälla för vägen? Skall den byggas i sin helhet?

Utän att direkt ha räknat på hur många mil det gäller kan jag säga att det måste röra sig om uppemot 200 mil, om man räknar hela sträckan från Göteborg och ända upp till Karesuando. Det är intressant att veta vilken målstandard som skall gälla.

Anf. 165 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Danskarna är kanske fräckare än vad vi svenskar är när det gäller att deklarerat hur mycket stöd man får.

Besluten skall fastställas i kommissionen före årets slut, då man slutgiltigt avstämmer budgeten för 1995. Det är en process som pågår under hela året. När man diskuterade dessa frågor i grupp senast var man

överens om att den siffra som skall gälla för Öresundsbron är 13 mecu, som det numera heter – dvs. 13 miljoner ecu. Från den budgeten har den danska sidan fått ett par miljoner ecu ytterligare för landanslutningar beroende på att de har kommit i gång med dem, vilket Sverige inte har gjort. Det är orsaken till att vi än så länge inte har fått något från 1995 års budget. Men för själva brodelen är den sammanlagda summan 13 miljoner ecu.

När det gäller den nordiska triangeln har Sverige och Finland fått medel från 1995 års budget. De är ungefär jämnt fördelade mellan Sverige och Finland. Så förhåller det sig.

Jag har förstått att danskarna talar om att de också har fått besked inför 1996, vilket är helt orimligt. Det beskedet lär man nämligen inte kunna knåda fram förrän i slutet på 1996. Budgetprocessen fungerar på det sättet.

När det sedan gäller vilka vägar som skall ingå är det, som jag sade, två delar som ingår i de prioriterade projekten, dvs. de 14 projekt som statsministrarna kom överens om i Essen. Det är däri den nordiska triangeln och Öresundsbron ingår. Sedan har vi från olika länder fört diskussioner, och på rådet i somras var vi överens om ett antal projekt. Där ingår riksväg 45. Jag får återkomma till målstandarden.

Anf. 166 KARL-ERIK PERSSON (v)

Fru talman! Det som föranledde de extra frågorna som jag inte hade med i min första fråga om EU-medel till Öresundsbron är att jag tror att det är bra att på något sätt visa att de berörda kommunerna och länen får reda på vad som gäller, framför allt när det gäller frågan om målstandard. Nu råkar jag bo i ett län som berörs litet grand av de nordiska trianglarna. Alla som är för byggande av motorvägar säger: Vi får EU-pengar. Detta är redan klart.

Jag har försökt få fram var det beslutet har fattats och vad som gäller. Vissa andra säger att det inte finns något beslut om detta. Då står olika grupper och olika län emot varandra. Andra säger att det räcker att vi har 13 meter breda vägar med tanke på trafiksäkerheten, som vi skall uppnå enligt Vägverkets normer. Vi har ju också att ta ställning till trafiksäkerheten.

Anf. 167 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Målstandarden har inte ett dugg att göra med om de här vägarna – för det handlar ju om både vägar och järnvägar – skall ingå i det transeuropeiska nätverket eller inte. Det finns inget krav på att det skall vara motorvägsstandard. För övrigt är motorvägsstandard en nationell definition. Den kan ha olika betydelse på olika sidor om en gräns. Men det finns en annan poäng i detta, nämligen att om det skall vara något som ingår i det transeuropeiska nätverket så skall det ha en betydelse för kommunikationerna mellan gemenskapens olika länder. Då kan man fråga sig om riksväg 45 har en sådan betydelse. Ja, det har den faktiskt. Den är ju den väg som vi i vardagslag kallar för den inre stomvägen, så den har alltså en sådan betydelse precis som våra andra genomgående vägar har.

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Anf. 168 KARL-ERIK PERSSON (v)

Fru talman! Det är jättebra att få höra det. Jag hoppas då att Vägverkets regionchefer också får höra detta, eftersom de är ute på vissa ställen och oroar människor genom att säga att beslutet redan är klart, att det måste vara en motorväg och att det är det beslut som gäller. De menar att man skulle få ut mer väg för pengarna om man bygger en 13 meter bred väg i stället för en motorväg, eftersom det ju är billigare att bygga en 13 meter bred väg än att bygga en motorväg.

Vägverkets representanter, framför allt regioncheferna, säger att detta inte kan påverkas därför att beslutet är fattat av riksdagen och att om man får EU-pengar så är det redan klart att det måste bli motorväg.

Någonstans här brister det väl i kommunikationerna, höll jag på att säga. Jag tror att det är viktigt att få reda på vad som gäller, framför allt när det gäller målstandard, för det är ju många som inte vill ha motorvägar därför att de tycker att de genererar mer trafik och blir ganska dyra och att det därför vore bättre med 13-metersväg.

Anf. 169 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s)

Fru talman! Jag tycker att vi kan konstatera att den här debatten har gjort att vi har avlivat en av de många EU-myter som flödar, och det tycker jag är väldigt bra.

Överläggningen var härmed avslutad.

## **22 § Svar på fråga 1995/96:52 om kvinnobilden i massmedierna**

Anf. 170 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Fru talman! Ewa Larsson har frågat Mona Sahlin om kvinnobilden i massmedierna. Frågan har överlämnats till mig.

Ewa Larsson påstår att Sverige har tagit avstånd från en EU-resolution angående framställningen av bilden av kvinnor och män i medier och reklam. Det är inte sant. Sverige har ställt sig bakom resolutionen. Sverige har i arbetet med denna resolution verkat för att förbättra den ursprungliga texten vad gäller jämställdhet mellan kvinnor och män och verkat för att resolutionen skall respektera medlemsstaternas grundlagar och de grundlagsreglerade rättigheterna vad gäller yttrande-, tryck- och pressfrihet samt mediernas självständighet. Sverige fick också igenom sina krav.

Att verka för att EU:s resolutioner skall innehålla formuleringar som respekterar Sveriges grundlagar kan väl inte Miljöpartiet motsätta sig?

Som kulturminister vet jag att mediernas genomslagskraft är stor. Det visar inte minst alla brev som jag får med anledning av vad t.ex. TV visar. Jag tror att mediernas framställning av kvinnors respektive mäns roller har en stor betydelse för förändring av attityderna i samhället när det gäller att främja jämställdhet mellan kvinnor och män. När det gäller statliga ingripanden i mediernas innehåll finns det dock på goda grunder mycket snäva gränser. Man bör minnas att programbo-



lag som t.ex. Sveriges Television bedriver sin verksamhet självständigt i förhållande till staten, olika intresseorganisationer och andra maktgrupper i samhället.

Frågan om könsdiskriminerande reklam har under lång tid diskuterats i många olika sammanhang. Många riksdagsmotioner i ämnet har väckts under åren. Frågan har varit aktuell i utredningssammanhang, inom näringslivet och i den offentliga debatten.

Det saknas för närvarande direkt förbud mot könsdiskriminerande reklam, och en sådan lagstiftning torde inte kunna införas utan grundlagsändringar. Något förslag till lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam lades därför inte fram i samband med den nya marknadsföringslagen, som träder i kraft den 1 januari 1996. Regeringen kommer att följa utvecklingen noga. Om inte näringslivets egenåtgärder kan stävja den diskriminerande reklamen finns det anledning att ta upp frågan på nytt.

Däremot är de programföretag som har avtal med staten – Sveriges Television, Sveriges Radio, Utbildningsradion, TV 4 samt de som omfattas av vår satellitlagstiftning – skyldiga att ta hänsyn till mediets särskilda genomslagskraft när det gäller programmets ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen. Denna bestämmelse, som även gäller under annonstid, är t.ex. tillämplig på könsdiskriminerande inslag. Granskningsnämnden för radio och TV övervakar att bestämmelsen följs.

Jag håller med Ewa Larsson om att det är viktigt att massmedierna ger en jämställd bild av kvinnor och män. Schabloniserade skildringar av ett föråldrat könsrollstänkande och kränkande, diskriminerande kvinnoskildringar skall motarbetas. Samtidigt skall de svenska grundlagarna respekteras.

Anf. 171 EWA LARSSON (mp)

Fru talman! Tack för svaret, kulturministern, fast frågan var ställd till Mona Sahlin.

På FN:s fjärde kvinnokonferens, där Mona Sahlin och jag deltog bland 40 000 andra kvinnor, diskuterades lagstiftning mot förnedrande bilder av kvinnor. Sveriges linje var att till varje pris försvara tryckfrihetsförordningen utan några undantag. Trots svenska erfarenheter av att det är nästan omöjligt att komma åt kvinnoförnedrande bilder, arbetade Sverige för skrivningar om etiskt och moraliskt ansvar. I slutdokumentet blev de slutliga skrivningarna en hänvisning till pressfriheten och att medierna uppmanas att vidta självsanerande åtgärder.

Jag ser av svaret att det är ungefär samma linje som Sverige konsekvent har arbetat med när det gäller EU:s jämställdhetsministermöte i Spanien.

Jag ställer mig frågande inför hur denna självsanering skall gå till. Precis som kulturministern säger är vi i Miljöpartiet självfallet väldigt måna om de olika grundlagarna. Vi vill också att etik och moral skall vara ledstjärnor. Men vi tycker att vi kanske inte skall ta till så stora bröstoner här i Sverige. Det kanske är något som inte är bra med vår grundlag. Jag ser en väldigt stor risk för att förtroendet för grundlagen i

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Sverige solkas ännu mer än vad det har gjort under debatten om barnpornografi.

Sedan tar ministern upp ett direkt förbud mot könsdiskriminerande reklam. Här har Sverige inte heller någon möjlighet att gå in, därför att vår grundlag lägger hinder i vägen, medan Norge, Danmark och Finland har gjort det. Kanske det är något fel på vår grundlag?

Anf. 172 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Fru talman! Ja, Ewa Larsson får naturligtvis tycka att grundlagen skall ändras, och då får den saken diskuteras. Hittills har vi tagit oss an frågorna genom Etiska rådet och försökt hantera dem på frivillig väg. Det har också de olika inblandade parterna tyckt varit att föredra. Sedan är det inte alltid så framgångsrikt. De har på något sätt alltid fått leva med hotet hängande över sig, att om det inte lyckas på frivillig väg är vi beredda att ta till lagstiftning. Men den allmänna uppfattningen har ändå varit att det är först i undantagsfall som lagstiftning som innebär inskränkningar i yttrandefriheten skall tillgripas. Det är ju precis det som i så fall krävs med en lagstiftning av det här slaget.

Jag tycker att vi fortfarande lever i den situationen och med det övergripande hotet. Den bedömningen har man gjort också på Civildepartementet, där den nya marknadsföringslagen har behandlats. Man får möjligen söka efter ytterligare andra vägar och metoder för att komma åt det här. Inte minst en stor öppenhet och en allmän debatt om det gör att de värsta avarterna kan hållas tillbaka.

Anf. 173 EWA LARSSON (mp)

Fru talman! Det har pågått och pågår en debatt om vår svenska grundlag och dess förträfflighet. Det är självklart att vi skall respektera den svenska grundlagen, men då kan den inte lägga hinder i vägen för t.ex. förbud mot könsdiskriminerande reklam. I Norge, Danmark och Finland har man kunnat lagstifta mot könsdiskriminerande reklam, men det kan vi inte göra i Sverige. Det måste vara något fel på vår grundlag – den som vi vill att alla i Sverige skall respektera. Vi riskerar på sikt att undergräva förtroendet för den, och jag menar att det redan är undergrävt.

När det gäller självsanering undrar jag om kulturministern har sett serietidningen Pyton, som är för barn och där det finns bilder av kvinnor. Redan från barnsben skall man komma in i marknaden – den som vi vill skall sanera sig själv. Det finns också liknande serietidningar för ungdomar.

Anf. 174 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Fru talman! Frågan är då om det är exempel på vad man skulle komma åt med lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam. Detta alster är ju av ytterligare ett annat slag. Vi har sagt att vi om detta visar sig otillräckligt måste ta upp frågan om en lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam. Vi avfärdar alltså inte lagstiftning för alltid, utan debatten måste föras i fortsättningen också. Men det är nödvändigt att diskutera andra sätt att reagera mot detta. Det bästa är att föra upp det i

ljuset, visa upp det och ifrågasätta det, så att vi kan komma till rätta med sådana här avarter.

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

Anf. 175 EWA LARSSON (mp)

Fru talman! Jag menar att det redan finns en opinion för att gå in och se hur vi skulle kunna komma åt förnedrande bilder av kvinnor. Jag nämnde inte den här serietidningen som exempel på könsdiskriminerande reklam, utan utifrån det som vi beslutade på FN:s fjärde kvinnokonferens om att medierna skall uppmuntras att vidta självsanerande åtgärder. Jag undrar hur vi skall lyckas. Det kan vara lätt med public service-företag, men hur lyckas vi med sådant här? Det här är för mig en ren porrting, och den är gjord för ungdomar. Kulturministern får gärna titta mer i den efteråt. Hur skall vi lyckas med självsaneringen?

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Anf. 176 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Fru talman! Ewa Larsson kan naturligtvis som riksdagsledamot visa upp den här sortens tidningar och skapa opinion kring dem. Det verkar vara mera pornografi än någonting annat. Det är bara genom att ta fram detta i ljuset, diskutera det och kritisera det som vi kan tala om vad vi tycker om den sortens alster. Men det är väldigt svårt att tro att man i alla lägen kan lagstifta bort dem.

Anf. 177 EWA LARSSON (mp)

Fru talman! Vad jag är ute efter är att vi skall säga vad vi tycker om den här typen av medier. Jag kan stå här i riksdagen och visa upp detta för kulturministern, men det finns en opinion i Sverige som vill komma till rätta med kvinnoförnedrande bilder. Det finns redan forskning som visar hur det är, nämligen att kvinnor framställs som offer, i synnerhet i kvällspressen. Det finns väldigt mycket medieforskning som visar att vi påverkas. Det är självklart att vi påverkas, därför att annars skulle inte denna lukrativa marknad finnas. Vad skall vi då göra för att åstadkomma självsanering?

Anf. 178 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Fru talman! Det är allt från utbildning av journalister och alla dem som skall framställa dessa produkter till att vi reagerar som läsare, som tittare och som lyssnare varje gång någonting sådant här dyker upp. I övrigt får man ge sig in på att fundera hur lagarna i så fall skall ändras och vad som krävs. Det är ett stort ingrepp att gå in i våra grundlagar, som har ett mycket starkt skydd för yttrandefriheten och för pressfriheten. Det är inte säkert att man bara med hjälp av det kommer till rätta med problemet, utan det krävs ett helt batteri av insatser. Men det är naturligtvis en bra början att visa hur det ser ut och tala om att vi inte gillar det.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1995/96:18  
7 november

*Fel! Okänt  
växelargument.*

### 23 § Svar på fråga 1995/96:72 om filmcensur

Anf. 179 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Fru talman! Chatrine Pålsson har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att befria i synnerhet våra barn och ungdomar från det brutala våldet på film.

Ansvar för vilka filmer och TV-program som barnen ser måste i grunden ligga på föräldrarna. Men föräldrarna skall erbjudas mesta möjliga stöd i denna uppgift.

Det finns inte en enskild åtgärd som löser alla problemen med medievåldet. Vi behöver en hel rad åtgärder som motvikt. Strävan att motverka skadliga effekter av våldsskildringar i film, TV och videofilm kräver en samverkan av många personer, institutioner, företag och organisationer.

Då film nästan enbart sågs på biograferna kunde samhället genom filmcensuren begränsa vad som skulle visas. I dagens medielandskap är effekten av filmcensur starkt försvagad. Det absolut största mediet för filmvisning är numera TV. En genomsnittlig dag ser ungefär en miljon svenskar långfilm på TV, ca 200 000 tittar på en videofilm och ungefär 60 000 går på bio.

I dag skall filmer som skall visas offentligt, dvs. på bio, förhandsgranskas. Det kan finnas anledning att se över åldersgränserna och vuxencensuren igen.

Politiker och myndigheter kan inte ensamma lösa problemen. Det är viktigt att skapa förutsättningar för en mobilisering av tittarmakten. Det finns förutsättningar för ett starkt konsumentinflytande på film- och TV-området. I Sverige finns det många organisationer som engagerar sig både mot olämpliga våldsskildringar och för ett bättre medieutbud, särskilt för barn och ungdom. Varje dag tittar ungefär 85 % av svenskarna på TV. Det ligger en stor makt latent hos dessa tittare. Om tillräckligt många av dessa inte vill att svensk TV skall visa våldsskildringar finns det goda möjligheter att påverka – och effektivast är att rikta missnöjet direkt mot ansvariga TV-bolag.

Radiolagsutredningen har föreslagit att den nya radio- och TV-lagen skall innehålla ett uttryckligt förbud mot våldsframställningar i TV som sänds under sådan tid och på sådant sätt att det finns en betydande risk att barn kan se dem. Frågan om en ny radiolag bereds i Kulturdepartementet. Avsikten är att en proposition skall lämnas till riksdagen våren 1996.

I skolarbetet är det svenska språket och litteraturen centrala ämnen. En stor del av skoltiden går åt till att lära eleverna behärska språket i tal och skrift. Förmågan att analysera texter tränas. På samma sätt kan eleverna läras bildspråkets syntax och uttrycksmedel genom att kritiskt se på film, tränas i filmanalys och själva få göra film. Filminstitutet har i sitt skolbioprojekt utarbetat ett material som är lätt för skolorna att använda. Forskare och många andra kunniga människor, både i Sverige och internationellt, poängterar vikten av medieundervisning i skolorna som ett motmedel mot skadliga effekter av våldsskildringar.

Anf. 180 CHATRINE PÅLSSON (kds)

Fru talman! Jag vill tacka så mycket för svaret. Jag känner att det under alla dessa ord finns en syn som vi har gemensam på att det är väldigt hemskt med allt det våld som förekommer.

Jag blev upprörd när jag läste att kammarrätten hade accepterat att filmen *Desperado* får visas för 15-åringar nu på fredag här i Stockholm.

Jag läste också hur censorerna vid Statens biografbyrå bedömde filmen: Mängder av personer mejas ner i närmast orkestralt utformade maskingevärsmassakrer. Man tyckte att det var blodigt. Men i kammarrätten accepterar man den.

För mig känns det ungefär så här: Om vi inte har tillräckliga lagar och förordningar måste vi ta itu med det här. Jag tror inte att någon egentligen har nytta av att se sådant här, framför allt inte våra barn och ungdomar. Eftersom åldersgränsen är så låg som 15 år är det väldigt allvarligt.

Jag blir glad över det kulturministern säger om skolan. Vi skall göra bra film utan våld. Men hur blir det med trovärdigheten inför ungdomarna när vi sedan offentligt visar brutala filmer? Barn och ungdomar gör inte ofta som vi säger utan som vi gör. Visar vi politiker med lagstiftning vår attityd, att vi accepterar det här och tycker att det är litet kultur i det, hur skall de kunna tro att vi menar allvar med de övriga satsningar som vi gör?

Är vi överens om att dagens förordningar inte är tillräckliga och att vi behöver göra något?

Anf. 181 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Fru talman! Jag tror att alla vi som har barn känner på samma sätt inför den flod av våldsfilmerna som väller över oss. Vi känner oss rädda och bekymrade över hur det skall påverka oss. Det är klart att det påverkar oss vuxna också – den saken anser jag fullständigt klarlagd.

Frågan är: Hur kommer vi åt det? Jag kan se i brevskörden till mitt departement – och jag vet att andra också får brev av samma slag – den vända som man känner som förälder, lärare, vuxen och ansvarskännande person. Man är rädd och orolig och ville helst att det skulle gå att hitta en enkel åtgärd som snabbt stängde av floden av våld, eller i alla fall gjorde att vi på ett enkelt sätt kunde ta itu med det.

Chatrine Pålssons fråga andas en väldig tilltro. Men vad skall jag göra för att befria i synnerhet barn och ungdom från det brutala våldet på film? Jag kommer inte att räcka till. Även här kommer vi att behöva mobilisera hela vuxensamhället för att komma till rätta med det. Vad Chatrine Pålsson egentligen är ute efter är att vi måste lägga ribban på en annan nivå när det gäller vår lagstiftning, inte så mycket vad gäller förhandsgranskningen för den håller på att bli överspelad.

Frågan är: Vad tillåter vi? Hittills har lagstiftningen inriktats på att skydda barn och ungdomar. Vi har sagt att det är det grovt förråande våldet, och även våldspornografi, som vi skall undvika. Det är kanske så att vi måste omformulera det och sätta ribban litet högre för att kunna skydda bättre. Den diskussionen måste vi i så fall inleda nu. Det hör ihop med förra frågan också, och det har att göra med grundlagar-

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

na. Jag är öppen för att börja diskutera det, men jag tror inte att förhandsgranskning och mer censur är någon väg att gå i dag. Med tanke på hur mycket som kommer per satellit är det orealistiskt.

Anf. 182 CHATRINE PÅLSSON (kds)

Fru talman! Det är vi överens om. Jag och mitt parti har under många år drivit frågan om förhandsgranskning. Men vi vet att nu när allting är så oerhört utvecklat är det svårt.

Jag tänker på de barn och ungdomar som inte har fått några grundvärderingar hemma och som använder mycket av sin tid till att titta på film. Jag är så rädd för att hela deras människosyn formas utifrån det de ser. Ofta är det så att ingen vill identifiera sig med offret, utan man identifierar sig med den som begår våldshandlingen. Vi har i denna riksdag varit överens om – bara som en jämförelse – att driva en restriktiv alkoholpolitik. Vi vill att man skall ha fyllt 20 år för att gå till Systemet. En ungdom är inte mogen för alkohol. Jag känner exakt likadant när det gäller våld. Jag känner att en ung människa inte är mogen invändigt att ta till sig det här.

Anf. 183 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s)

Fru talman! Jag ger mig inte in på någon diskussion om alkohol och åldersgräns, men jag tror att man kan ta itu med den här frågan med mediekunskap och filmkunskap. Man tittar på film på video på ett annat sätt när man kan få professionell handledning. Man lär sig att avslöja schablonerna, könsrollerna. Man lär sig att se vad som är verkligt och vad som är spelat, vad intrigen går ut på, och man granskar kritiskt de filmer som man ser. Med sina ganska enkla medel är mediekunskap ett bra verktyg. Det tror jag att man behöver använda sig mycket mer av. Dessutom kan vi föräldrar och tittare reagera i mycket högre grad än hittills, vända oss direkt till TV-bolagen och säga att vi inte gillar den smörja och det våld som de serverar, att de får skärpa sig när det gäller utbudet.

Det andra är en mycket mer långsiktig fråga, nämligen att vi skall ändra på lagstiftningen. Medieekologi är kanske vad som behövs.

Anf. 184 CHATRINE PÅLSSON (kds)

Fru talman! Jag är väldigt glad för att kulturministern så här öppet i princip uppmanar oss att använda möjligheten att ringa och höra av oss. Det är väldigt effektivt. Samtidigt ser jag att vi som lagstiftare och politiker på något sätt är föregångare för den attityd som finns i samhället för en viss sak. Jag är samtidigt glad över att vi är överens om att det inte är tillräckligt bra som det är. Då får vi naturligtvis hjälpas åt. Har vi som mål att det skall bli bättre och att vi inte skall behöva se förråande våld som glorifieras på TV, må vi försöka hjälpas åt att hitta medlen för att nå vårt mål. Jag ser goda möjligheter till det.

Överläggningen var härmed avslutad.

**24 § Svar på fråga 1995/96:66 om uranbrytningen i Krasnokamensk**

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

Anf. 185 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Fru talman! Mikael Odenberg har frågat mig om jag mot bakgrund av SSI:s rapport En bedömning av hälso- och miljösituationen i gruv-samhället Krasnokamensk kan lämna riksdagen ytterligare information i ärendet.

Rapporten inkom till Miljödepartementet den 6 oktober 1995. Av rapporten framkommer att delegationen förutom egna observationer även diskuterat hälso- och miljösituationen vid urangruvområdet och Krasnokamenskområdet i övrigt med ett antal lokala och centrala myndigheter samt ministerier. Delegationen hade möjlighet att i begränsad omfattning göra vissa egna mätningar. Delegationen var helt fristående från Miljödepartementet. Frågor om rapportens innehåll bör därför ställas direkt till delegationen.

Enligt uppgift har riksdagens näringsutskott denna förmiddag fått information om uranbrytningen i Krasnokamensk direkt från SSI. Jag har för närvarande inte för avsikt att föreslå regeringen att vidta några åtgärder. Regeringen följer dock noga miljösituationen i olika länder när det gäller uranbrytningen.

Anf. 186 MIKAEL ODENBERG (m)

Fru talman! Jag tackar miljöministern för svaret på frågan. Jag vill bara påpeka att det ligger en viss logik i att ställa frågan till miljöministern. Anledningen till att delegationen reste till Krasnokamensk var frågor som Miljödepartementet hade ställt till Statens strålskyddsinstitut. SSI är också regeringens myndighet. SSI har lämnat sin rapport från studiebesöket till Miljödepartementet, inte till riksdagen. Det är bakgrunden till att jag ställt frågan.

Det är riktigt att näringsutskottet i dag fått en redovisning. Eftersom riksdagen inte kan gå på näringsutskottets sammanträden vill jag inte undanhålla kammaren slutsatserna i SSI-rapporten. Jag skall, fru talman, be att få citera några nyckelmeningar.

Man gör följande bedömning av hälso- och miljösituationen i Krasnokamensk: "Utifrån dessa uppgifter och vad gruppen sett bedömer vi att situationen inte skiljer sig från vad som kan anses normalt vid industriell verksamhet av denna storlek. --- När det gäller hälso-läget i stort finns det inget som talar för att detta skulle vara sämre än i Ryssland för övrigt. De uppgifter vi tagit del av antyder snarare att man i många avseenden har en bättre situation än övriga landet. --- I samband med vårt besök i gruvorna konstaterades att arbetsmiljön där är relativt god jämfört med vad som råder i andra ryska gruvor. --- När det gäller den yttre miljön, så finns det ett omfattande regelverk för styrning och kontroll. Restprodukter från såväl uranutvinning som koleldning tas om hand på ett, som vi uppfattade det, adekvat sätt."

Man konstaterar vidare att såväl barnadödlighet som cancerfrekvens och cancerdödlighet tycks vara lägre i Krasnokamensk än i Ryssland i övrigt.

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Svar på frågor*

Man avslutar: "Sammanfattningsvis kan sägas att den svenska delegationen inte kunnat finna någon signifikant påverkan på befolkningens hälsa i Krasnokamensk som kan hänföras till uranproduktionen i området."

Anf. 187 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Fru talman! Jag vill bara betona att Miljödepartementet inte har beställt den här rapporten. SSI är en självständig myndighet. Man har deltagit med en representant i en resa. Det har man också fattat ett självständigt beslut om. Det som står i rapporten är intressant, men jag vill upprepa att Miljödepartementet inte har deltagit i resan eller rapportskrivandet, och vi har inte heller beställt densamma.

Anf. 188 MIKAEL ODENBERG (m)

Fru talman! Det är riktigt, men anledningen till att SSI har genomfört resan är de frågor som Miljödepartementet på miljöministerns uppdrag har ställt till SSI. Skälet till att de frågorna ställdes var att miljöministern hade en massa frågor och interpellationer här i kammaren med anledning av Greenpeacerapporten om hälsoläget i samma stad.

Jag ställer inte miljöministern till svars för någonting. Jag tyckte bara att det var viktigt att riksdagen blev informerad om vilka slutsatser SSI har dragit.

Man kan konstatera att Greenpeace uppgifter är väsensskilda från dem som den här delegationen under ledning av Strålskyddsinstitutets expert har lämnat. Om det kan man bara säga att det vore skönt för invånarna i Krasnokamensk om SSI har rätt.

Sedan kan jag tillägga att det naturligtvis är tråkigt att man på det här sättet tycks kunna beslå Greenpeace med att ha lämnat felaktiga uppgifter tidigare. Det slår tillbaka på Greenpeace och gör att Greenpeace inte med samma trovärdighet kan lämna viktiga bidrag i miljödebatten. Men det är inte heller någonting som miljöministern har att stå till svars för.

Anf. 189 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Fru talman! Jag kan bara avslutningsvis konstatera att det är beklagligt att vi får två så oerhört vitt skilda rapporter från Krasnokamensk. Jag är inte i stånd att tala om vilken av dem som är riktig.

Anf. 190 MIKAEL ODENBERG (m)

Fru talman! Eftersom miljöministern när miljöministern tidigare har svarat på frågor om uranbrytningen i Krasnokamensk har vänt sig till SSI, Statens strålskyddsinstitut, för att få underlag att ge dessa svar, får jag väl förmoda att miljöministern också har tilltro till sin myndighet. Om det är så att miljöministern inte tror på myndigheten finns det väl skäl att göra en del förändringar i ledningen av den.

I den här delegationen, som SSI har fattat beslut om sammansättningen av, har ju ingått kompetent folk, t.ex. strålskyddsexperten, en professor i medicinsk radiologi och en expert på arbetsmiljöfrågor vid



gruvdrift från Metallindustriarbetareförbundet. Det har ju varit en mycket kompetent delegation.

Jag begär inte att miljöministern skall döma, men det skulle förvåna mig om miljöministern inte har tilltro till den egna myndigheten.

Anf. 191 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Fru talman! Jag har tilltro till min myndighet, men man skall komma ihåg att det är en person från SSI som har deltagit. Jag hoppas att den här rapporten stämmer. Men jag kan inte avgöra exakt vilka uppgifter som stämmer när det gäller Krasnokamensk.

Jag vill understryka att SSI inte reste till Krasnokamensk för att ge mig underlag för att svara på frågor i riksdagen. Däremot kunde SSI inte svara på våra frågor när vi ställde dem till SSI. Man drog tydligen själv den slutsatsen att man skulle skicka en delegation till Krasnokamensk. Men då hade jag redan för länge sedan svarat på frågorna i riksdagen.

Anf. 192 MIKAEL ODENBERG (m)

Fru talman! Jag skall fatta mig mycket kort. Eftersom miljöministern ändå hade förtroende för SSI och vände sig till det för att kunna ge svar på de tidigare interpellationerna och frågorna vill jag säga att det ändå tyder på en viss tilltro till myndigheten. Jag har också den tilltron till myndigheten.

Det finns all anledning att hoppas att dess version av verkligheten i Krasnokamensk är den rätta, om inte annat så för medborgarnas skull.

Jag ber än en gång att få tacka miljöministern för svaret på frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

## **25 § Svar på fråga 1995/96:77 om erosionsskadorna vid Löderups strandbad**

Anf. 193 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Fru talman! Kaj Larsson har frågat mig om regeringen ämnar vidta några åtgärder beträffande erosionsskador vid Löderups strandbad.

Stranderosionen vid södra Sveriges kuster är en fråga som har undersökts, diskuterats och även forskats kring under ett antal år. Ystads kommun är, som Kaj Larsson nämner, den kommun i Sverige som anses ha drabbats hårdast av erosionsskadorna under senare år. Kommunen har tagit initiativ till satsningar på forskning om stranderosion och försök med utveckling av teknik som på ett miljöanpassat sätt skall stoppa fortsatt förstörelse av stränderna inom Ystads kommun. Som ett exempel på detta kan nämnas Erosionsskadecentrum, en sammanslutning där Ystad och för närvarande tretton andra kustkommuner samverkar om forskning och utveckling av miljöanpassad teknik för att hindra stranderosion.

Ystads kommun har vid flera tillfällen till regeringen redovisat planer på att genomföra ett särskilt projekt kallat ”Erosionsskyddsteknik –

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

skydd av naturresurser och stränder”. Projektet innebär i korthet att kommunen är beredd att genomföra ett svenskt pilotprojekt för utveckling av lämplig och effektiv teknik för erosionskydd av värdefulla stränder inom kommunen som är särskilt hotade av erosionens verkningar. En av dessa stränder är Löderups strandbad. Utan ekonomiskt bidrag från staten anser sig kommunen ha svårt att genomföra projektet.

Jag anser att det är viktigt att det projekt som Ystads kommun förespråkar genomförs för att få mer kunskap om det bästa sättet att skydda de svenska kusterna mot stranderosion. Jag kommer därför inom kort att föreslå regeringen att ge Statens naturvårdsverk i uppdrag att stödja utvecklingen av lämpliga och effektiva metoder och teknik för erosionskydd inom Ystads kommun.

Anf. 194 KAJ LARSSON (s)

Fru talman! Min rygg är lika risig som Löderups strandbad. Jag vill inleda med att tacka miljöministern för svaret. Det är ju inte första gången vi debatterar erosionskador och Löderups strandbad här i kammaren. Under fem–sex år har jag här i kammaren genom motioner, interpellationer och andra debatter försökt att fästa uppmärksamheten på att detta är viktigt.

Det har varit besök av ministrar, generaldirektörer, politiker och tjänstemän i Löderups strandbad. Vackra ord och löften har uttalats, men där har det stannat.

Jag förstår att befolkningen och kommunen är både besvikna och ledsna för att staten inte vill ta sitt ansvar. Jag tycker själv att det är viktigt att staten i ett sådant läge är med och forskar och tar sitt ansvar. Det gäller den värst utsatta kuststräckan i hela Sverige. Den är 2 km och det finns 300 hus som är hotade där.

När miljöministern nu säger – och det tycker jag är positivt i svaret – att detta genomförs för att få mer kunskap om det bästa sättet att skydda de svenska kusterna mot stranderosion är det precis vad jag har varit ute efter. Jag tycker att det är mycket bra. Men så kommer en sak som jag vill ha litet klarhet i. Miljöministern säger: ”Jag kommer därför inom kort att föreslå regeringen att Statens naturvårdsverk får i uppdrag att stödja utvecklingen – – –”. Vad innebär detta? Är det en klapp på axeln att var så goda och gå vidare? Eller vad innebär det här stödet?

Anf. 195 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Fru talman! Det innebär att jag planerar att regeringen nu på torsdag skall fatta ett beslut som innebär att det finns 7 miljoner kronor till Ystads kommun för att vidta åtgärder mot stranderosionen.

Fru talman! Jag vill gärna säga att om det är någon enskild person som skall ta åt sig äran för att vi till slut får ett beslut där också staten engagerar sig och ger ett bidrag till erosionskadorna är det Kaj Larsson, som mycket envetet har uppvaktat mig, min omgivning och flera av mina företrädare för att se till att den här frågan tas på allvar. Jag tycker att han har gjort rätt i det. Det är en mycket viktig fråga. Jag vill

poängtera att det nu blir ett försök. Vi får se hur det slår ut. Vi hoppas att det kommer att få riktigt bra effekter.

Anf. 196 KAJ LARSSON (s)

Fru talman! Jag tycker att det här svaret var mycket positivt. Så här långt har vi aldrig kommit förr. Det känns nästan som om vi är framme vid målnöret nu.

Jag skulle bara vilja ställa en fråga till miljöministern. Vad innebär 7 miljoner kronor? Innebär det att det kommer en postanvisning till Ystads kommun eller är det uppknutet med t.ex. 25, 30 eller 50 % egen insats?

Anf. 197 Miljöminister ANNA LINDH (s)

Fru talman! Jag räknar med att även Ystad kommer att bidra med en viss egeninsats. I övrigt när det gäller hur man får del av medel som regeringen betalar ut tycker jag att en viss nyfikenhet kan få kvarstå hos Kaj Larsson till på torsdag.

Överläggningen var härmed avslutad.

## **26 § Svar på fråga 1995/96:75 om de sociala villkoren för biståndsarbetare m.fl.**

Anf. 198 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)

Fru talman! Ingrid Näslund har frågat mig om jag vill medverka till att samma sociala villkor som gäller för UD- och SIDA-personal skall gälla för biståndsarbetare.

Bistånd genom enskilda organisationer är en viktig del av det svenska utvecklingssamarbetet. Genom sin lokala förankring och sina breda kontaktnät når de enskilda organisationerna ofta de fattigaste och mest utsatta grupperna.

De enskilda organisationernas biståndsarbetare har ofta en hög utbildningsnivå och lång praktisk yrkeserfarenhet bakom sig. Det är viktigt att vi även i framtiden kan räkna med dessa dugliga personer.

Den utredning som Ingrid Näslund refererar till visade på betydande olikheter i de sociala villkoren mellan biståndsarbetare som arbetar utomlands för enskilda organisationer och personal som är utsänd av SIDA eller UD. Samtidigt konstaterades att en grundläggande skillnad är att de senare omfattas av 1961 och 1963 års Wienkonventioner som medför rätt till privilegier och immunitet i bosättningslandet. Personal som utsänds av enskilda organisationer däremot omfattas ej av Wienkonventionerna och är därför i princip underkastade den nationella lagstiftningen i bosättningslandet. Frågor om skattskyldighet och sociala villkor för denna personalkategori kan därför inte bedömas enbart utifrån svenska regelverk.

Som Ingrid Näslund påpekar har vissa åtgärder vidtagits sedan utredningen överlämnades till Utrikesdepartementet i slutet av förra året, t.ex. gäller detta möjligheten att få pass utfärdat i Sverige. Diskussioner

Prot. 1995/96:18  
7 november

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

har också förts med berörda departement och representanter för enskilda organisationer om hur vi nu på bästa sätt kan gå vidare.

Vad som bl.a. har kommit upp i dessa diskussioner är frågan om finansiering av egenavgifter inom socialförsäkringssystemet för biståndsarbetare. Inom departementet kommer vi att närmare analysera denna fråga i nära samråd med de enskilda organisationerna.

Sammanfattningsvis vill jag som svar på Ingrid Näslunds fråga säga att enskilda organisationers insatser är av utomordentlig betydelse för det svenska utvecklingssamarbetet. Det är viktigt att organisationernas biståndsarbetare kan erbjudas bra villkor under sin utlandstjänstgöring, men någon total likställdhet mellan enskilda organisationers biståndsarbetare och UD/SIDA-personal går inte att uppnå med tanke på reglerna i Wienkonventionerna.

Anf. 199 INGRID NÄSLUND (kds)

Fru talman! Jag ber att få tacka så mycket för svaret. Jag är tacksam att en del saker har klargjorts i det. Tyvärr tog jag miste på tiden och hann inte ta del av det direkta svaret.

Biståndsarbetarna är enligt min mening i en svår situation. De kan inte på samma sätt som andra tillgodogöra sig de fördelar som de som arbetar inom UD:s tjänst har. Jag hoppas att det skall kunna lösas så att det blir till det bättre för de här biståndsarbetarna.

Som biståndsministern påpekade i svaret är det en grupp som är viktig för biståndsarbetet. Jag skulle vilja säga att samarbetet har utvecklats mer och mer under årens lopp mellan UD:s arbetare, de som kommer direkt från SIDA och de som kommer från de enskilda organisationerna.

Jag förstod också när frågan ställdes att en del åtgärder har vidtagits, t.ex. att man kan få sitt pass utfärdat i Sverige. Men när det gäller frågan om finansieringen av egenavgifterna har det ännu inte fattats något beslut. Jag hoppas att det också skall gå i en riktning som gör att det blir möjligt för de här arbetarna att arbeta vidare på tryggare villkor.

Jag är tacksam för att man inser att de här arbetarna är oerhört viktiga för biståndet. Men det jag undrar är om man inte kan komma fram till en större likställighet eller om Wienkonventionerna absolut hindrar detta.

Anf. 200 Statsrådet PIERRE SCHORI (s)

Fru talman! Vi skall naturligtvis göra allt vi kan. De uppoffrande insatser som görs av representanter för enskilda organisationer skall inte bestraffas utan tvärtom uppmuntras på alla sätt. Därför skall vi också försöka att förbättra villkoren. Men Wienkonventionerna utgör ett allvarligt hinder mot likställighet, och därför måste vi söka andra vägar. Det skall vi försöka att göra.

Överläggningen var härmed avslutad.

**27 § Svar på fråga 1995/96:85 om återkallande av serveringstillstånd**

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

Anf. 201 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)

Fru talman! Eva Arvidsson har frågat mig om jag avser att föreslå en lagändring som gör det möjligt för såväl länsstyrelserna som kommunerna att återkalla serveringstillstånd.

Den 1 januari 1996 tar kommunerna över tillståndsgivningen för serveringstillstånd. Den direkta restaurangtillsynen ligger redan nu på kommunerna. Samtidigt bibehålls länsstyrelsernas resurser på området. En ny central myndighet – Alkoholinspektionen – har också inrättats. Sammantaget innebär detta, som jag ser det, en kraftigt ökad satsning från samhällets sida på tillsynen över restaurangernas och andra aktörers hantering av alkoholdrycker. Det har också betonats att länsstyrelserna även fortsättningsvis skall prioritera den samordnade regionala tillsynsverksamheten i form av t.ex. Operation krogrensning.

Det finns ett naturligt samband mellan tillståndsgivning, tillsyn och administrativa sanktioner. Den myndighet som meddelar tillstånd och som ansvarar för den direkta restaurangtillsynen bör bl.a. av rättssäkerhetsskäl också vara den som har rätt att återkalla ett tillstånd.

Tillståndsmyndigheten vet vad som har uppgivits i samband med ett tillståndsbeslut och vad som särskilt behöver uppmärksammas vid tillsynen. Ett extremt exempel på möjliga konsekvenser av en uppdelning av funktionerna är att kommunen först beviljar ett tillstånd som sedan länsstyrelsen omedelbart återkallar på grund av en annan bedömning av vad lagen kräver.

Det kan ibland uppstå sådana missförhållanden i en restaurangverksamhet att det är angeläget att snabbt ingripa med en kraftigt verkande sanktion. Ett omedelbart återkallande av ett tillstånd kan vara befogat både när en serveringsrörelse har vållat allvarliga alkoholpolitiska olägenheter och när omfattande ekonomiska missförhållanden har konstaterats. Jag vill här liksom i propositionen uppmärksamma kommunerna på vikten av att se över sina delegationsbestämmelser vad gäller beslut i serveringsärenden så att dessa också möjliggör s.k. ordförandebeslut i ärenden som kräver skyndsam handläggning.

Under 1996 och 1997 skall kommunerna som en övergångsordning alltid inhämta länsstyrelsernas yttranden innan beslut fattas när det gäller ansökningar om permanent serveringstillstånd eller återkallelse av tillstånd. Länsstyrelserna skall också under den här perioden noga följa utvecklingen, utvärdera kommunernas verksamhet och till Alkoholinspektionen rapportera om utvecklingen och eventuella behov av lagändringar eller andra åtgärder.

Det är viktigt att nu hitta formerna för en tillstånds- och tillsynsverksamhet som dels grundar sig på kommunens bättre kunskap om de faktiska lokala förhållandena och bättre förutsättningar att bedöma konsekvenser av en serveringsrörelses verksamhet, dels utgör ett effektivt instrument mot ekonomisk misskötsamhet och andra ekonomiska missförhållanden.

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Svar på frågor*

Jag kan nämna att regeringen avser att inom kort tillkalla en särskild utredare för att utreda vissa frågor om effektivisering av kampen mot den ekonomiska brottsligheten. Restaurangnäringen är viktig i det sammanhanget. Utredaren kommer att överväga effektiviseringar exempelvis i fråga om tillsyn och sanktioner mot bakgrund bl.a. av erfarenheterna från den samordnade regionala tillsynen över restaurangbranschen, dvs. Operation krogspaning.

Det gäller alltså att hitta de effektiva arbetsformerna för samverkan mellan kommunerna och länsstyrelserna så att den nya lagstiftningen både kan fungera i sitt lokala sociala sammanhang och går att utnyttja som vapen mot ekonomisk brottslighet.

Anf. 202 EVA ARVIDSSON (s)

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Jag har varit socialnämndsordförande i sex år och vet hur oerhört svårt det är att dra in ett serveringstillstånd på alkoholpolitiska grunder. Ännu svårare är det, framför allt för små och medelstora kommuner, att vidta åtgärder när det gäller administrativa sanktioner.

I förarbetena till den nya lagen talas det om vikten av att länsstyrelserna fortsätter det arbete som inletts i och med Operation krogspaning. De skall fortsättningsvis ha en samordnande roll.

Tillsynen av restaurangbranschen har alla länsstyrelser – alltså inte bara Stockholms stad och Stockholms län, som det här mest syftar på – fått regeringens uppdrag att göra. Men som det är i dag skall länsstyrelsen samla in uppgifter från olika myndigheter – från skattemyndighet, kronofogdemyndighet, tull, polis osv. De konstaterar om det inte står rätt till utan något måste göras. I dag fattar länsstyrelsen beslut, men fr.o.m. den 1 januari 1996 skall man där samla ihop alla uppgifter och säga till kommunerna: Nu får ni göra något och fatta beslut och även verkställa det.

Jag och andra med mig känner oro för hur kommunerna skall kunna bygga upp en kompetens när det gäller att vidta nämnda administrativa åtgärder. Det är en sak att göra något på alkoholpolitiska grunder – att se till att det är nyktert och att minderåriga inte serveras öl och sprit. Sådant kan socialförvaltningarna klara av och upprätthålla. Men för det andra krävs det en alldeles speciell kompetens. Vid nedslagen behövs kanske också både polis och tull. Ibland är det väldigt hotfullt. Det behövs erfarenhet av den ekonomiska brottsligheten för att man skall veta vad man skall titta efter och hur insamlat material skall behandlas. Att skaffa sig kompetens går kanske, men att upprätthålla den i små och medelstora kommuner är nog oerhört svårt.

Anf. 203 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)

Fru talman! Avsikten är att man, precis som förut, skall samordna verksamheten från olika håll och kanter när det gäller tillsynen inte minst av den ekonomiska brottsligheten.

Redan i dag använder sig länsstyrelserna av exempelvis Hälsovårdsnämnden och Miljönämnden för att få en samlad bild. Precis likadant kan den verksamheten gå till också i fortsättningen, men utan

en samverkan med kommunerna i Operation krog-sanering vore det inte lika effektivt. Det skall man fortsätta att göra, och även kunna göra. Med delegationsbeslut i socialnämnderna som gör att man snabbt kan dra in tillstånd skall det inte behöva vara särskilt mycket svårare att klara samma verksamhet som vid Operation krog-sanering. Dessutom är det ett naturligt sätt för länsstyrelserna att arbeta på. De samverkar ju med andra. De samordnar, och de arbetar genom kommunerna i många sammanhang.

Förhoppningsvis – det är också avsikten – kommer man även i fortsättningen att kunna agera väl så kvickt när det gäller Operation krog-sanering och liknande insatser.

Anf. 204 EVA ARVIDSSON (s)

Fru talman! Jag har samma uppfattning som statsrådet på den punkten. Men skillnaden är att länsstyrelsen i dag också fattar beslut om verkställighet. Men när det skall lämnas över till kommunerna är det inte bara ett ordförandebeslut. Ordföranden går inte ut och verkställer, räknar in kassa och kontrollerar vilka som är anställda. Beslut kan alltså fattas om det är ett ordförandebeslut och man delegerar på det sättet, men sedan är det tjänstemän som skall gå ut och göra det här. Det är inte bara fråga om socialförvaltningens tjänstemän, utan polis och tull skall kanske också samordnas när det gäller att ta reda på om det är svart arbetskraft.

Hur skall kommunerna snabbt kunna organisera detta och göra ett nedslag?

Vad jag menar är att man tappar både tid och effektivitet om man gör på nämnda sätt. Stora kommuner klarar kanske av det, men små och medelstora kommuner kommer inte att göra det. Inte bara i Stockholms stad och i Stockholms län utan också ute i landet är man orolig i det avseendet.

Anf. 205 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)

Fru talman! Jag tror att det går alldeles utmärkt att göra detta på länsstyrelsens initiativ. Det är helt möjligt för länsstyrelserna att fortsätta med att samordna polis, kommuner och andra som kan behöva arbeta gemensamt i den här typen av tillslag.

Det handlar om att hitta arbetsformer som gör det möjligt att få detta att fungera, också om formellt beslut fattas av kommunen. Jag tror att det alldeles klart kommer att finnas en ny kraft i den tillsynsverksamhet som man nu håller på att bygga upp.

Vi har ett samarbete med Kommunförbundet i frågan om att tillsammans med kommunerna utarbeta alkoholpolitiska program som en bas för detta tillsynsarbete. Nästan aldrig har det, enligt Kommunförbundet, varit ett sådant intresse från så många kommuner och politiker. Det bådär ganska gott för det som jag hoppas och tror, nämligen att det som nu sker är en kraftfull förstärkning av tillsynsverksamheten när det gäller alkoholpolitiken.

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Svar på frågor*

Anf. 206 EVA ARVIDSSON (s)

Fru talman! Sedan den 1 januari 1995 har kommunerna det direkta ansvaret för den alkoholpolitiska delen. Det tycker jag är bra genom närheten. Kommunerna vet precis vilka krogar som skall ha utskänkningstillstånd och vilka som inte skall ha det. Men steget därifrån är långt. Den kontrollen är alltså oerhört viktig, men beträffande de andra åtgärderna krävs det oerhört mycket av kommunerna. Länsstyrelsen har ju en uppbyggd kompetens. Dess tjänstemän specialiserar sig på sådana här ärenden och blir verkligen specialister. Därmed kan de utbyta erfarenheter. Dessutom går det snabbt, eftersom den lilla gruppen träffas. Ute i kommunerna finns inte den kompetensen. Jag tror därför att statsrådet väntar sig litet för mycket. Det går nog inte att så snabbt klara av det här.

Anf. 207 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)

Fru talman! Länsstyrelserna förlorar inga resurser. Det enda som händer är att kommunerna får nya resurser. Länsstyrelserna kan ta precis samma initiativ som tidigare, och bör också göra det, när det gäller en verksamhet som den som t.ex. Operation krogsgrening representerar. Det är ju en annan typ av kontroll än den alkoholpolitiska.

Ingenting säger att länsstyrelserna inte kan och inte skall arbeta med detta. De bör t.o.m. få mer utrymme och resurser för att göra det här. De bör få en bättre kompanjon ute i kommunen – en starkare arm utåt. Sedan handlar det om att hitta effektiva administrativa former för att kunna fatta själva tillståndsindragningsbeslutet, om det är vad man kommer fram till.

Anf. 208 EVA ARVIDSSON (s)

Fru talman! När länsstyrelsen i dag gör sådana här nedslag i kommunerna deltar tjänstemän i samma kommun inte i det arbetet. Det är ganska tufft och ibland också hotfullt att göra sådana här nedslag. Det gäller alltså att få fram folk som kan göra det. Sedan blir ju de igenkända – alla känner alla i en liten stad. Således är det inte helt enkelt att göra dessa nedslag.

Jag skulle vilja ha ett förtydligande. I fjärde stycket i svaret står det: ”Ett extremt exempel på möjliga konsekvenser av en uppdelning av funktionerna är att kommunen först beviljar ett tillstånd som sedan länsstyrelsen omedelbart återkallar på grund av en annan bedömning – – .” Jag menar att det är en omöjlighet att det inträffar, eftersom länsstyrelsen och kommunen *hela tiden* kommunicerar med varandra.

Anf. 209 Statsrådet ANNA HEDBORG (s)

Fru talman! Jag hoppas att det inte inträffar och tror kanske inte att det heller gör det. Där detta fungerar som det bör fungera blir det säkert inte så. Den här frågan får väl juristerna för övrigt fundera vidare över i samband med att man överväger på vilket sätt den del av tillsynen skall utvecklas som handlar om den ekonomiska brottsligheten – som faktiskt bara är en liten del, men en viktig del. I vissa kommuner är det en viktig del att också komma åt den ekonomiska brottsligheten. Vidare är



det väldigt viktigt att tillsynen utvecklas även i den alkoholpolitiska delen. Det är egentligen det som nu sker.

Från juridiskt håll har det ganska bestämt sagts att det är olämpligt att ha den här typen av sanktioner uppdelade på flera huvudmän. Därför behöver vi nu följa vad som händer. Det bör gå att få det att fungera.

Överläggningen var härmed avslutad.

## **28 § Svar på fråga 1995/96:29 om barnfamiljerna och kreditgarantierna vid villaköp**

Anf. 210 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)

Fru talman! Rose-Marie Frebran har frågat finansministern om han kommer att vidta några åtgärder för att underlätta för barnfamiljer att skaffa egna hem. Bakgrunden till frågan är de hushållsbudgetkrav som Bostadskreditnämnden tagit in i sina föreskrifter. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Det avgörande för om ett hushåll skall få lån till ett egnahem är om hushållet uppfyller kreditprövningskraven i kreditmarknadsbolagslagen eller bankrörelselagen. Enligt dessa lagar är en förutsättning för att lån skall få lämnas att låntagaren på goda grunder bedöms ha förutsättningar att fullgöra låneförbindelsen.

Samma krav gäller också i kreditgarantisystemet. Om långgivaren begär det kan Bostadskreditnämnden i enskilda ärenden pröva om kravet är uppfyllt.

För att underlätta långgivarnas bedömning av kreditgarantis giltighet i detta avseende har Bostadskreditnämnden valt att i sina föreskrifter ta in en närmare regel om kreditprövningskravet. Regeln innebär att kreditprövningskravet alltid anses uppfyllt om hushållet saknar aktuella betalningsanmärkningar och hushållet, efter det att skatter, bostadsutgifter, utgifter för andra skulder samt underhållsbidrag har betalats, disponerar ett visst belopp för annan konsumtion. Storleken på detta belopp är beroende av hur många personer som ingår i hushållet. Dessa belopp är avstämda mot Konsumentverkets beräkningar av nödvändiga hushållsutgifter. Tillägg har gjorts för vissa utgifter som inte ingår i Konsumentverkets beräkningar, bl.a. utgifter för barntillsyn och arbetsresor.

Om hushållsbudgetkraven i Bostadskreditnämndens föreskrifter inte uppfylls i ett enskilt ärende, kan långgivaren begära att nämnden prövar om hushållet ändå har förutsättningar att fullgöra låneförbindelsen. Vid utgången av oktober i år fanns det ca 1 900 kreditgarantier för egnahem som omfattas av de redovisade kreditprövningsreglerna. Långgivarna har i 21 sådana ärenden begärt nämndens prövning av hushållens betalningsförmåga. I endast ett av dessa ärenden har nämnden ansett att betalningsförmågan varit otillräcklig. Om nämnden gjort en annan bedömning i detta ärende hade lånet ändå inte kunnat lämnas på grund av kreditprövningskravet i kreditmarknadsbolagslagen.

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Kreditgarantisystemets regler är alltså inget hinder för att få kreditgaranti för ett eget hem. Förutsättningarna är endast att man klarar de utgifter det medför. Jag har därför inte för avsikt att nu föreslå några ändrade regler. Slutligen vill jag nämna att den bostadspolitiska utredningen skall se över frågan om bosparande och i kontakt med banker och skilda bostadsintressenter redovisa modeller för hur de enskilda hushållens lånebehov för bostadsinvesteringar kan minskas.

Anf. 211 ROSE-MARIE FREBRAN (kds)

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret på min fråga, som har sin grund i de krav på disponibel inkomst som finns i den nämnda förordningen. Det märkliga är att vanliga löntagares disponibla inkomster inte kommer upp i de här summorna. Jag är därför litet fundersam och skeptisk till det här svaret, som tycks visa på att det inte skulle vara några problem över huvud taget.

En av de saker som jag tycker är märklig i sammanhanget är att de belopp som redovisas i författningssamlingen inte motsvarar Konsumentverkets beräkningar av nödvändiga hushållsutgifter utan motsvarar dessa utgifter plus någonting mer. Man lägger till utgifter för barn tillsyn och utgifter för arbetsresor, dvs. utgifter som inte alla människor har men som de ändå måste provas emot.

Jag tycker därför att det är befogat att fråga statsrådet om det kan anses rimligt att ha med sådana tilläggskostnader i schablonbelopp som skall gälla alla som söker sådana här lån.

Anf. 212 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)

Fru talman! På en punkt delar jag givetvis Rose-Marie Frebrans oro för barnfamiljernas möjligheter att flytta till småhus. Låt mig ändå påpeka att Bostadskreditnämndens föreskrifter bara är tillämpliga på familjer som avser bygga ett nytt hus, eftersom nämndens garantier bara ges för nyproduktion.

Barnfamiljer har i dag av andra skäl svårt att skaffa sig nya småhus. Efter att de nya bostadsfinansieringsreglerna antogs, regler som Rose-Marie Frebran efter vad jag förstår har varit med om att rösta igenom, har det byggts synnerligen litet. Den 1 juli i år fanns bara 2 600 egna hem som erhöll stöd enligt det system som gällt sedan 1993.

Regeringen har faktiskt vidtagit en del åtgärder för att sänka boendekostnaderna. Vi har infört ett särskilt investeringsbidrag på 10 %, bidragsnivån på nyproduktion har frysts under 1995, och ränteavdraget – som den tidigare regeringen ville dra ner till 25 % – har återställts till 30-procentsnivån. Den viktigaste åtgärden för att underlätta situationen för barnfamiljerna är faktiskt vad vi har gjort för att sanera statsfinanserna, vilket har haft till följd att räntenivån sedan i maj i år har gått ner från 11,78 % till 10,10 % på ett femårigt lån.

Låt nu de här åtgärderna värka ut. Den bästa present vi kan ge barnfamiljerna är att fortsätta saneringsverksamheten, så att vi ytterligare trycker ner räntorna. Och därför – jag säger det återigen – har jag icke för avsikt att i dag vidta några åtgärder för att förändra reglerna.

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Svar på frågor*

Anf. 213 ROSE-MARIE FREBRAN (kds)

Fru talman! Jag vill upprepa den fråga som jag inte fick något svar på: Anser statsrådet att det är rimligt att man i dessa definitiva krav lägger in tilläggsutgifter, som många hushåll inte har men alltså ändå måste prövas mot? Är detta rimligt? Vore det inte rimligt att helt enkelt använda sig av Konsumentverkets beräkningar av nödvändiga hushållsutgifter?

Det märkliga i det här sammanhanget är, som jag sade, att vanliga löntagare faktiskt inte kommer upp i de här summorna. Vi riksdagsledamöter betraktas ju som ganska välbetalda. Jag satt här i bänken och räknade på om jag själv skulle klara den här prövningen, och det skulle jag troligtvis inte göra. Så det är bra att jag inte har behov av ett sådant lån just nu.

Det har under en tid byggts litet bostäder över huvud taget. Det gäller inte bara villor och egnahem. Detta kan ha att göra med att problemet hittills inte har blivit så stort.

Anf. 214 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)

Fru talman! Att det har byggts så litet har att göra med att ni mitt under den största kostnadskrisen för lägenheter och småhus införde ett nytt räntebidragssystem, som lyfter boendekostnaderna med mellan 6 och 7 % om året.

För tredje gången svarar jag: Den bästa politik vi kan föra för att göra det möjligt för folk att efterfråga egnahem är att se till att fortsätta budgetsaneringen, så att vi trycker ner räntorna.

För tredje gången säger jag: Jag finner det icke i dag aktuellt att införa några förändringar av gällande system, utan vi skall fortsätta den framgångsrika politik som regeringen bedriver för att få ner räntor och andra kostnader i samhället.

Anf. 215 ROSE-MARIE FREBRAN (kds)

Fru talman! Jag konstaterar på nytt att jag inte får svar på den direkta fråga som jag ställer. Jag måste då ta det till intäkt för att statsrådet anser att det är rimligt att man till kraven på disponibel inkomst lägger utgifter som många hushåll inte har.

Det som ändå är positivt i sammanhanget är den möjlighet som finns och som statsrådet påpekar i svaret, nämligen att långivaren kan begära nämndens särskilda prövning, om de sökande vid en jämförelse mellan utgifter och inkomster inte så att säga rent kameralt uppfyller kraven men ändå har möjlighet att fullgöra låneförbindelsen. Likaså är det naturligtvis positivt att den bostadspolitiska utredningen skall titta på frågor om bosparande, möjligheten att minska lånebehov, osv.

Men något svar på min direkta fråga har jag icke fått.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1995/96:18  
7 november

*Fel! Okänt  
växelargument.*

**29 § Svar på frågorna 1995/96:49, 57 och 58 om stödet för att öka sysselsättningen inom byggbranschen, m.m.**

Anf. 216 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)

Fru talman! Lisbeth Staaf-Igelström och Ola Rask har frågat om jag är beredd att medverka till att ytterligare medel tillförs ROT- och ombyggnadsområdet i syfte att få i gång fler projekt och därmed minska byggarbetslösheten. Ola Rask har frågat om jag har någon uppfattning om när stödet för förbättrat inomhusklimat och nyproduktion skall få avsett resultat i form av ökat byggande och minskad arbetslöshet. Han har också frågat vad jag tänker vidta för ytterligare åtgärder för byggsysselsättningen i landet och i Storstockholmsregionen. Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Jag är helt överens med Lisbeth Staaf-Igelström och Ola Rask om vikten av att minska byggarbetslösheten i landet. Sedan den socialdemokratiska regeringen tillträdde förra hösten har vi gjort stora insatser för att stimulera byggsysselsättningen. Sammanlagt har riksdagen på regeringens förslag anvisat 6,3 miljarder kronor för stöd till egentliga byggnadsarbeten under 1995 och 1996. Detta är en satsning som saknar motstycke i modern tid.

Med den här satsningen har regeringen också velat begränsa de kraftiga variationerna i efterfrågan på byggsektorns tjänster, variationer som hotar tillväxten i samhället. Det är en stor satsning i ett mycket svårt statsfinansiellt läge. Några ytterligare stora statliga satsningar eller nya tillfälliga stödformer för byggandet kan därför inte väntas. Det är inte i första hand mer pengar som behövs. Nu gäller det i stället att utnyttja de anvisade medlen effektivt. Ett exempel på detta är den omfördelning som regeringen har föreslagit av 500 miljoner kronor till följd av den mycket stora efterfrågan på stöd för ombyggnads- och förbättringsåtgärder. I går lade regeringen dessutom fram ett förslag om att ytterligare utvidga möjligheterna att omfördela anvisade pengar mellan de olika stöden. Det förslaget går ut på att upp till 800 miljoner kronor av de medel som avsatts för förbättringar av inomhusmiljön skall få användas till bostadsförbättringsåtgärder och för nyproduktion av bostäder, detta efter en överenskommelse med Miljöpartiet för cirka fyra veckor sedan.

Bara för bostadsförbättringsåtgärder finns det nu bidragsansökningar för drygt 2,5 miljarder kronor. Detta motsvarar investeringar på 17 miljarder. Det ger investeringar som kommer att ge åtminstone 40 000 arbetstillfällen.

Nu kommer det närmast an på brukarna av byggsektorns tjänster – såväl kommuner som näringsliv – att i eget intresse ta till vara de erbjudna investeringsstimulanserna och tidigarelägga sina byggprojekt. På så sätt kan vi upprätthålla den byggkapacitet som vi alla behöver i Sverige.

När det gäller Ola Rasks fråga om när stödet för förbättrat inomhusklimat och nyproduktion skall få avsett resultat, kan jag bara konstatera att det är för tidigt att dra några bestämda slutsatser. Tidsgränserna för stöden är sådana att något mer exakt inte går att säga förrän i början

av nästa år. Uppgifter från länen visar dock på ett mycket stort intresse för nyproduktionsstödet. Enligt Boverkets rapportering har det kommit in ansökningar för sammanlagt ca 47 000 lägenheter i nyproduktion.

Efterfrågan på stöd för miljöförbättrande åtgärder är än så länge liten. I Näringsdepartementet förbereder vi just nu en särskild informationskampanj med bra exempel på lämpliga förbättringsåtgärder. Jag räknar med att den kommer att öka intresset väsentligt för dessa viktiga åtgärder.

Anf. 217 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s)

Fru talman! Jag tackar bostadsministern för det här svaret. Anledningen till att jag har ställt den här frågan är att det finns ett stort behov hemma i mitt län Värmland av ytterligare bidrag till bostadsförbättringsåtgärder.

I Värmland har vi en hel del projekt som kan startas om vi får just dessa stöd. Det skulle ge positiva effekter på sysselsättningen. 80 byggnadsarbetare skulle få jobb, och ytterligare ungefär 200 personer skulle få jobb på grund av kringeffekter. Detta skulle verkligen vara behövligt, eftersom arbetslösheten bland byggnadsarbetarna i Värmland är 24 %. Byggnads a-kassa i Värmland betalar ut ungefär 3 miljoner kronor i a-kassestöd.

Jag förstår att det är svårt att få fram ytterligare pengar. Jag tycker därför att det är bra att den här omfördelningen till bostadsförbättringsåtgärder och nyproduktion av bostäder har skett.

I tillväxtpropositionen står det: Regeringen avser att noga följa den fortsatta utvecklingen av miljöförbättringsverksamheten. För att riktiga avvägningar skall kunna göras mellan de tre investeringsprogrammen är det väsentligt att vi i tid känner anspråken också på miljöförbättringsstöd.

Bostadsministern sade ju att man skall ha en informationskampanj i den här frågan. Om man inte får till stånd det här stödet och om det inte används ordentligt, är regeringen då beredd till ytterligare omfördelning, så att dessa pengar inte fryser inne?

Anf. 218 OLA RASK (s)

Fru talman! Jag tackar bostadsministern för svaret. Jag tycker att det har skett ganska mycket positivt sedan jag skrev frågorna. Skälet till att jag skrev frågorna är att stämningen ute bland byggnadsarbetarna som kår, som både bostadsministern och jag känner till mycket väl, är både uppgiven och ilsken. Byggnadsarbetarna upplever att de inte tas till vara. De vet att det finns byggprojekt som de borde få arbeta med, men av olika skäl kommer de inte i gång. Naturligtvis blir det då regeringen, och i första hand dess bostadsminister, som ställs till ansvar för det.

Ordföranden i min egen fackliga organisation, Byggettan i Stockholm, har skrivit ett brev som bostadsministern har fått eller kommer att få. Brevet speglar egentligen väldigt väl inte bara en facklig byggnadsarbetaravdelning i Stockholm utan även andra fackliga byggnads-

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

avdelningar framför allt i storstadsregionerna. Torgny Johansson, ordförande i Byggettan i Stockholm skriver:

”– I dag är var femte byggnadsarbetare arbetslös. Under vintern kommer cirka 30 procent av Byggnads medlemmar att stå utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Detta är helt oacceptabelt. Vi kräver att regeringen inte bara pratar om att minska arbetslösheten utan att den också ser till att orden blir verklighet.

– Att bygga är att tro på framtiden. Regeringen måste skapa denna framtidstro nu.”

Detta styrks sedan av den konjunkturrapport som vi har fått och som gäller arbetsmarknadsläget för byggnadsarbetarna här i Stockholm. Det sägs att vi fortsatt kommer att ha en mycket hög arbetslöshet i Stockholms län.

Anf. 219 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)

Fru talman! Jag delar i mångt och mycket den oro som har kommit till känna genom frågeställarna och som de i sin tur naturligtvis har fått från sina respektive län.

Regeringen pratar inte bara. Regeringen har faktiskt satsat 6,3 miljarder i byggstöd. För de län som ni representerar gäller följande. I Stockholms län har man sökt bidrag som motsvarar 4 miljarder, vilket i sin tur skall ge 11 000 arbetstillfällen. I Värmland har man fått in ansökningar på 538 miljoner kronor som kommer att ge 1 400 arbetstillfällen. Detta gäller enbart ombyggnadsbidragen. Sedan skall man lägga till de 47 000 lägenheter för vilka det utgår nybyggnadsbidrag.

Detta har inte slagit igenom än, eftersom ansökningstiden utgick den 30 september, men successivt under hösten och under 1996 kommer det att blomma ut i form av effekter på sysselsättningen. I samband med att vi nu har gjort de två omfördelningarna – i överenskommelser i det ena fallet med Centerpartiet och i det andra med Miljöpartiet – kommer alla de ansökningar som nu finns på länsstyrelserna om ombyggnadsbidrag att kunna tillgodoses, och det tycker jag att vi skall notera med glädje.

Som svar till Värmlandsrepresentanten Lisbeth StAAF-Igelström när det gäller miljöförbättringarna vill jag säga att vi tillsammans med Miljöpartiet har kommit överens om att göra en avstämning under februari månad och vidta de åtgärder som den avstämningen leder fram till.

Anf. 220 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s)

Fru talman! Jag tackar också för det svaret. Jag tycker att det är mycket bra att dessa omfördelningar har skett, vilket jag sade också i mitt tidigare inlägg. Jag hoppas verkligen att allt det som det finns planer för nu kommer att kunna genomföras, så att man verkligen kommer i gång med byggnationerna och så att byggnadsarbetarna får jobb.

Jag hoppas verkligen också att om stödet till miljöförbättrande åtgärder inte går åt, skall även det omfördelas, så att det kommer branschen och bostadssektorn till godo.

Anf. 221 OLA RASK (s)

Fru talman! Jag skall inte förlänga denna debatt. Lisbeth Staaf-Igelström har nämnt det positiva med de satsningar som regeringen har gjort, och även jag tycker naturligtvis att det är bra att man har möjlighet att omfördela inom det totala anslaget, vilket, som bostadsministern säger, är av historiskt stor omfattning vad avser antalet satsade miljarder.

Men det finns i dag, som jag sade, inte bara en ilska utan också en uppgivenhet inom byggarbetarkåren. Äldre flyr från sina arbeten, om de kan hitta något annat, men kanske gäller det framför allt unga i yrkesutbildning, som ännu inte har fått ett jobb och som inte får några lärlingsplatser därför att byggandet är för lågt.

Jag hoppas mycket på att informationskampanjen skall nå ut med bra exempel, som statsrådet säger i sitt svar. För att det skall fungera krävs inte bara politiska beslut utan också beslut från dem som finns inom den övriga delen av byggmarknaden.

Jag tackar än en gång för svaret.

Anf. 222 Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)

Fru talman! Jag har naturligtvis, eftersom jag själv har erfarenhet från den här branschen, den största förståelse för att det finns en otålighet. Men vi vet alla tre att det tar ett tag från det att riksdagen beviljar miljarderna och fram till dess att detta får genomslag ute i samhället. Det är därför glädjande att kunna konstatera att de ombyggnadsstöd som regeringen har föreslagit och som riksdagen har antagit kommer att ge ungefär 40 000 sysselsättningstillfällen. Till det skall man lägga de nybyggnadsstöd som finns.

Sifferuppgiften för ROT-stödet är exakt, eftersom regelverket är sådant att arbetet måste ha påbörjats senast den 30 september för att bidraget skall kunna utnyttjas. Det vore naturligtvis också bra om de som har att hantera alla de infrastruktursatsningar som skulle kunna ge en hel del jobb så småningom även fattar beslut om dessa satsningar.

Överläggningen var härmed avslutad.

### **30 § Hänvisning av ärenden till utskott**

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1995/96:57 till skatteutskottet

1995/96:77 till konstitutionsutskottet

1995/96:94 till näringsutskottet

1995/96:97 till skatteutskottet

1995/96:100 till trafikutskottet

1995/96:102 till skatteutskottet

1995/96:111 till kulturutskottet

Prot. 1995/96:18

7 november

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

Redogörelse  
1995/96:JO1 till konstitutionsutskottet

#### Motioner

1995/96:L11–L17 till lagutskottet  
1995/96:Fö12–Fö14 till försvarsutskottet  
1995/96:Ju5 till justitieutskottet  
1995/96:T10–T26 till trafikutskottet  
1995/96:Ju6–Ju8 till justitieutskottet  
1995/96:Fi2 och Fi3 till finansutskottet  
1995/96:T27 till trafikutskottet  
1995/96:Fi4 och Fi5 till finansutskottet  
1995/96:Sf4 till socialförsäkringsutskottet  
1995/96:Sf5 yrk. 1, 3 och 4 till socialförsäkringsutskottet  
yrk. 2 till socialutskottet  
1995/96:Sf6 till socialförsäkringsutskottet  
1995/96:Sf7 yrk. 1–3 och 7–10 till socialförsäkringsutskottet  
yrk. 4–6 till socialutskottet  
1995/96:Sf8 yrk. 1–6 till socialförsäkringsutskottet  
yrk. 7–9 till socialutskottet  
1995/96:N9 och N10 till näringsutskottet  
1995/96:Jo4–Jo7 till jordbruksutskottet  
1995/96:L18 och L19 till lagutskottet

### **31 § Förnyad bordläggning**

Föredrogs men bordlades åter  
Konstitutionsutskottets betänkanden 1995/96:KU2–KU5  
Skatteutskottets betänkande 1995/96:SkU2  
Lagutskottets betänkande 1995/96:LU3  
Kulturutskottets betänkanden 1995/96:KrU1 och KrU2  
Trafikutskottets betänkanden 1995/96:TU1–TU3  
Näringsutskottets betänkande 1995/96:NU2  
Arbetsmarknadsutskottets betänkanden 1995/96:AU1 och AU3

### **32 § Bordläggning**

Anmäldes och bordlades  
Proposition  
1995/96:107 Åtgärder för att främja företagens deltagande i system för miljöstyrning och miljörevision, m.m.



Förslag

1995/96:RFK3 Riksdagens förvaltningskontors förslag om ändringar av vissa arvodesbestämmelser inom riksdagsområdet  
1995/96:RR2 Riksdagens revisorerers förslag angående valutareserven

Prot. 1995/96:18

7 november

---

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Redogörelse

1995/96:RFK1 Riksdagens förvaltningskontors redogörelse för verksamhetsåret 1994/95

Motioner

med anledning av prop. 1995/96:61 Former för verksamhet som är beroende av statligt stöd, m.m.  
1995/96:L20 av Bengt Harding Olson (fp)  
1995/96:L21 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m)  
1995/96:L22 av Stig Rindborg (m)

### 33 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställdes

*den 6 november*

**1995/96:18** av *Sten Andersson* (m) till socialministern om det statliga stödet till nykterhetsrörelsen

Interpellationen redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 november.

### 34 § Anmälan om fråga

Anmäldes att följande fråga framställdes

*den 6 november*

**1995/96:87** av *Elisa Abascal Reyes* (mp) till statsrådet Pierre Schori om stöd till organisationer som verkar för mänskliga rättigheter i Chile

Frågan redovisas i bilaga som fogas till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 november.

### 35 § Kammaren åtskildes kl. 20.27.

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

***Fel! Okänt  
växelargument.***

Förhandlingarna leddes  
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 1 § anf. 46 (delvis),  
av andre vice talmannen därefter t.o.m. 8 § anf. 87 (delvis),  
av talmannen därefter t.o.m. 12 § anf. 114 (delvis),  
av andre vice talmannen därefter t.o.m. 27 § anf. 207 (delvis) och  
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

*/Barbro Nordström*

# Innehållsförteckning

Prot. 1995/96:18  
7 november

**1 § Särskild debatt med anledning av prop. 1995/96:25 om  
en politik för arbete, trygghet och utveckling .....1**

*Fel! Okänt  
växelargument.*

Anf. 1 PER UNCKEL (m) .....	1
Anf. 2 HANS ANDERSSON (v) replik .....	3
Anf. 3 PER UNCKEL (m) replik .....	3
Anf. 4 HANS ANDERSSON (v) replik .....	4
Anf. 5 PER UNCKEL (m) replik .....	4
Anf. 6 ROY OTTOSSON (mp) replik .....	5
Anf. 7 PER UNCKEL (m) replik .....	5
Anf. 8 ROY OTTOSSON (mp) replik .....	5
Anf. 9 PER UNCKEL (m) replik .....	6
Anf. 10 PER-OLA ERIKSSON (c) .....	6
Anf. 11 PER UNCKEL (m) replik .....	8
Anf. 12 PER-OLA ERIKSSON (c) replik .....	9
Anf. 13 PER UNCKEL (m) replik .....	9
Anf. 14 PER-OLA ERIKSSON (c) replik .....	10
Anf. 15 HANS ANDERSSON (v) replik .....	10
Anf. 16 PER-OLA ERIKSSON (c) replik .....	11
Anf. 17 HANS ANDERSSON (v) replik .....	11
Anf. 18 PER-OLA ERIKSSON (c) replik .....	12
Anf. 19 GÖRAN HÄGGLUND (kds) replik .....	12
Anf. 20 PER-OLA ERIKSSON (c) replik .....	13
Anf. 21 GÖRAN HÄGGLUND (kds) replik .....	14
Anf. 22 PER-OLA ERIKSSON (c) replik .....	14
Anf. 23 ANNE WIBBLE (fp) .....	14
Anf. 24 HANS ANDERSSON (v) replik .....	16
Anf. 25 ANNE WIBBLE (fp) replik .....	17
Anf. 26 ROY OTTOSSON (mp) replik .....	17
Anf. 27 ANNE WIBBLE (fp) replik .....	17
Anf. 28 ROY OTTOSSON (mp) replik .....	18
Anf. 29 ANNE WIBBLE (fp) replik .....	18
Anf. 30 PER-OLA ERIKSSON (c) replik .....	19
Anf. 31 ANNE WIBBLE (fp) replik .....	19
Anf. 32 PER-OLA ERIKSSON (c) replik .....	20
Anf. 33 ANNE WIBBLE (fp) replik .....	20
Anf. 34 HANS ANDERSSON (v) .....	21
Anf. 35 ROY OTTOSSON (mp) .....	23
Anf. 36 ANNE WIBBLE (fp) replik .....	25
Anf. 37 ROY OTTOSSON (mp) replik .....	25
Anf. 38 ANNE WIBBLE (fp) replik .....	25
Anf. 39 ROY OTTOSSON (mp) replik .....	26
Anf. 40 HANS ANDERSSON (v) replik .....	27
Anf. 41 ROY OTTOSSON (mp) replik .....	27

Anf. 42	HANS ANDERSSON (v) replik .....
Anf. 43	ROY OTTOSSON (mp) replik.....
Anf. 44	GÖRAN HÄGGLUND (kds) .....
Anf. 45	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....
Anf. 46	PER UNCKEL (m) replik .....
Anf. 47	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....
Anf. 48	PER UNCKEL (m) replik .....
Anf. 49	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....
Anf. 50	ANNE WIBBLE (fp) replik .....
Anf. 51	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....
Anf. 52	ANDRE VICE TALMANNEN.....
Anf. 53	ANNE WIBBLE (fp) replik .....
Anf. 54	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....
Anf. 55	HANS ANDERSSON (v) replik .....
Anf. 56	Finansminister GÖRAN PERSSON (s) replik .....
Anf. 57	HANS ANDERSSON (v) replik .....
Anf. 58	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....
Anf. 59	ROY OTTOSSON (mp) replik.....
Anf. 60	GÖRAN HÄGGLUND (kds) replik .....
Anf. 61	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....
Anf. 62	GÖRAN HÄGGLUND (kds) replik .....
Anf. 63	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....
<b>2 §</b>	<b>Hänvisning av ärende till utskott .....</b>
<b>3 §</b>	<b>Meddelande om svar på interpellation .....</b>
<b>4 §</b>	<b>Svar på fråga 1995/96:39 om röd dieselolja .....</b>
Anf. 64	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....
Anf. 65	CARIN LUNDBERG (s).....
Anf. 66	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....
Anf. 67	CARIN LUNDBERG (s).....
Anf. 68	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....
<b>5 §</b>	<b>Svar på fråga 1995/96:45 om energiskatterna .....</b>
Anf. 69	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....
Anf. 70	CARL FREDRIK GRAF (m) .....
Anf. 71	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....
Anf. 72	CARL FREDRIK GRAF (m) .....
Anf. 73	Finansminister GÖRAN PERSSON (s).....
Anf. 74	CARL FREDRIK GRAF (m) .....
<b>6 §</b>	<b>Svar på fråga 1995/96:46 om besparingarna inom Poli- sen.....</b>
Anf. 75	Justitieminister LAILA FREIVALDS (s) .....
Anf. 76	ROLF GUNNARSSON (m).....
Anf. 77	Justitieminister LAILA FREIVALDS (s) .....

Anf. 78 ROLF GUNNARSSON (m).....	Prot. 1995/96:18.....	51
Anf. 79 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....	<u>7 november</u> .....	51
Anf. 80 ROLF GUNNARSSON (m).....		52
<b>7 § Svar på frågorna 1995/96:51 och 56 om offentliggörande av handlingar om Willy Brandt, m.m. ....</b>		<b>52</b>
Anf. 81 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....		52
Anf. 82 YVONNE RUWAIDA (mp).....		53
Anf. 83 HÅKAN HOLMBERG (fp).....		53
Anf. 84 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....		54
Anf. 85 YVONNE RUWAIDA (mp).....		54
Anf. 86 HÅKAN HOLMBERG (fp).....		54
<b>8 § Svar på fråga 1995/96:53 om barnpornografi .....</b>		<b>55</b>
Anf. 87 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....		55
Anf. 88 EWA LARSSON (mp).....		55
Anf. 89 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....		56
Anf. 90 EWA LARSSON (mp).....		56
Anf. 91 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....		57
Anf. 92 EWA LARSSON (mp).....		57
Anf. 93 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....		57
Anf. 94 EWA LARSSON (mp).....		57
Anf. 95 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....		57
<b>9 § Svar på fråga 1995/96:79 om Polisens resursbehov vid en anslutning till Schengenavtalet.....</b>		<b>58</b>
Anf. 96 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....		58
Anf. 97 MAUD EKENDAHL (m).....		58
Anf. 98 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s).....		59
Anf. 99 MAUD EKENDAHL (m).....		59
<b>Meddelande om tid för ajournering .....</b>		<b>59</b>
Anf. 100 TALMANNEN .....		59
<b>10 § Svar på fråga 1995/96:80 om dödsdomen mot Ken Saro-Wiwa.....</b>		<b>59</b>
Anf. 101 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s) .....		59
Anf. 102 Andre vice talman GÖREL THURDIN (c).....		60
Anf. 103 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s) .....		60
Anf. 104 Andre vice talman GÖREL THURDIN (c).....		61
Anf. 105 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s) .....		61
<b>11 § Svar på fråga 1995/96:54 om protestlistorna mot regimen i Kina .....</b>		<b>61</b>
Anf. 106 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s) .....		61
Anf. 107 GÖTHE KNUTSON (m) .....		62
Anf. 108 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s) .....		62

Prot. 1995/96:18  
7 november

---

Anf. 109 GÖTHE KNUTSON (m).....  
Anf. 110 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....  
Anf. 111 GÖTHE KNUTSON (m).....  
Anf. 112 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....  
Anf. 113 GÖTHE KNUTSON (m).....

**12 § Svar på fråga 1995/96:62 om åtgärder mot personal vid Kenyas ambassad.....**

Anf. 114 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....  
Anf. 115 GÖTHE KNUTSON (m).....  
Anf. 116 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....  
Anf. 117 GÖTHE KNUTSON (m).....

**13 § Svar på fråga 1995/96:61 om ungdomsrepresentation i FN-delegationen .....**

Anf. 118 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....  
Anf. 119 ANDERS YGEMAN (s) .....

Anf. 120 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....  
Anf. 121 ANDERS YGEMAN (s) .....

Anf. 122 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....  
Anf. 123 ANDERS YGEMAN (s) .....

**14 § Svar på fråga 1995/96:64 om homosexuell situation i Zimbabwe .....**

Anf. 124 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....  
Anf. 125 BARBRO WESTERHOLM (fp).....  
Anf. 126 Utrikesminister LENA HJELM-WALLÉN (s).....  
Anf. 127 BARBRO WESTERHOLM (fp).....

**Ajournering.....**

**Återupptagna förhandlingar .....**

**15 § Svar på fråga 1995/96:38 om sjuktransporter med arméns helikoptrar .....**

Anf. 128 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s).....  
Anf. 129 STIG GRAUERS (m).....  
Anf. 130 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s).....  
Anf. 131 STIG GRAUERS (m).....  
Anf. 132 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s).....

**16 § Svar på frågorna 1995/96:25 och 65 om vårdbehövan- des möjlighet att byta kommun.....**

Anf. 133 Socialminister INGELA THALÉN (s) .....

Anf. 134 MARGITTA EDGREN (fp).....  
Anf. 135 SUSANNE EBERSTEIN (s).....  
Anf. 136 Socialminister INGELA THALÉN (s) .....

Anf. 137 MARGITTA EDGREN (fp).....	Prot. 1995/96:18.....	74
Anf. 138 Socialminister INGELA THALÉN (s).....	<u>7 november</u> .....	75
<b>17 § Svar på fråga 1995/96:71 om de mindre sjukhusens framtid.....</b>		<b>75</b>
Anf. 139 Socialminister INGELA THALÉN (s).....		75
Anf. 140 CHATRINE PÅLSSON (kds).....		76
Anf. 141 Socialminister INGELA THALÉN (s).....		76
Anf. 142 CHATRINE PÅLSSON (kds).....		77
Anf. 143 Socialminister INGELA THALÉN (s).....		77
Anf. 144 CHATRINE PÅLSSON (kds).....		77
Anf. 145 Socialminister INGELA THALÉN (s).....		77
<b>18 § Svar på fråga 1995/96:73 om motprestation för att erhålla socialbidrag .....</b>		<b>78</b>
Anf. 146 Socialminister INGELA THALÉN (s).....		78
Anf. 147 KENT OLSSON (m).....		79
Anf. 148 Socialminister INGELA THALÉN (s).....		79
Anf. 149 KENT OLSSON (m).....		80
Anf. 150 Socialminister INGELA THALÉN (s).....		80
Anf. 151 KENT OLSSON (m).....		80
Anf. 152 Socialminister INGELA THALÉN (s).....		81
Anf. 153 KENT OLSSON (m).....		81
Anf. 154 Socialminister INGELA THALÉN (s).....		81
<b>19 § Svar på fråga 1995/96:84 om Apoteksbolaget .....</b>		<b>81</b>
Anf. 155 Socialminister INGELA THALÉN (s).....		81
Anf. 156 INGRID SKEPPSTEDT (c).....		82
Anf. 157 Socialminister INGELA THALÉN (s).....		83
Anf. 158 INGER SKEPPSTEDT (c).....		83
<b>20 § Svar på fråga 1995/96:47 om pant på utrangerade nödraketer .....</b>		<b>83</b>
Anf. 159 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....		83
Anf. 160 KARIN OLSSON (s).....		84
Anf. 161 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....		85
Anf. 162 KARIN OLSSON (s).....		85
<b>21 § Svar på fråga 1995/96:68 om EU-medel till Öresundsbron.....</b>		<b>85</b>
Anf. 163 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....		85
Anf. 164 KARL-ERIK PERSSON (v).....		86
Anf. 165 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....		86
Anf. 166 KARL-ERIK PERSSON (v).....		87
Anf. 167 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....		87
Anf. 168 KARL-ERIK PERSSON (v).....		88
Anf. 169 Kommunikationsminister INES UUSMANN (s).....		88

**22 § Svar på fråga 1995/96:52 om kvinnobilden i massmedierna .....**

- Anf. 170 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s) .....
- Anf. 171 EWA LARSSON (mp) .....
- Anf. 172 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s) .....
- Anf. 173 EWA LARSSON (mp) .....
- Anf. 174 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s) .....
- Anf. 175 EWA LARSSON (mp) .....
- Anf. 176 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s) .....
- Anf. 177 EWA LARSSON (mp) .....
- Anf. 178 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s) .....

**23 § Svar på fråga 1995/96:72 om filmcensur .....**

- Anf. 179 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s) .....
- Anf. 180 CHATRINE PÅLSSON (kds) .....
- Anf. 181 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s) .....
- Anf. 182 CHATRINE PÅLSSON (kds) .....
- Anf. 183 Kulturminister MARGOT WALLSTRÖM (s) .....
- Anf. 184 CHATRINE PÅLSSON (kds) .....

**24 § Svar på fråga 1995/96:66 om uranbrytningen i Krasnokamensk.....**

- Anf. 185 Miljöminister ANNA LINDH (s) .....
- Anf. 186 MIKAEL ODENBERG (m) .....
- Anf. 187 Miljöminister ANNA LINDH (s) .....
- Anf. 188 MIKAEL ODENBERG (m) .....
- Anf. 189 Miljöminister ANNA LINDH (s) .....
- Anf. 190 MIKAEL ODENBERG (m) .....
- Anf. 191 Miljöminister ANNA LINDH (s) .....
- Anf. 192 MIKAEL ODENBERG (m) .....

**25 § Svar på fråga 1995/96:77 om erosionsskadorna vid Löderups strandbad.....**

- Anf. 193 Miljöminister ANNA LINDH (s) .....
- Anf. 194 KAJ LARSSON (s) .....
- Anf. 195 Miljöminister ANNA LINDH (s) .....
- Anf. 196 KAJ LARSSON (s) .....
- Anf. 197 Miljöminister ANNA LINDH (s) .....

**26 § Svar på fråga 1995/96:75 om de sociala villkoren för biståndsarbetare m.fl.....**

- Anf. 198 Statsrådet PIERRE SCHORI (s) .....
- Anf. 199 INGRID NÄSLUND (kds) .....
- Anf. 200 Statsrådet PIERRE SCHORI (s) .....

**27 § Svar på fråga 1995/96:85 om återkallande av serveringstillstånd.....**



Anf. 201	Statsrådet ANNA HEDBORG (s)	Prot. 1995/96:18..	101
Anf. 202	EVA ARVIDSSON (s)	7 november	102
Anf. 203	Statsrådet ANNA HEDBORG (s)		102
Anf. 204	EVA ARVIDSSON (s)		103
Anf. 205	Statsrådet ANNA HEDBORG (s)		103
Anf. 206	EVA ARVIDSSON (s)		104
Anf. 207	Statsrådet ANNA HEDBORG (s)		104
Anf. 208	EVA ARVIDSSON (s)		104
Anf. 209	Statsrådet ANNA HEDBORG (s)		104
<b>28 §</b>	<b>Svar på fråga 1995/96:29 om barnfamiljerna och kreditgarantierna vid villaköp</b>		<b>105</b>
Anf. 210	Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)		105
Anf. 211	ROSE-MARIE FREBRAN (kds)		106
Anf. 212	Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)		106
Anf. 213	ROSE-MARIE FREBRAN (kds)		107
Anf. 214	Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)		107
Anf. 215	ROSE-MARIE FREBRAN (kds)		107
<b>29 §</b>	<b>Svar på frågorna 1995/96:49, 57 och 58 om stödet för att öka sysselsättningen inom byggbranschen, m.m.</b>		<b>108</b>
Anf. 216	Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)		108
Anf. 217	LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s)		109
Anf. 218	OLA RASK (s)		109
Anf. 219	Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)		110
Anf. 220	LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s)		110
Anf. 221	OLA RASK (s)		111
Anf. 222	Statsrådet JÖRGEN ANDERSSON (s)		111
<b>30 §</b>	<b>Hänvisning av ärenden till utskott</b>		<b>111</b>
<b>31 §</b>	<b>Förnyad bordläggning</b>		<b>112</b>
<b>32 §</b>	<b>Bordläggning</b>		<b>112</b>
<b>33 §</b>	<b>Anmälan om interpellation</b>		<b>113</b>
	1995/96:18 av <i>Sten Andersson</i> (m) till socialministern om det statliga stödet till nykterhetsrörelsen		113
<b>34 §</b>	<b>Anmälan om fråga</b>		<b>113</b>
	1995/96:87 av <i>Elisa Abascal Reyes</i> (mp) till statsrådet Pierre Schori om stöd till organisationer som verkar för mänskliga rättigheter i Chile		113
<b>35 §</b>	<b>Kammaren åtskildes kl. 20.27.</b>		<b>113</b>